Programmabegroting 2026 - 2029

Gemeente **Borne**

Inhoudsopgave

1 Inleiding ... 3
2 Leeswijzer ... 6
3 Financiële hoofdlijnen ... 8
3.1 Uitgangspunten begroting ... 9
3.2 Financieel perspectief ... 11
Deel A: Beleidsbegroting ... 13
1 Programma's ... 14
1.1 Wonen en leven ... 15
1.2 Duurzame toekomst ... 22
1.3 Inclusieve samenleving ... 27
1.4 Bestuur en samenleving ... 33
1.5 Financieel gezond ... 39
2 Paragrafen ... 44
2.1 Lokale heffingen ... 45
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 52
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen ... 57
2.4 Financiering ... 62
2.5 Bedrijfsvoering ... 65
2.6 Verbonden partijen ... 70
2.7 Grondbeleid ... 76
2.8 Openbaarheid ... 79
Deel B: Financiële begroting ... 80
1 Overzicht van baten en lasten per programma ... 81
2 Uiteenzetting van de financiële positie ... 83
2.1 Prognose meerjarenbalans ... 84
2.2 EMU-saldo ... 85
2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen ... 87
2.4 Investerings- en financieringsoverzicht ... 88
2.5 Reserves en voorzieningen ... 90
2.6 Incidentele baten en lasten ... 93
3 Baten en lasten per taakveld ... 95
Deel C: Bijlagen ... 97
1 Verplichte beleidsindicatoren ... 98
2 Lijst van afkortingen ... 99
3 Overzicht bouwstenen en ombuigingen (inclusief aangenomen amendementen) ... 101

1 Inleiding

Blijvend investeren in dé woongemeente van Twente

1.1 Een leefbare, toekomstbestendige gemeente

Met trots presenteren wij de programmabegroting 2026-2029. Onder het motto ‘Blijvend investeren in dé woongemeente van Twente’ zetten we onze inzet voort om van Borne een sterke, sociale en aantrekkelijke gemeente te maken. Een plek waar mensen graag wonen, werken en leven, met voorzieningen die zijn toegesneden op de toekomst.

Borne is een echte woongemeente met een hechte gemeenschap en een hoog voorzieningenniveau. Die kwaliteiten willen we niet alleen behouden, maar ook verder versterken. Daarom blijven we investeren in de kracht en veerkracht van onze samenleving, in de betaalbaarheid van het dagelijks leven voor onze inwoners – juist in deze onzekere tijden – en in de kwaliteit van de openbare ruimte en de onderwijshuisvesting. Daarnaast zetten we in op het versnellen van de woningbouw om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen.

Ondertussen blijven we zorgen voor gezonde gemeentefinanciën. We hanteren een sluitende begroting en proberen de gevolgen van noodzakelijke bezuinigingen zoveel mogelijk te beperken. Wel moeten we rekening houden met iets toegenomen financiële risico’s, die bij toekomstige rapportages kunnen leiden tot tegenvallers.

Om deze ambities te kunnen realiseren, kiezen we voor een gematigde stijging van de woonlasten – namelijk 3,9% ten opzichte van 2025. Dit is 1% onder de verwachte inflatie, waarmee we bewust afwijken van het eerdere beleid, ten gunste van onze inwoners.

1.2 Onzekerheden op meerdere fronten

Het opstellen van deze begroting vond plaats in een context vol onzekerheden. In de vorige meerjarenbegroting (2025–2028) werden nog aanzienlijke tekorten voorzien, mede door het onvoorspelbare rijksbeleid. Inmiddels is de situatie verbeterd dankzij nieuwe inzichten uit de meicirculaire.

Toch blijft het spannend. De vorming van een nieuw kabinet laat op zich wachten, internationale conflicten – zoals in Oekraïne en Gaza – zetten druk op economie en samenleving, en ook lokale maatschappelijke spanningen kunnen merkbare gevolgen hebben.

Desondanks blijven we vol vertrouwen werken aan een sterke gemeente. Deze begroting is de laatste die dit college aan de gemeenteraad presenteert, vooruitlopend op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026.

1.3 Investeren in Borne

Binnen het programma Wonen en Leven richten we ons op het versnellen van de woningbouw om de groei naar minimaal 30.000 inwoners mogelijk te maken. We zorgen ervoor dat de kwaliteit van de openbare ruimte behouden blijft via de uitvoering van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte. Ook starten we in 2026 met de uitvoering van de Omgevingsvisie.

Het programma Duurzame Toekomst is gericht op het realiseren van een broeikasgasneutraal Borne in 2050. We leggen de nadruk op energiebesparing, warmtetransitie en duurzame energieopwekking. Tegelijkertijd versterken we het buitengebied, de natuur en het toerisme. Daarbij verliezen we het belang van een levendig centrum en een goed ondernemersklimaat niet uit het oog.

Met het programma Inclusieve Samenleving willen we de betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg behouden. We zorgen voor structurele financiering van jeugdzorgprojecten en zetten ons in voor het bevorderen van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. Ook pakken we armoede aan en bieden we ondersteuning aan wie dat nodig heeft.

Het programma Bestuur en Samenleving draait om een transparant en betrouwbaar bestuur, met duidelijke communicatie richting inwoners. We verbeteren onze dienstverlening en stemmen deze beter af op de behoeften van onze inwoners. Daarbij streven we naar een veilige en inclusieve samenleving waarin iedereen zich thuis voelt. We werken aan een stevige ambtelijke organisatie waar de nodige kennis in huis is. Zo investeren we in de kwaliteit van onze dienstverlening aan inwoners, ondernemers en partners.

Tot slot richt het programma Financieel Gezond zich op een verantwoorde inzet van geld, vastgoed en grond. Een deel van onze investeringen wordt tijdelijk gedekt uit onze ruime reserves. We behouden een uitstekend weerstandsvermogen.

1.4 Resultaten boeken

We maken ook af waar we eerder aan begonnen zijn. In 2026 worden onder andere het nieuwe Sportcentrum Borne, het Huis van Borne (de nieuwe huisvesting van de gemeente) en de basisschool Letteborg opgeleverd.

Daarnaast blijven we doorgaan met de woningbouw in onder meer de Bornsche Maten en Roskamlanden in Hertme. Ook zetten we in op duurzaam vervoer en energiebesparing, onder meer via het Energieloket en de inzet van energiecoaches. We ontwikkelen wijkuitvoeringsplannen, bestrijden laaggeletterdheid en bieden opvang aan Oekraïense ontheemden en huisvesting aan statushouders. Het Jongeren Perspectief Fonds wordt bovendien uitgebreid.

Intussen blijft onze dienstverlening aan de balie gewoon doorgaan en verhuist de organisatie naar het nieuwe Huis van Borne.

1.5 Investeren vraagt keuzes – ombuigingen nodig

Om onze ambities te kunnen betalen, zijn bezuinigingen onvermijdelijk. De gemeenteraad heeft de voorgestelde ombuigingen overgenomen. Een uitzondering vormt het plan om een onderzoek te doen naar het beheer van de begraafplaats. Dit onderzoek komt er niet.

Per programma zijn de benodigde maatregelen verwerkt. We blijven zoeken naar een goed evenwicht tussen investeren in maatschappelijke doelen en het op orde houden van de gemeentelijke financiën, zonder toekomstige generaties op te zadelen met de rekening van onze keuzes van nu.

1.6 Belastingbeleid: beperktere lastenstijging

De uitgangspunten uit de kadernota zijn vertaald in deze begroting. Zo stijgt de OZB voor niet-woningen maximaal met de inflatie. De afvalstoffenheffing wordt verhoogd om kostendekkend te worden. Deze tarieven waren jarenlang te laag. De rioolheffing is meer dan kostendekkend en wordt daarom aanzienlijk verlaagd. Leges en andere inkomsten worden aangepast volgens de besluiten uit de kadernota.

De totale woonlasten nemen met 3,9% toe – minder dan de verwachte inflatie van 4,9%. Dit is 1% onder de verwachte inflatie, waarmee we bewust afwijken van het eerdere beleid, ten gunste van onze inwoners. Dit is een verantwoorde keuze.

1.7 Financieel perspectief 2026–2029

De begroting laat de volgende cijfers zien:

Tabel 1: 'Financieel perspectief 2026-2029'	2026	2027	2028	2029
Perspectief Kadernota 2026-2029	295	558	327	470
Perspectief na meicirculaire 2025	2.040	1.825	546	1.411
Actueel begrotingssaldo 2026-2029	**1.015**	**1.113**	**415**	**1.248**

De begroting is structureel sluitend en voldoet aan de voorwaarden van de provincie. We stellen voor om de overschotten toe te voegen aan de reserve beleidsontwikkeling, in lijn met ons beleid.

1.8 Conclusie: blijven investeren in de kracht van Borne

Deze programmabegroting staat in het teken van het behouden én versterken van Borne als dé aantrekkelijke woongemeente in Twente. We bereiken dit door te investeren in voorzieningen, woningbouw, duurzaamheid en zorg, door kwetsbare groepen te ontzien en door de stijging van lasten beperkt te houden. Tegelijkertijd zorgen we voor gezonde gemeentefinanciën. Met vertrouwen bouwen we hiermee verder aan een toekomstbestendig Borne.

2 Leeswijzer

Overeenkomstig artikel 190 van de Gemeentewet biedt het college de gemeenteraad een meerjarenbegroting aan. Voor de gemeenteraad dient de begroting als kader om beleidskeuzes te maken en te sturen op prioriteiten voor deze raadsperiode. Deze begroting is ook bedoeld om de gemeenteraad en de Bornse samenleving inzicht te geven in de verwachte inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hiermee kunnen zij zich een oordeel vormen over de financiële positie en de beleidskeuzes van de gemeente. Voor het college is de begroting het beleidsmatig en financieel kader voor de jaarschijf 2026. De begroting die hier voorligt is gebaseerd op de Kadernota 2026 - 2029 'Blijvend investeren in dé woongemeente van Twente'. De inleiding is bedoeld als de inhoudelijke kern van de programmabegroting en geeft de accenten aan waarop het college extra wil inzetten.

In hoofdstuk 3 volgt een toelichting op de financiële hoofdlijnen.

In hoofdstuk 4 worden de programma's beschreven. De begrotingsindeling bestaat uit vijf programma’s en verschillende programmaonderdelen; deze worden thema’s genoemd. De beschrijving per programma en thema is telkens opgebouwd vanuit de drie w- vragen:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat het kosten?

In het tweede onderdeel van dit hoofdstuk hebben wij op een aantal thema's geprobeerd concreter te zijn in het formuleren van doelstellingen. Hierbij sluiten wij aan bij de notitie 'Werkwijze Sturen en verantwoorden'. Dit is op verschillende manieren gebeurd. Bij de programmabegroting 2027 - 2030 wordt één methodiek gehanteerd. Deze keuze vindt plaats op basis van een evaluatie na de begrotingsbehandeling in de gemeenteraad.

Ook worden in dit onderdeel bouwstenen benoemd, en in het derde onderdeel ombuigingsmaatregelen. Bouwstenen zijn voorstellen die leiden tot een uitzetting van de begroting, hetzij structureel, hetzij incidenteel. Het gaat hierbij om onderwerpen variërend van intensivering van bestaand beleid, voortzetting van beleid dat meerjarig (incidenteel) is gedekt, inzet op projecten die in ontwikkeling zijn en beleid waarop ingezet moet worden op basis van rijksregelgeving.

Ombuigingsmaatregelen zijn maatregelen die er op gericht zijn om de begroting reëel en structureel sluitend te maken en te houden. Hierbij gaat het om maatregelen gericht op:

1. Verlagen van de kosten (door anders organiseren);
2. Verlagen van het kwaliteitsniveau;
3. Verhogen van de inkomsten; of
4. Stoppen met een taak.

De bouwstenen en ombuigingsmaatregelen zijn door de gemeenteraad behandeld bij de kadernota. Volledigheidshalve is in de bijlage een overzicht van alle in deze programmabegroting opgenomen bouwstenen en ombuigingsmaatregelen toegevoegd deze nogmaals beknopt worden beschreven.

Bij het derde onderdeel worden alle verschillen groter dan € 100.000 op themaniveau ten opzichte van de begroting 2025 verklaard. Voor de vergelijking hebben wij de jaarrekeningcijfers van 2024 opgenomen in de meerjarenoverzichten met baten en lasten per programmaonderdeel. In hoofdstuk 5 zijn de verplichte paragrafen opgenomen. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die programma-overstijgend zijn inzichtelijk te maken. Hier is overeenkomstig de geactualiseerde BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een nieuwe paragraaf toegevoegd: de paragraaf openbaarheid.

Hoofdstuk 6 gaat in op de financiële begroting. Dit betreffen veelal financiële overzichten. Dit zijn onder andere de verplichte overzichten overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording waar wij over moeten rapporteren.

Tot slot komen in hoofdstuk 7 de bijlagen aan bod. Hierin staan onder andere de uitgangspunten van deze begroting, de verdeling van baten en lasten per taakveld en een overzicht van alle bouwstenen, ombuigingsmaatregelen en aangenomen amendementen.

Wellicht ten overvloede: alle tabellen waarin getallen zijn opgenomen zijn uitgedrukt in duizendtallen (euro's), tenzij anders is vermeld.

3. Financiële hoofdlijnen

3.1 Uitgangspunten begroting

3.1 Uitgangspunten programmabegroting 2026-2029

Hieronder de uitgangspunten die de basis vormen voor de totstandkoming van de programmabegroting 2026 - 2029. Deze uitgangspunten komen nagenoeg geheel over met de uitgangspunten zoals opgenomen in de Kadernota 2026.

3.1.1 Algemene uitgangspunten

1. De begroting voldoet aan de kaders van het Besluit begroting en verantwoording.
2. De begroting leidt tot een begroting met repressief toezicht door de provincie.
3. De laatste circulaire van het gemeentefonds die wordt meegenomen in deze kadernota is de decembercirculaire 2024.
4. De laatste circulaire van het gemeentefonds die wordt meegenomen in de programmabegroting is de meicirculaire 2025.
5. De te hanteren rente voor nieuwe investeringen bedraagt 3% (dat was 4%).
6. Bedragen worden afgerond op eenheden van € 1.000, tenzij anders vermeld.
7. Peildatum voor majeure autonome ontwikkelingen in de kadernota is 1 april 2025, met uitzondering van de macro economische verkenningen van het Rijk. Deze wordt gekoppeld aan de meicirculaire.
8. Peildatum voor autonome ontwikkelingen in de programmabegroting is de oorspronkelijke datum die beoogd was ten behoeve van de vaststelling van de kadernota 2026 - 2029 inclusief de aangenomen amendementen, op 8 juli 2025. De peildatum is dus de dag na 8 juli 2025. Immers tijdens de raadsbehandeling van 8 juli jl. is aangegeven dat de kadernota verwerkt zou worden in de programmabegroting als ware deze aangenomen door de gemeenteraad.
9. Voor inwoneraantallen gelden de aannames op peildatum 1 januari:

Jaar	Inwoners
2025	24.741
2026	25.214
2027	25.475
2028	25.650
2029	25.825

3.1.2 Lokale lasten

10. De totale woonlasten (het totaal van ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden in een gemiddelde koopwoning) zullen in 2026 met maximaal de inflatie stijgen.
11. De ozb voor niet-woningen zal in 2026 met maximaal de inflatie stijgen.
12. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing geldt dat de hoogte van deze heffingen gerelateerd is aan de te verwachten uitgaven (gesloten systeem).
13. Leges en overige heffingen zullen zich ontwikkelen conform hetgeen is opgenomen in deze kadernota, met niet meer dan maximaal de inflatie voor 2026.

3.1.3 Indexaties

14. Loon- en prijsontwikkeling worden verwerkt in de begroting, omdat de bijstelling van het gemeentefonds in de meicirculaire plaatsvindt.
15. De loonontwikkelingen worden bij de programmabegroting 2026-2029 centraal geraamd binnen het programma Financieel gezond op de stelpost looncompensatie. Bron is de indicator 'loonvoet sector overheid' uit de macro economische verkenningen 2025. Bij het sluiten van een nieuwe CAO wordt deze verwerkt.
16. De prijsontwikkelingen worden bij de programmabegroting 2026-2029 centraal geraamd binnen het programma Financieel gezond op de stelpost prijscompensatie. Bron is de indicator 'index over de materiële overheidsconsumptie (IMOC)' uit de macro economische verkenningen 2025. Bij prijsontwikkelingen worden ook de bijstellingen van indexberekeningen over de jaren voorafgaand aan het begrotingsjaar verwerkt. Dit leidt tot de volgende percentages:

Jaar	% al verwerkt	% MEV-2025	2026 wordt
2023	4,8%	5,8%	1,0%
2024	3,5%	4,5%	1,0%
2025	2,0%	2,7%	0,7%
2026		2,2%	2,2%
	Inflatiecorrectie 2026		**4,9%**
2027			2,2%
2028			1,5%
2029			1,5%

3.1.4 Reserves

17. De Algemene reserve, de algemene reserve grondexploitatie en de reserve beleidsontwikkeling zijn weerstandsreserves. Dit kan herijkt worden in een nota reserves en voorzieningen.
18. De Algemene reserve en de Algemene reserve grondexploitatie worden niet gebruikt als dekking voor incidentele uitgaven of als dekkingsreserve.
19. De reserve beleidsontwikkeling kan worden ingezet voor de dekking van incidentele uitgaven, maar niet als dekkingsreserve.
20. Bestemmingsreserves worden enkel ingezet voor de bestemming waarvoor ze zijn ingesteld en zijn hiermee niet vrij beschikbaar.

3.2 Financieel perspectief

Hieronder staat het verloop van het perspectief van de jaren 2026 – 2029 zoals gepresenteerd in de Kadernota 2026 en de meicirculaire 2025. Ook is het saldo van de begroting 2026 na verwerking van alle mutaties te zien:

- = nadeel, + = voordeel	2026	2027	2028	2029
Perspectief Kadernota 2026	295	558	327	470
Perspectief in memo Meicirculaire 2025	2.040	1.825	546	1.411
Perspectief Begroting 2026-2029	**1.015**	**1.113**	**416**	**1.248**
Te verklaren verschil	**-1.025**	**-712**	**-130**	**-163**
1. Aangenomen amendementen KN 26	-203	-98	-98	-98
2. Verwerking structurele effecten Halfjaarrapportage 2025	-371	-371	-371	-371
3. Diverse autonome indexaties	-330	-432	-129	-129
4. Stelposten	-171	-67	0	0
5. Overig (BUIG, taakmutaties en investeringen)	50	256	468	435
Totaal verklaarde verschillen	**-1.025**	**-712**	**-130**	**-163**

Het verschil tussen het perspectief zoals geschetst na verwerking van de meicirculaire 2025 en het perspectief van de begroting 2026 is op hoofdlijnen als volgt te verklaren:

1. De zeven aangenomen amendementen bij de Kadernota 2026. De amendementen A3, A 8 en A13 leveren per saldo een nadeel op van in totaal € 203.175 op in 2026 en € 98.175 voor de jaren erna. Amendementen A4, A9 en A11 zijn budgetneutraal verwerkt door onttrekking uit de reserve beleidsontwikkeling. Amendement A6 had geen financiële consequenties.
2. Verwerking structurele effecten Halfjaarrapportage 2025. Dit betreffen de volgende onderdelen:
   - Wmo-hulp bij het huishouden voor € 94.000;
   - Jeugd, complexe, intensieve zorg voor € 207.000;
   - Jeugd, SMI voor € 70.000.
3. Overige autonome ontwikkelingen zoals diverse indexaties op contracten (bovenop prijsindex) en het doorzetten van de hogere inkomst vanuit de meicirculaire 2025 naar het SWB. De hogere inkomst was al verwerkt in het perspectief, de hogere uitgaven zijn in deze begroting verwerkt.
4. De raming achterblijvende inkomsten wordt in negatieve zin gecorrigeerd voor de jaren 2026 en 2027. Dit in het kader van onzekerheid over de realisatie van de inkomsten. Dit conform de bestendige gedragslijn dat de raming geactualiseerd wordt bij de begroting.
5. De overige verschillen bestaan onder andere uit een voordeel in de BUIG, in 2026 uit de kosten voor Swim2Play en in 2027 en 2028 uit vrijval van diverse taakmutaties. Daarnaast zijn er diverse kredieten doorgeschoven wat een voordelig effect oplevert. Dit is opgenomen in het investeringsoverzicht bij de financiële begroting.

Hieronder is het overzicht te zien van de geraamde baten en lasten per programma:

Meerjarenbegroting	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
PR1 Wonen en leven	10.000	9.624	10.004	9.365	9.454	9.156
PR2 Duurzame toekomst	5.221	6.519	5.004	4.918	4.917	4.917
PR3 Inclusieve samenleving	49.031	51.462	49.999	45.333	45.251	44.980
PR4 Bestuur en samenleving	16.081	17.532	17.091	16.813	16.653	16.507
PR5 Financieel gezond	21.643	24.362	14.003	20.589	14.931	12.460
Totaal lasten	**101.976**	**109.499**	**96.101**	**97.019**	**91.206**	**88.020**
Baten:						
PR1 Wonen en leven	4.529	3.457	4.000	3.940	3.940	3.940
PR2 Duurzame toekomst	3.785	4.604	3.673	3.765	3.842	3.842
PR3 Inclusieve samenleving	17.192	14.676	14.655	9.468	9.716	9.874
PR4 Bestuur en samenleving	1.098	708	610	610	610	560
PR5 Financieel gezond	75.648	86.054	74.178	80.349	73.513	71.052
Totaal baten	**102.252**	**109.499**	**97.116**	**98.132**	**91.622**	**89.268**
Saldo	**275 V**	**0 -**	**1.015 V**	**1.113 V**	**416 V**	**1.248 V**

Verschillenverklaring
PR3 Inclusieve samenleving: vanaf 2027 worden de Oekraïnemiddelen niet meer opgenomen, omdat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne op dit moment tot 4 maart 2027 loopt. Hierdoor dalen zowel de baten als lasten met ruim € 5 miljoen.

PR5 Financieel gezond: De verwerking van het MPG zorgt voor de grote fluctuaties binnen dit programma (budgetneutraal).

Hieronder is een overzicht te zien van de standen van de algemene reserves. Ten opzichte van de standen van de Halfjaarrapportage 2025 is in totaal afgerond € 0,1 miljoen extra in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie gestort in verband met de benodigde weerstandscapaciteit.

Stand algemene reserves per 31-12	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Algemene reserve	7.034	7.034	7.034	7.034
Algemene reserve Grondexploitatie	1.943	1.943	1.943	1.943
Reserve Beleidsontwikkeling	4.191	5.206	6.319	6.735
Rekeningsaldo	1.015	1.113	416	1.248
Totaal algemene reserves	**14.183**	**15.296**	**15.712**	**16.960**

A. Beleidsbegroting

1. Programma's

1.1 Wonen en leven

Inleiding
In het programma Wonen en Leven komen verschillende beleidsterreinen bij elkaar in relatie tot de fysieke leefomgeving, waaronder wonen, mobiliteit en ruimtelijke ordening.

1.1.1 Wat willen we bereiken?

De ambities van de gemeente zijn door de gemeenteraad vastgesteld in de Contourennota en daarna verwerkt in de concept Omgevingsvisie Samen Borne. Het streven is dat in 2025 de afronding van de Omgevingsvisie plaatsvindt. En in 2026 gaan we verder met de uitwerking aan de slag. In deze concept Omgevingsvisie staan de ambities van de gemeente op verschillende beleidsthema's zoals wonen, mobiliteit, economie, duurzaamheid, water, groen en het landelijk gebied. De leidende principes uit de Omgevingsvisie zijn:

1. Wonen in een aantrekkelijke leefomgeving
2. Gezond, inclusief en veilig
3. Ondernemend en gastvrij
4. Verblijven, ontmoeten en toegankelijk
5. Duurzaam en biodivers

Wonen en bouwen
We streven naar een groei naar minimaal 30.000 inwoners. Daarbij vervult Borne een blijvende bovenregionale functie voor de huidige en toekomstige woonbehoefte. Het uitgangspunt is een voldoende, betaalbare en beschikbare woningvoorraad voor alle inwoners.

We gaan uit van een toevoeging van minimaal 3.000 woningen tot 2040, gemiddeld circa 200 woningen per jaar. Daarbij richten we ons op:

1. Betaalbare woningen conform het streven 30% sociale huur, 40% middenhuur en -koop en 30% vrije sector,
2. Het toevoegen van levensloopbestendige en geclusterde woningen.

Daarmee wordt gewerkt aan een evenwichtige en toekomstbestendige woningvoorraad.
We zetten in op het beter gebruiken van de bestaande woningvoorraad, door beleid vast te stellen dat meer ruimte geeft aan onder andere splitsen, inwoning, mantelzorgwoningen.

Ruimtelijke Ontwikkeling
In 2026 streven we, in samenwerking met de projectontwikkelaars, naar een afronding van de planontwikkeling aan de Bornerbroeksestraat, Jonge Poerink, Steenbakkersweg en de Bornsche Maten vierde fase. Daarnaast start de uitvoering van het bouwrijp maken van deelgebied de Horsten.

Mobiliteit en infrastructuur
We promoten gezonde mobiliteit volgens het STOMP-principe (Stappen-Trappen-Openbaarvervoer-MAAS (Mobility As A Service)- privé auto). Zo worden inwoners verleid om meer te lopen, fietsen en het openbaar vervoer te gebruiken.

Openbare Ruimte
In 2025 is het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) vastgesteld. Het IBOR bevat een analyse van het huidige areaal: de totale omvang van de openbare ruimte die de gemeente beheert. Het beschrijft het ambitieniveau en de strategie bij regulier onderhoud (operationeel beheer), levensverlengend onderhoud, revitalisering (wijkaanpak) en gebiedsontwikkeling. In 2026 worden de ambities van het IBOR verder uitgewerkt.

1.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Wonen en bouwen

Zowel landelijk als in onze gemeente is de druk op de woningmarkt groot. Veel mensen hebben moeite een passende woning te vinden, of het nu gaat om starters, gezinnen, senioren of mensen die dringend een woning nodig hebben. De gemeente vindt het belangrijk dat er voldoende, betaalbare en geschikte woningen beschikbaar zijn voor al onze inwoners. In 2026 treedt naar verwachting de wet Regie op de Volkshuisvesting in werking. Deze wet verplicht gemeenten een volkshuisvestingsprogramma op te stellen als vervanging van de woonvisie. Het doel is te zorgen voor voldoende betaalbare en beschikbare woningen voor alle inwoners. In het volkshuisvestingsprogramma worden de plannen (opgave, locaties, doelgroepen, wonen en zorg) concreet uitgewerkt.

De regionale ambitie In Twente is om 100.000+ extra inwoners te verwelkomen (Ruimtelijke OntwikkelStrategie Twente). Deze groeiambitie richt zich op alle gemeenten in Twente. Wij willen hier actief aan bijdragen en een deel van de opgave op ons nemen. Hierbij zien wij voor Borne een blijvende bovenregionale functie voor de huidige en toekomstige woonvraag. Onze ambitie is duidelijk: in 2040 willen we doorgroeien naar minimaal 30.000 inwoners. Om dit te bereiken, zijn er minimaal 3.000 nieuwe woningen nodig, en bijbehorende voorzieningen. De inzet richt zich op drie belangrijke punten: beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op snellere processen en procedures.

Beschikbaarheid
Om de inwonergroei te realiseren, streven we er naar jaarlijks gemiddeld 200 nieuwbouw woningen op te leveren vanaf 2027. Momenteel zijn er circa 2.000 woningen opgenomen in harde en zachte plannen. Het is van groot belang dat de harde plannen daadwerkelijk in uitvoering komen en dat de zachte plannen definitief worden gemaakt. Dit is nodig om uiteindelijk naar 200 woningen per jaar toe te kunnen groeien. We groeien hiernaar toe en de jaren 2025 en 2026 zijn overgangsjaren. In 2026 willen we minimaal 150 nieuwbouwwoningen realiseren.

Sociale huur
Binnen de gemeente Borne zijn ruim 2200 sociale huurwoningen. Dit is ongeveer 22% van het totale woningbezit. Jaarlijks komen er op dit moment ongeveer 150 sociale huurwoningen vrij door mutaties. We voegen tot 2040 minimaal 900 sociale huurwoningen toe. We zetten jaarlijks in op de bouw van gemiddeld 60 sociale huurwoningen vanaf 2026.

Jaarlijks verwachten we minimaal 50 sociale huurwoningen nodig te hebben voor mensen met een urgente woonvraag (uitstromers uit instellingen, sociale en of medische urgentie, statushouders). Deze huisvestingsvraag wordt in de bestaande en de nieuwe voorraad opgevangen. We hanteren daarbij een verdeling van maximaal 30% van de mutaties voor urgente doelgroepen. Om de beschikbaarheid verder te vergroten, stimuleren we doorstroming vanuit zowel huur- als koopwoningen.

Betaalbaarheid
In lijn met de Woondeal streeft de gemeente naar een woningdifferentiatie van:

1. 30% sociale woningbouw. (sociale huur)
2. 40% betaalbare koopwoningen en middenhuur.
3. 30% dure woningen.

Deze verdeling zorgt voor een evenwichtige opbouw van de woningvoorraad, met speciale aandacht voor mensen met lagere inkomens en middeninkomens. Voor nieuwe projecten, met name in de nog te ontwikkelen gebieden, wordt deze verdeling gehanteerd. Deze verdeling wordt gemeentebreed als uitgangspunt gebruikt, maar kan op planniveau afwijken. Voor de prijzen volgen we de landelijke prijzen uit de huisvestingswet.

Kwaliteit
De samenstelling van huishoudens verandert. Er is steeds meer behoefte aan woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens, terwijl het huidige aanbod vooral bestaat uit ruime eengezinswoningen.

Vooral starters en senioren hebben het moeilijk om een passend aanbod te vinden op de woningmarkt. Daarom zetten we in op een gevarieerd woningaanbod, met extra inzet voor 1 a 2 persoonshuishoudens en een mix van grondgebonden woningen en appartementen.

Daarnaast vinden we het belangrijk dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Dit vraagt om woningen die geschikt zijn voor verschillende levensfasen en zorgbehoeften. Van de totale nieuwbouwopgave wordt minimaal 30% gerealiseerd als gelijkvloerse - of zorggeschikte woning, al dan niet in geclusterde woonvormen.

We zetten in op een gedifferentieerd woningbouwprogramma waarbij woningen worden toegevoegd in een combinatie van grote in en uitbreidingslocaties, kleinere inbreidingsplannen en beter gebruik van de bestaande woningvoorraad.

Werkbudget Samen bouwen (amendement A11)
Om bovengenoemde ontwikkelingen te bevorderen heeft de gemeenteraad besloten bij de kadernota 2026-2029 voor de jaren 2026, 2027 en 2028 een jaarlijks werkbudget van €50.000 op te nemen. Dit budget is bestemd voor het uitvoeren van noodzakelijke onderzoeken ten behoeve van woningbouwontwikkeling (zoals locatie- en stedenbouwkundige studies, onderzoek naar transformatiepotentie, stikstof- en bodemonderzoeken) en voor de inhuur van juridische expertise, indien deze niet intern beschikbaar is

Wat gaan we doen?

1. We werken de denkrichtingen uit de raadsmemo 'Beter benutten bestaande woningvoorraad' uit in een beleidsvoorstel. Dit beleidsvoorstel ronden we in het eerste kwartaal 2026 af. Dit beleid zal onder andere extra mogelijkheden geven op het gebied van splitsing van woningen, kamerverhuur en (pre-) mantelzorgwoningen.
2. We continueren de woningbouwontwikkeling in de Bornsche Maten. Hier wordt verder gebouwd in de buurten 'De Maten', 'Eschwonen' en 'De Veste'. We leveren gemiddeld 100 nieuwe woningen op in de Bornsche Maten. De buurt 'De Horsten' wordt bouwrijp gemaakt. Ook start de planontwikkeling voor de vierde fase.
3. We streven, samen met de betrokken projectontwikkelaars, er naar om in 2026 de omgevingsplanprocedures af te ronden voor de particuliere woningbouwprojecten Bornerbroeksestraat, Steenbakkersweg en Jonge Poerink. Samen goed voor circa 450 woningen.
4. We faciliteren ruimtelijke procedures voor kleinere inbreidings- en transformatieprojecten, zoals het Witte huis en de locatie Kloosterhof in Borne.
5. In Zenderen werken we door het ingezette traject Leefbaar Zenderen (bouwsteen A.3). Dit levert een gezamenlijk beeld op van de behoefte aan woningen en voorzieningen (tot 2040). Dit moet zowel kwalitatief als kwantitatief leiden tot een woningbouwprogramma dat aansluit bij de lokale behoefte en het behoud van voorzieningen. Vervolgens wordt een woningbouwplan uitgewerkt, dat leidt naar verwachting in 2027 tot een vastgesteld omgevingsplan.
6. In Hertme kan worden gestart met het bouwrijp maken van Roskam Landen 2 voor de realisatie van 9 woningen. Er loopt nog wel een procedure bij de Raad van State. We starten het onderzoek of er achter het plan Roskam Landen 2, een aantal van maximaal 5 sociale huurwoningen ruimtelijk inpasbaar is.
7. We continueren de Starterslening en de Duurzaam Wonen lening (bouwsteen A.1). De starterslening draagt bij aan het betaalbaar maken van woningbouw voor starters. Met de Duurzaam Wonen lening kunnen maatregelen op het gebied van het levensloopbestendig en/ of energiezuinig maken van een eigen woning worden gefinancierd.
8. We geven opvolging aan het raadsbesluit van april 2025 waarbij we nieuwe toekomstbestendige opvang- en doorstroomlocaties willen realiseren.

Op basis van de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting is iedere gemeente verplicht een urgentieverordening vast te stellen. In de regio zijn we in overleg om te komen tot regionale afspraken die in de lokale urgentieverordening moeten landen. We leggen in het derde kwartaal 2026 een lokale

urgentieverordening aan de gemeenteraad voor. De urgentieverordening draagt bij aan beschikbaar woningaanbod voor kwetsbare inwoners.

Ruimtelijke ontwikkeling

Omgevingswet
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In dit kader zijn we onder meer bezig met juridische en technische aspecten als gevolg van deze wet, inclusief de verdere invoering en inrichting van benodigde software en de bijbehorende werkprocessen. De komende jaren ligt de aandacht onder meer op:

1. De uitvoering van deze wet (onder andere de juridische en de technische aspecten);
2. Werken met de Omgevingsvisie, het opstellen van (daaruit voortvloeiende) programma's en het doorvoeren van daarvoor benodigde omgevingsplanwijzigingen;
3. Werken aan het nieuwe Omgevingsplan.

Het streven is dat in 2025 de Omgevingsvisie wordt afgerond. Na de vaststelling van de Omgevingsvisie worden verschillende uitwerkingen opgesteld, bijvoorbeeld voor (deel)gebieden of voor specifieke thema's. Een uitwerking van de Omgevingsvisie kan bijvoorbeeld worden gevat in een programma, waarbij soms een wijziging van het Omgevingsplan noodzakelijk is.

Volgens de Omgevingswet moet het nieuwe gemeentelijk Omgevingsplan uiterlijk 1 januari 2032 gereed zijn en in werking. Dit Omgevingsplan is uit te leggen als een gefaseerde ‘ombouw’ van alle bestemmingsplannen en andere ruimtelijke planfiguren. En daarin wordt ook lokale verordeningen en ander beleid vanuit de verschillende vakgebieden binnen de organisatie vastgelegd.

De afgelopen periode is gewerkt aan een zogenaamde Regelbibliotheek (bouwsteen A.4). Deze Regelbibliotheek kan de basis zijn bij het opstellen van het uiteindelijke Omgevingsplan. Het kan ook alvast in hoofdlijnen sturing geven bij het opstellen van (separate) wijzigingen in het Omgevingsplan, totdat het uiteindelijke Omgevingsplan gereed is.

De komende jaren krijgt het Omgevingsplan in fases meer vorm. We zijn gestart in 2025 en hiermee gaan we ook in 2026 (en de daarop volgende jaren) verder.

Ruimtelijke ontwikkelingen
We blijven betrokken bij en gaan werken aan verschillende ruimtelijke procedures en projecten. Voor 2026 gaat het onder meer om de Vloedbeltverbinding (provinciaal inpassingsplan), Roskam Landen 2, het Rheineplein 1, de woningbouwontwikkeling aan de Bornerbroeksestraat, Jonge Poerink en de Steenbakkersweg, de Bornsche Maten en de (mogelijke) uitbreiding van Zenderen.

Daarnaast zijn er andere initiatieven die bijdragen aan het voorzien in de woonbehoefte. Zoals het faciliteren van bedrijfsmatige functies (in brede zin), het scheppen van nieuwe en/of extra mogelijkheden in het buitengebied (zoals nieuwe functies op bestaande locaties) en initiatieven in de openbare ruimte.

Om al deze ambities waar te kunnen maken, is er behoefte aan extra projectleiders gebiedsontwikkeling. Conform bouwsteen A2 wordt structurele capaciteit toegevoegd voor deze opgaven. Deze bouwsteen wordt financieel verwerkt in het programma Financieel gezond.

Na de vaststelling van de Omgevingsvisie worden diverse uitwerkingen gemaakt. Bijvoorbeeld voor deelgebieden, zoals de zone N743 en N744 en de afronding Borne-West. Of voor bepaalde thema's, zoals het Centrum en Externe veiligheid. Ook wordt gewerkt aan een plan voor de locatie De Haven (bouwsteen A.5).

Regionale ruimtelijke ontwikkelingen (ROS Twente)
In de ROS Twente komen regionale ambities en landelijke opgaven samen. Want het is goed wonen, werken en recreëren in Twente. Om de economische en groene kracht te behouden en te versterken, is een schaalsprong in de verstedelijking na 2030 noodzakelijk. Dit sluit aan bij het voorontwerp van de Nota Ruimte van het Rijk, dat inzet op versterking van stedelijke regio’s in het noorden, oosten en zuiden van Nederland. Deze regio's kunnen daardoor een grotere rol spelen in de nationale verstedelijkingsopgaven dan tot nu toe het geval.

Denk bijvoorbeeld aan opgaven als de krapte op de woningmarkt, de bescherming van natuur, de toekomstbestendigheid van de landbouw en het versterken van de concurrentiekracht van onze economie.

De komende jaren werken we gezamenlijk met onder meer de andere Twentse gemeenten aan deze regionale ontwikkelingsstrategie.

Mobiliteit en infrastructuur

STOMP
We blijven inzetten op het STOMP-principe. De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer. Het FlexRRReis-project wordt, in samenwerking met de buurtbusvereniging, Arriva en de gemeente Borne, verder uitgerold. Naast studenten en forensen richten we ons daarbij in het bijzonder op ouderen en mensen met een indicatie.

De aanpassing van wegen van 50 km/uur naar 30 km/uur sluit aan bij onze ambitie om de leefomgeving meer ruimte te geven en de verkeersveiligheid te verbeteren.

1. Doelstelling: De aanleg van de rotonde aan de Azelosestraat start in 2026; aansluitend begint in 2026 de herinrichting van de Prins Bernhardlaan.
2. Indicator: Tijdige uitvoering en afhandeling volgens projectplanning.

Vloedbeltverbinding
Het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor de Vloedbeltverbinding wordt naar verwachting eind 2025 of begin 2026 behandeld door de Raad van State.

N743/N744
Met het beoogde voorbereidingskrediet voor de N743 en N744 wordt gestart met de planvorming. Dit omvat verschillende onderzoeken die van invloed zijn op de herontwikkeling. Daarnaast worden bestaande voetgangers- en fietsroutes hersteld. Voor de grondexploitatie zijn onder meer een stedenbouwkundig plan, een omgevingsplan, een beeldkwaliteitsplan, een voorlopige verkaveling en een participatieplan nodig. Planning is deze plannen in het derde kwartaal van 2026 gereed te hebben. Op basis hiervan kunnen de verwachte kosten en opbrengsten voor de herontwikkeling in beeld worden gebracht, wat belangrijke input zal zijn voor verdere besluitvorming na 2026.

1. Doelstelling: In 2026 ronden we de verkenningsfase af, inclusief benodigde onderzoeken.
2. Indicator: Een projectplan voor de verschillende (deel) gebieden.

Spoorkruisingen
De spoorkruisingen van de Oonksweg en de Bornerbroeksestraat worden verder uitgewerkt. Het doel is het vergroten van de spoorveiligheid in Borne.

1. Doelstelling: de uitwerking van een scenario voor goede spoorkruisingen;
2. Indicator: Uitgewerkt projectplan.

Parkeren
We herzien de normen rondom parkeren. Parkeren wordt verplaatst en of uitgebreid zodat het parkeren in het centrum van Borne geoptimaliseerd wordt. Dit heeft o.a. invloed op de herinrichting van De Haven – direct voor het Huis van Borne – (bouwsteen A.5). Daarnaast vindt aan de Bekenhorst een extra parkeerterrein met eventueel ruimte voor evenementen.

1. Doelstelling: We verbeteren de parkeersituatie in het centrum van Borne;
2. Indicator: Parkeerterrein Bekenhorst is voorbereid en de uitvoering start in 2026. Het ontwerp voor De Haven wordt in 2026 vastgesteld.

Bij sportcentrum Borne worden de huidige parkeerplaatsen klimaatadaptief en duurzaam heringericht (bouwsteen A.11), net als de parkeerplaatsen aan de Azelosestraat. Zo ontstaat een aantrekkelijke en

functionele inpassing van de openbare ruimte vanaf de Bornerbroeksestraat tot aan de Azelosestraat.

Doelstellingen Mobiliteit & Infrastructuur – 2026
We willen het woon- en leefklimaat verbeteren. Op het gebied van mobiliteit en infrastructuur richten we ons op het verbeteren van leefbaarheid, verkeersveiligheid, bereikbaarheid en het stimuleren van duurzame mobiliteit.

Openbare ruimte

Uitwerking IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte)
In 2026 werken we aan een beheerplan openbare ruimte als uitwerking van het IBOR. In dit plan staat per beheerdomein het areaal, de kwaliteit van het areaal, uitgangspunten voor beheer en inrichtingsvereisten en een meerjarenplanning voor onderhoud en vervanging. Werkzaamheden uit deze MJOP's (meerjarenonderhoudsplan) worden integraal afgewogen en uitgevoerd. Het doel is het creëren van een veilige, functionele en toekomstbestendige leefomgeving die aansluit bij de behoeften van inwoners en gebruikers. De gemeente stuurt daarbij op efficiëntie, kwaliteit en duurzaamheid, met een planmatige, beeldgerichte aanpak en duidelijke kwaliteitsniveaus. Door integraal te werken, worden onderhoud en investeringen goed op elkaar afgestemd en worden kosten beheersbaar gehouden. Het onderhoud en het stapsgewijs vernieuwen van de openbare ruimte helpt maatschappelijke doelen te ondersteunen, zoals klimaatadaptatie, leefbaarheid en inclusiviteit.

LIOR (leidraad Inrichting Openbare Ruimte)
Ook werken we aan het LIOR, dit is een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte. In dit document staan technische eisen per beheerdomein en straatprofiel. Dit zorgt voor meer standaardisering, betere beheersbaarheid en mogelijk ook voor meer snelheid in planvormingsfase en bij de technische uitwerking van een project of te vernieuwen wijk.

Wijkenaanpak (deelgebied 2, Wensink-Zuid)
Na de voorbereiding van het tweede deelgebied in Wensink-Zuid is de verwachting dat in het derde kwartaal van 2026 gestart wordt met de uitvoering. Hiervoor vindt begin 2026 een onttrekking plaats uit de daarvoor bestemde reserve kapitaalgoederen.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit
De gemeente Borne wil de openbare ruimte zo inrichten en beheren dat zij bijdraagt aan een gezonde leefomgeving, bestand is tegen klimaatverandering en rijk is aan biodiversiteit. Daarbij hanteren wij het principe 'groen, tenzij'. Dat wil zeggen dat behoud en uitbreiding van groenvoorzieningen de norm is, tenzij zwaarwegende redenen anders vereisen.

We streven naar een robuust bomenbestand met voldoende kroonvolume in 2050, volgens de Landelijke Bomennorm. Strategische aanplant van bomen draagt bij aan het creëren van schaduwrijke plekken en het verminderen van hittestress, waarbij we inzetten op soorten die beter bestand zijn tegen droogte en hitte (klimaatbomen).

Voor het hemelwater hanteren we de 3-luik strategie: vasthouden, bergen en afvoeren. Waar mogelijk creëren we ruimte voor water, zodat de openbare ruimte veerkrachtig wordt ingericht tegen steeds extremere buien. Bij (her)inrichting zetten we in op een klimaatadaptieve inrichting.

1.1.3 Wat mag het kosten?

Ombuigingsmaatregelen programma Wonen en leven:

Kostendekkende tarieven voor wonen en bouwen (ombuigingsmaatregel A.29)
Met ingang van 2026 is sprake van tarieven voor bouwen en wonen die kostendekkend zijn. Diverse factoren spelen hierbij een rol. Vanaf 2026 dient € 300.000 aan extra inkomsten gegeneerd te worden als gevolg van deze maatregel. Hier is sprake van het toepassen van het profijtbeginsel.

PR1 Wonen en leven	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
Wonen en bouwen	2.097	1.782	1.956	1.581	1.581	1.531
Ruimtelijke ontwikkeling	413	780	466	466	466	366
Mobiliteit en infrastructuur	3.656	2.710	3.317	3.173	3.300	3.278
Openbare ruimte	3.834	4.352	4.266	4.145	4.108	3.981
Totaal lasten	**10.000**	**9.624**	**10.004**	**9.365**	**9.454**	**9.156**
Baten:						
Wonen en bouwen	1.644	760	1.546	1.486	1.486	1.486
Ruimtelijke ontwikkeling	63	28	28	28	28	28
Mobiliteit en infrastructuur	324	26	41	41	41	41
Openbare ruimte	2.498	2.643	2.385	2.385	2.385	2.385
Totaal baten	**4.529**	**3.457**	**4.000**	**3.940**	**3.940**	**3.940**
Saldo	**-5.471 N**	**-6.167 N**	**-6.004 N**	**-5.425 N**	**-5.514 N**	**-5.216 N**

1.2 Duurzame toekomst

Inleiding
In het programma Duurzame toekomst komen verschillende beleidsvelden bij elkaar in relatie tot het verduurzamen van onze leefomgeving. Zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Ook bedrijvigheid, platteland, erfgoed en (vrije-) tijdseconomie maken onderdeel uit van dit programma.

Er gebeurt veel om ons heen op het gebied van duurzaamheid. Ondernemers, inwoners, verenigingen, instellingen en de woningbouwcorporatie zijn actief bezig hun bezit en omgeving duurzamer te maken. Als gemeente hebben we hier soms een directe, maar vaak ook een indirecte rol. Dat doen we vanuit onze visie op duurzaamheid die in het Programmaplan Duurzaamheid opgenomen is. Hierbij zijn er veel raakvlakken met andere beleidsterreinen. Zowel in het fysieke domein, het sociale domein als in de bedrijfsvoering. Veel van de concrete resultaten uit dit programma worden ook gerealiseerd binnen andere programma's.

1.2.1 Wat willen we bereiken?

Programma Duurzaamheid
In het Programmaplan Duurzaamheid hebben we ons tot doel gesteld dat Borne in 2050 een klimaat neutrale gemeenschap is. Conform het Raadsakkoord is Borne CO2-neutraal in 2050, in 2030 is daarvan 49% (ten opzichte van 1990) bereikt. Met CO2 worden hierbij naar huidig inzicht meerdere broeikasgassen bedoeld die een negatief effect hebben op de opwarming van de aarde. Daarbij hanteren we de volgende strategische uitgangspunten:

1. Duurzaam handelen is de norm bij plannen, projecten en processen;
2. Duurzaamheidsthema's worden integraal benaderd en betrokken bij maatschappelijke vraagstukken en opgaven.

Energietransitie
De doelstelling: "Borne is in 2050 een klimaatneutrale gemeente. De inwoners van Borne zijn zich groeiend bewust van hun directe invloed op het energiegebruik en handelen daar ook naar. Alle gebruikte energie in 2050 is 100 % duurzaam en iedereen is zich ervan bewust dat hier zuinig mee omgegaan moet worden." Dit wordt gedaan langs drie strategische pijlers: energiebesparing, de warmtetransitie en grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit. Voor de grootschalige opwek van energie zijn in regionaal verband (Regionale Energie Strategie) afspraken gemaakt waarbij voor Borne een opgave van 20Gwh/uur geldt.

Circulaire economie
Met een volledig circulaire economie in 2050 realiseert Borne dat grondstoffen, goederen en materialen zo efficiënt mogelijk gebruikt worden zodat er zo min mogelijk waarde verloren gaat. Om dat te bereiken staat het concept van kringlopen centraal: grondstoffen en materialen keren zoveel mogelijk terug in een product of dienst met dezelfde functie. Concrete doelstelling binnen circulaire economie is: Borne brengt, overeenkomstig het programmaplan Duurzaamheid, de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar terug naar 50 kilo in 2030 , waarvan minimaal 50 procent wordt gerecycled tot opnieuw inzetbare grondstoffen.

Natuur, milieu en landschap
Borne is in 2050 klimaatbestendig en werkt op langere termijn aan een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving (zie ook programma Wonen en leven, openbare ruimte onder klimaat). De wijken en dorpen zijn voldoende beschermd tegen overvloedige neerslag, droogte en hitte. In het raadsakkoord is opgenomen de biodiversiteit te willen verbeteren. We zetten in op een economisch sterk buitengebied vanuit de balans tussen agrarisch landgebruik en de kwaliteit van onze natuur en landschap. Maar we kijken ook naar de groeimogelijkheden van de toeristische sector, de mogelijkheden voor economische activiteiten en de kwaliteit van leef- en werkomgeving voor onze inwoners. Dit in verbinding met bodem, water en lucht. Dat maakt ons buitengebied voor de toekomst sterker en is gunstig voor de leefbaarheid.

Bedrijvigheid en ondernemersklimaat
Borne heeft een levendig en compact centrum. Er is weinig leegstand. Borne scoort goed als het gaat om dagelijkse verkooppunten en recreatieve verkooppunten. En natuurlijk draagt de samenwerking met de BBO (Bundeling Bornse Ondernemers), evenementenorganisatoren en bedrijven hieraan bij.

Ook de middenstand, vooral in het centrum, trekt veel bezoekers uit de omgeving die afkomen op de sfeer en het gevarieerde aanbod. Door het groene karakter van de gemeente en de vele (culturele) activiteiten die hier plaatsvinden komen ieder jaar meer bezoekers naar Borne, de kerkdorpen en het karakteristieke buitengebied.

Vrijetijdseconomie
In 2023 is de visie 'Vrijetijdseconomie 2022-2032' vastgesteld. Met deze visie wordt gestreefd naar een waardevolle vrijetijdseconomie die een optimale bijdrage levert aan de vitaliteit van Borne en het welzijn van de inwoners. Om deze ambitie te bereiken zet de visie in op de volgende vier doelen:

1. Versterken van de dagrecreatieve sector en ruimte geven aan de verblijfsrecreatieve sector;
2. Versterken en professionaliseren van de citymarketing en informatievoorziening;
3. Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en het landschap;
4. Beter beleefbaar en toegankelijk erfgoed.

Deze visie sluit aan op de regionale visie van Marketing Twente (Perspectief vrijetijdseconomie Twente 2030).

1.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Duurzaamheid

De doelen in het Programmaplan Duurzaamheid willen wij bereiken door:

1. De inzet op de ondersteuning van onze inwoners;
2. We leggen de focus op betaalbare oplossingen voor iedereen;
3. We kiezen voor de meest duurzame oplossing per euro;
4. We geven het goede voorbeeld.

Ook voor 2026 wordt, net als voor 2025, een uitvoeringsplan duurzaamheid gemaakt.

Energietransitie

Energiebesparing
Het stimuleren en faciliteren van energiebesparende maatregelen blijft ook in 2026 een belangrijke pijler van de energietransitie. Hierop wordt in de uitvoering de meeste capaciteit en middelen ingezet. Alles wat we aan de voorkant kunnen besparen hoeven we niet meer te verduurzamen. Het Energieloket en de Energiecoaches/Fix Brigade worden in opdracht van de gemeente Borne door de Stichting Duurzame Initiatieven Borne (DiBo) uitgevoerd. De gemeente faciliteert particuliere huishoudens met aantrekkelijke financieringen om huizen te verduurzamen (Duurzaam Wonen Lening, subsidie Nationale Isolatieaanpak).

Warmtetransitie
In het Warmteprogramma zijn concrete cijfers opgenomen over de beschikbare en geschikte duurzame warmte-opties en over de betaalbaarheid van die opties. Deze informatie kan bewoners in de keuzeprocessen helpen in de uitwerking van het Warmteprogramma naar Wijkuitvoeringsplannen (WUP). In 2025 was de gemeente samen met een adviesbureau en de wijk Wensink-Zuid volop bezig om de eerste WUP op te stellen. Hierbij is veel aandacht voor het participatieproces. Het streven is om in 2026 een gedragen wijkkeuze uitgewerkt te hebben in een WUP voor Wensink-Zuid, die de basis vormt voor de juridische verankering van de wijkkeuze in het Omgevingsplan.
We verwachten vanaf 2026, op basis van de ervaringen rondom het eerste WUP Wensink-Zuid, een versnelling in de totstandkoming van de WUP's te kunnen realiseren. En in de komende jaren met meerdere wijken aan de slag te gaan.

Voor collectieve wijkoplossingen (warmtenetten) in de warmtetransitie wordt van de gemeente een grotere regierol gevraagd. Verwacht wordt dat wetgeving hiervoor per 1 januari 2026 in werking treed. In samenwerkingen met gemeenten Enschede en Hengelo wordt onderzocht hoe deze rol praktisch in te vullen. Hieraan wordt ook in 2026 verder gewerkt. In 2025 hebben de gemeenten en verschillende belanghebbende partijen uitgesproken zich te willen inzetten voor een onderzoek naar de mogelijkheden voor het opzetten van een Regionaal Warmtebedrijf Twente (RWBT). In 2026 wordt dit onderzoek voortgezet om de haalbaarheid nader te bepalen. Daarbij wordt gekeken welke wijken in Borne hier op aangesloten kunnen worden.

Grootschalige energieopwekking
De windinitiatieven in omliggende gemeenten (Wind van Buren en Energiepark Woolde) worden momenteel door de provincie in procedure gebracht. Gemeente Borne zet zich in om de belangen van Bornse inwoners hierbij zo goed mogelijk te behartigen.

Circulaire economie

Circulaire economie moet in veel verschillende vakgebieden tot uiting komen. In de vorige jaren zijn we begonnen met het onderzoeken van de stand van zaken in Borne. Op basis van het regionale koersdocument van de Twentse gemeenten worden de verdere stappen voor Borne (en voor Twente) uitgewerkt.

In het najaar van 2025 is een evaluatie opgesteld van de afvalstromen. Hierin is de bestaande inzamelsystematiek kritisch onder de loep genomen en gekeken wat er nodig is voor het verschonen en verminderen van afvalstromen. Acties en verbeteringen die hieruit voortkomen worden in 2026 vormgegeven. Een belangrijk onderdeel is het goed informeren van inwoners over afvalscheiding.

Samen met andere Twentse gemeenten worden met het PMD-verbeterplan (Plastic, Metaal en Drinkpakken) maatregelen genomen om de PMD-stroom beter de analyseren en om doelgerichte interventies toe te passen voor schonere afval. Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten.

De financiën rond afval zijn in 2025 beter afgestemd op de inhoudelijke uitwerking. In 2026 zetten we hier aanvullende verbeterstappen.

Natuur, milieu en landschap

Landelijk gebied
Ondanks het ontbreken van scherpe doelen en middelen van het Rijk zijn er nog steeds vele opgaven die ook op het Bornse buitengebied (de Groene Poort) afkomen: klimaatverandering, verdroging, verbetering waterkwaliteit, biodiversiteitsverlies, het energievraagstuk, de landbouwherstructurering en de stikstofproblematiek.

De provincie Overijssel blijft inzetten op de zogenaamde 3x3-aanpak (drie doelen, drie randvoorwaarden en maatwerk voor drie categorieën boeren). De nog wel beschikbare rijksmiddelen (€ 234 Miljoen) worden momenteel ingezet voor maatregelpakketten voor agrariërs (aanpassen en verduurzamen bedrijven), afwaardering van gronden (omzetten agrarische bestemming naar natuur/bos ook in Borne in 2025 een aantal percelen) en voor de verschillende proeftuinen en 36 koploperprojecten die door de provincie zijn aangewezen. Borne (‘gebiedstransitie Groene Poort’) is één van de koploperprojecten waarvoor momenteel een voorverkenningsonderzoek wordt uitgevoerd (onder andere keukentafelgesprekken). Op basis van de resultaten van deze voorverkenning en het beschikbaar komen van rijks- of provinciale middelen, kan worden bepaald of er in 2026 concrete maatregelen of acties in gang kunnen worden gezet.

Verder maakt Borne deel uit van het provinciale deelgebied Zuidoost Twente (ZOT: gemeente Borne, Hengelo, Enschede, Haaksbergen en de Hof van Twente). Hierin is in 2025 met de diverse gebiedspartners (onder andere waterschap, natuurorganisaties, landgoederen) een intentieovereenkomst afgesloten met als doel om te werken aan een gezamenlijke gebieds- en uitvoeringsagenda. In deze uitvoeringsagenda zullen activiteiten opgenomen worden die bij zullen dragen aan de drie doelen uit de voornoemde provinciale 3x3 aanpak: een toekomstbestendige landbouwsector, een goed sociaaleconomisch perspectief en het herstellen van natuur, het watersysteem en klimaat. De gebiedspartners onderkennen dat extra inspanningen, bijvoorbeeld rondom

vergunningverlening, nodig zijn om te kunnen werken aan de ambities. LTO heeft daarom de intentieovereenkomst (nog) niet ondertekend, maar blijft wel constructief betrokken bij de samenwerking en de ontwikkeling van de uitvoeringsagenda. Benadrukt is dat alle gebiedspartijen (ook LTO) vooruit moeten blijven kijken en niet stil kunnen zitten. Voor 2026 zal ook van belang zijn welke ambities (en middelen) er vanuit de Rijksoverheid zullen komen (onder andere stikstofbeleid en het herstellen van natuur, het watersysteem en klimaat).

Soorten Management Plan
De gemeente stelt een Soorten Management Plan (SMP) op waarin zij aangeeft waar welke bedreigde diersoorten in gebouwen (met name in spouwmuren) leven. Hierin geeft de gemeente aan welke vervangende verblijfplaatsen zij gaat creëren voor deze diersoorten als gevolg van isolatiemaatregelen aan woningen. Met dit plan vraagt de gemeente een provinciale omgevingsvergunning aan. Zodra de gemeente over deze vergunning beschikt kunnen huishoudens in de gemeente Borne isolatiemaatregelen aan hun woningen laten treffen zonder daarvoor een individuele omgevingsvergunning bij de provincie te hoeven aanvragen. In de tussentijd kunnen inwoners volgens de methode natuurvriendelijk isoleren wel met hun woning aan de slag. De verwachting is dat het SMP in het vierde kwartaal van 2026 gereed is.

Bedrijvigheid en ondernemersklimaat

Ondernemersklimaat
Gemeente Borne kenmerkt zich door de goede samenwerking met de BBO, evenementenorganisatoren, bedrijven en onze bewoners. Daarnaast kijken we naar een nieuw model voor de samenwerking op gebied van marketing en promotie. Een bloeiend economisch klimaat trekt ook weer nieuwe bedrijvigheid aan.
Dit zien we ook terug op onze bedrijventerreinen. Bestaande bedrijven vragen om groei en we kijken waar we in bestaande bedrijventerreinen de ruimte nog beter en intensiever kunnen benutten. Hierbij zijn innovatie, verduurzaming, energie, vergroenen, mobiliteit onder andere thema's waar we dagelijks onze ondernemers mee verder helpen.

Regionaal Bedrijventerrein Twente
Per 1 januari 2026 is de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijventerrein Twente in liquidatie. Als gevolg daarvan ontvangt Borne erfpachtcanoninkomsten. Hiermee is rekening gehouden (ombuigingsmaatregel A.33). Eveneens ontvangt Borne als gevolg van deze liquidatie in 2026 80 % van het deel (ca. € 1.000.000) waarop Borne recht heeft van het resterend eigen vermogen van de gemeenschappelijke regeling.

Vrijetijdseconomie

In 2023 is de visie ‘Vrijetijdseconomie 2022-2032’ vastgesteld. Met deze visie wordt gestreefd naar een waardevolle vrijetijdseconomie die een optimale bijdrage levert aan de vitaliteit van Borne en het welzijn van de inwoners. Om deze ambitie te bereiken zet de visie in op de volgende vier doelen:

1. Versterken van de dagrecreatieve sector en ruimte geven aan de verblijfsrecreatieve sector;
2. Versterken en professionaliseren van de citymarketing en informatievoorziening;
3. Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en het landschap;
4. Beter beleefbaar en toegankelijk erfgoed.

Deze visie sluit aan op de regionale visie van Marketing Twente (Perspectief vrijetijdseconomie Twente 2030).

Om de ambities en doelen uit deze visie waar te kunnen maken heeft het college in 2023 een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma geeft de gemeente houvast voor de uitvoering van het toeristisch-recreatieve beleid voor de komende periode tot 2032. Het uitvoeringsprogramma bevat verschillende projecten en acties op het gebied van de vier verschillende doelen en actielijnen uit de vastgestelde visie. Er zijn verschillende stakeholders en/of partijen die voor de uitvoering in beeld zijn maar de belangrijkste partner voor de uitvoering is de Stichting Beleef Boeiend Borne (VisitBorne). Momenteel wordt nog verkend in hoeverre een mogelijke nieuwe organisatie voor de marketing en promotie (toerist info,

citymarketing, dorpsmanagement en evenementensubsidies) haalbaar is. Dit onderzoek wordt in 2026 afgerond.

1.2.3 Wat mag het kosten?

Ombuigingsmaatregelen programma Duurzame toekomst:

Vierwekelijks inzamelen van GFT in de wintermaanden (ombuigingsmaatregel A.31)
Vanaf 2027 wordt vierwekelijks in de wintermaanden het GFT ingezameld, in plaats van tweewekelijks. Dit levert vanaf 2027 structureel een kostenverlaging van € 20.000 op.

Heffen milieuleges (ombuigingsmaatregel A.32)
Vanaf 2026 worden in Twents verband via het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT) milieuleges geheven op het afgeven van milieuvergunningen. Deze zijn eveneens in Twents verband geharmoniseerd via de Omgevingsdienst Twente (ODT). Deze leges dienen ook kostendekkend te zijn (toepassing profijtbeginsel). Deze post is vooralsnog PM geraamd.

Erfpachtcanon Regionaal bedrijventerrein Twente (ombuigingsmaatregel A.33)
Als gevolg van de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Regionaal bedrijventerrein Twente worden de inkomsten uit het erfpachtbedrijf op basis van nacalculatie met de oud deelnemers verrekend. Dit levert voor Borne vanaf 2027 een bedrag van € 92.000, dat langzaam afloopt naar nihil (in 2074).

PR2 Duurzame toekomst	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
Duurzaamheid	895	1.618	844	779	779	779
Circulaire economie	2.370	2.508	2.557	2.537	2.537	2.537
Natuur, milieu en landschap	1.147	1.702	1.020	1.020	1.019	1.019
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	444	313	294	294	293	293
Vrijetijdseconomie	365	377	289	289	289	289
Totaal lasten	**5.221**	**6.519**	**5.004**	**4.918**	**4.917**	**4.917**
Baten:						
Duurzaamheid	672	1.125	430	430	430	430
Circulaire economie	2.920	2.705	3.129	3.129	3.208	3.208
Natuur, milieu en landschap	134	690	0	0	0	0
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	35	46	46	138	136	136
Vrijetijdseconomie	24	38	68	68	68	68
Totaal baten	**3.785**	**4.604**	**3.673**	**3.765**	**3.842**	**3.842**
Saldo	**-1.436 N**	**-1.915 N**	**-1.331 N**	**-1.153 N**	**-1.075 N**	**-1.075 N**

1.3 Inclusieve samenleving

Inleiding
In het programma Inclusieve samenleving komen verschillende beleidsgebieden bij elkaar in relatie tot een inclusief, gezond en sociaal Borne waarin inwoners de ruimte hebben om naar eigen kunnen en wens mee te doen. Hierbij zijn de onderdelen maatschappelijke ondersteuning, jeugd, werk en inkomen (Participatiewet), gezondheid, sport, inburgering en vluchtelingen, onderwijs, cultuur en sport belangrijke pijlers.

1.3.1 Wat willen we bereiken?

Ons doel is een inclusief, gezond en sociaal Borne waarin inwoners de ruimte hebben om naar eigen kunnen en wens mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven. Lukt dat niet? Dan bieden we passende hulp en ondersteuning. Het Sociaal Hus vormt hiervoor een laagdrempelige toegang.

We werken vanuit de uitgangspunten van de Visie Sociaal Domein aan de thema's zelfredzaamheid en samenredzaamheid, normaliseren en accepteren, betekenisvol meedoen en maatschappelijke verbondenheid. Door integraal te werken zijn we effectiever. Daarnaast zetten we in op een aanpak waarin preventie een grote rol speelt.

Onze inzet is om de inwoners van de gemeente Borne gebruik te laten maken van voorzieningen met een goed kwaliteitsniveau. Uitgangspunten zijn het terugdringen van gezondheidsachterstanden aan de hand van een integrale aanpak op basis van het gedachtegoed van 'positieve gezondheid'.

Wij stimuleren een ontwikkeling die zoveel mogelijk inwoners voor kortere of langere tijd kunnen deelnemen aan kunst en kultuur. Dit doen wij door kunst en cultuur nog sterker te verbinden met andere domeinen.

Wij leveren een bijdrage aan de bestaanszekerheid van onze inwoners. Wij zetten in op normaliseren, preventie, versterken van de sociale basis en maatwerk.

Wij willen dat alle inwoners van Borne een leven lang kunnen sporten en bewegen en daarmee een gezonde leefstijl, ontmoeting, verbinding en participatie stimuleren.

Ons doel is om zowel inwoners die tijdelijk binnen onze gemeente verblijven(Oekraïense ontheemden) als nieuwe Bornenaren (statushouders) een woonomgeving te bieden waarin zij zich kunnen ontwikkelen en deel kunnen nemen aan de samenleving.

1.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning

De pilot logeerzorg ter ontlasting van mantelzorgers is verlengd voor 2025. Deze pilot is met hulp van Twentse Koers (in opdracht van de 14 Twentse gemeenten) in 2024 gestart. Middels evaluatie wordt gekeken of en op welke wijze dit vanaf 2026 op structurele wijze kan worden geborgd.

Het project 'Samen Indiceren' loopt nog. Dit is een project waarbij casemanagers dementie en Wmo consulenten nauw samenwerken om efficiënter te kunnen werken in het indicatieproces. Door deze samenwerking kan maatwerk sneller worden ingezet, ter ontlasting van zowel de zorgprofessional als de betrokken mantelzorgers. We blijven deze werkwijze monitoren om inzicht te krijgen in de efficiëntie. Zo is het voor de Wmo mogelijk om te kunnen zien wat de doorlooptijd is vanaf melding tot verstrekking van ondersteuning. Deze doorlooptijd zegt iets over de snelheid waarmee de juiste vorm van ondersteuning kan worden ingezet en daarmee ook hoe snel mantelzorgers en wijkverpleging worden ontlast. De reguliere processen worden hierbij vergeleken met de 'Samen Indiceren'-processen. Daarnaast blijven we in gesprek met alle betrokkenen om te kijken of deze werkwijze is toe te passen voor meerdere vormen van Wmo-maatwerk.

Vanwege het ontbreken van een geïndiceerde dagbestedingslocatie binnen de grenzen van Borne kijken Carintreggeland, Wijkracht en Welbions naar mogelijkheden. Gemeente Borne is nauw betrokken bij deze ontwikkelingen en denkt mee maar is geen initiator. Het initiatief is gericht op de combinatie van een voorliggende dagvoorziening met de geïndiceerde dagvoorziening, waarbij ook ruimte is voor eigen initiatieven uit de buurt. Het beeld hierbij is dat de voorziening in de wijk een 'levensloopbestendige' oplossing biedt voor inwoners die ondersteuning kunnen ontvangen binnen hun eigen leefomgeving.

We treffen de voorbereidingen voor de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor maatschappelijke ondersteuning. Verwacht wordt dat deze eigen bijdrage van kracht zal zijn vanaf 1 januari 2027. Met de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage komt een einde aan het huidige 'abonnementstarief' voor de Wmo.

Algemene voorzieningen

In 2026 wordt verder gewerkt aan het versterken van het voorliggend veld. Het Sociaal Hus krijgt een prominente plek in het Huis van Borne. Dit zal bijdragen aan betere zichtbaarheid en bereikbaarheid voor inwoners met een ondersteuningsvraag. De pilot 'Welzijn op Recept' wordt in 2026 structureel geborgd binnen het beleid (bouwsteen A.7).

Binnen het voorliggend veld wordt vanuit verschillende samenstellingen samengewerkt. De Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid wordt in samenwerking met partners uit het veld en de bibliotheek verder uitgerold. Het Taalhuis start in 2026 met het nieuwe Ambitiedocument Taalhuis 2026-2029.

De Zorgplicht voor Bibliotheken treedt in werking en de gemeente werkt samen met de bibliotheek aan een toekomstgericht meerjarenplan.

Gezondheid

In 2026 en verder wordt uitwerking gegeven aan de thema's uit GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en de ketenaanpakken: Valpreventie, Kansrijke Start, Welzijn op recept en Kinderen naar Gezond Gewicht/ JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst). De tijdelijke middelen hiervoor zijn geborgd tot en met 2026. In 2025 en 2026 wordt gekeken naar de monitoring en evaluatie van alle projecten en pilots die zijn opgezet. Het gaat om een algehele beweging naar de voorkant, meer eigen regie en kracht vanuit de nabije omgeving om daarmee de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden en de druk op mantelzorgers te verlichten. In 2026 worden de projecten geëvalueerd en concrete voorstellen gedaan hoe verder.

Gezondheid blijft een integrale pijler binnen de Omgevingsvisie. Thema's als hittestress worden steeds belangrijker. Ook uit de Gezondheidsmonitor van de GGD voor volwassenen en ouderen (2025) blijkt dat Bornse inwoners steeds meer overlast ervaren van lucht en geluid.

Het lokale plan van aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag (2018) wordt geactualiseerd in 2026. Een belangrijk uitgangspunt is nabije inlooppunten voor (kwetsbare) inwoners. In 2026 wordt concreet gekeken welke vorm past binnen Borne.

Regionaal wordt ingezet op een weerbare en gezonde samenleving als gevolg van de mondiale ontwikkelingen.

De Twentse Koers is geëvalueerd in 2025. De uitkomsten van de evaluatie worden concreet uitgerold in 2026 en volgende jaren.

Inburgering en vluchtelingen

We blijven een bijdrage leveren aan de opvang van Oekraïense ontheemden, waarbij we ze adequaat en met respect opvangen en waarbij we zorgen voor een veilige en leefbare situatie. Tevens continueren we voor 2026 e.v. de ingezette lijn dat we willen blijven voldoen aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Het opnemen van statushouders door gemeenten is een belangrijk onderdeel om de totale problematiek in de opvangketen te kunnen beheersen.

Wij werken aan de doorontwikkeling van veilige en leefbare woonomgevingen van Oekraïense ontheemden middels de 'Uitgangspunten wonen in opvang en doorstroomlocatie vanaf 2026'.

Jeugd

We zetten verder in op de doorontwikkeling vanuit de Hervormingsagenda Jeugd met als doel om de kwaliteit van zorg te verbeteren en deze financieel beheersbaar in te richten. De nieuwe verordening en de bijbehorende beleidsregels worden geïmplementeerd en de bijbehorende wijzigingen in werkprocessen worden vormgegeven.

In 2026 worden de uitkomsten verwacht van het onderzoek naar de Sociale Basis. Naar aanleiding van dit onderzoek zal een plan van aanpak worden opgesteld om hier verder uitvoering aan te geven.

Borging structureel gemaakte projecten (bouwsteen A.9):

1. Bestaande projecten worden geborgd in de reguliere werkwijzen, bijvoorbeeld de inzet van de orthopedagoog en ook de inzet van de procesmanager Zorg en Veiligheid.
2. De jongerencoaches worden uitgebreid zodat zij wachtlijstvrij kunnen werken en meer outreachend aan de slag kunnen.
3. De gezinsondersteuners blijven waakvlam ondersteuning bieden en gaan aan de slag met het inrichten van collectief aanbod.
4. De inkoop van de Jeugdhulpteams wordt begin 2026 geïmplementeerd.

Vormgeving nieuwe projecten (bouwsteen A.10):

1. KDV+ (Kinderdagverblijf met extra ondersteuning).

   Veel gedragsproblemen bij kinderen zijn al zichtbaar in de kindertijd, en vroegtijdige signalering kan latere problemen voorkomen. Kinderen die niet in aanmerking komen voor specialistische zorg, maar ook niet goed worden opgevangen in de reguliere opvang, vallen tussen wal en schip. Om dit op te lossen wordt een KDV+ geïmplementeerd: een opvangmodel voor kinderen die meer zorg nodig hebben. Dit biedt begeleiding van geschoolde medewerkers en samenwerking met ouders, zonder stigmatisering.

2. Steunpunt Relatie & Scheiding

   Door een steunpunt in te richten, in samenwerking met ketenpartners, wordt ernaar gestreefd om complexe scheidingen daar waar mogelijk te voorkomen. Het steunpunt biedt laagdrempelig praktische ondersteuning en kan vanuit preventief oogpunt tijdig opschalen om verergering te voorkomen. Hiermee wordt beoogd dat minder kinderen schade zullen oplopen door een scheiding en gezond en veilig op kunnen groeien. Daarnaast is het doel om de kosten, voor indicaties vanuit de Jeugdwet, te verlagen door de ondersteuning bij complexe scheidingen te laten dalen.

3. Startpunt Jeugd

   Het Startpunt Jeugd wordt regionaal verder doorontwikkeld (samenwerking Almelo, Oldenzaal, Losser & Borne). Het Startpunt heeft als doel om de zorg voor jeugdigen te verbeteren door samenwerking tussen de GGZ en de gemeentelijke toegang. De GGZ kampt met lange wachtlijsten. Dit leidt vaak tot verergering van de situatie van jeugdigen en tot hogere werkdruk bij huisartsen en praktijkondersteuners. Het Startpunt Jeugd richt zich op het verbeteren van de zorg, het verlagen van wachtlijsten en het verlagen van kosten. In dit project wordt er domeinoverstijgend samengewerkt tussen de medische wereld, GGZ en de ambtelijke wereld, met toekomstplannen voor jongeren en de inzet van een informeel steunfiguur. In 2026 worden de resultaten opgehaald en wordt toegewerkt naar doorontwikkeling en indien gewenst wat er nodig is voor borging.

   Voor al deze projecten wordt gekeken naar een overkoepelende ketenaanpak om samenwerking en efficiëntie te borgen.

Onderwijs

De samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs en gemeente wordt verder versterkt door te werken met een nieuwe Lokale Educatieve Agenda.

Voor onderwijshuisvesting vormt het nieuwe vastgestelde Integraal Huisvesting Plan de basis voor de komende jaren (bouwsteen A.8).

Door verlenging van het contract met de zwembadexploitant worden de lessen Swim2play ook in 2026 nog gegeven.

Cultuur

In 2026 wordt samen met de cultuurmakelaar gewerkt aan de concrete acties zoals beschreven in het Uitvoeringsprogramma ‘Meedoen is de kunst!’ Gemeente Borne 2025 - 2026. Enkele van die acties zijn het verkennen van de mogelijkheden voor het opzetten van een culturele broedplaats in Borne en het verbinden van binnen- en buitenschoolse activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Ook wordt er in 2026 voortzetting gegeven aan het cultuureducatieplan 2025-2028. De cultuurcoach vanuit het Kulturhus heeft een cultuureducatieprogramma voor alle basisscholen in gemeente Borne opgesteld en draagt zorg voor de uitvoering hiervan.

De vorming van een streekomroep is vertraagd. Om het huidige niveau van de lokale omroep te kunnen handhaven wordt een hogere bijdrage verstrekt, hiermee wordt uitvoering gegeven aan het amendement financiering lokale media-instelling.

Sport

Doelen sportbeleid Borne 2026

1. Het sportcomplex Borne wordt naar verwachting in de zomer van 2026 opgeleverd en vanaf september structureel in gebruik genomen, met beheer volgens het vastgestelde bedrijfsplan.

2. Uiterlijk eind 2026 zal de oude sportaccommodatie volledig zijn gesloopt. Na afronding van deze sloopwerkzaamheden zullen de voorbereidingen starten voor de inrichting van de buitenruimte rondom het nieuwe sportcomplex. De blaashal, welke een gehuurde voorziening betreft, zal in dezelfde periode door de huurder zijn verwijderd.

3. In het kader van de uitvoering van de taakstelling wordt in 2026 gestart met twee belangrijke maatregelen: de voorbereiding van de overname van het beheer en de exploitatie van het zwembad, met ingang van 1 januari2027, én de doorvoering van een bezuiniging van €30.000 op de coördinatie binnen het team BorneSport, wat leidt tot een herschikking van formatie en taken.

4. In 2026 wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van een open sportpark in Borne, met als doel het sportpark overdag toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor gebruik door inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De gemeenteraad heeft hier middels een amendement extra middelen voor begroot voor het laten uitvoeren van een onderzoek.

5. In 2026 heroverwegen we de keuze van de invoering van het Sportbedrijf Borne.

Werk en inkomen

Bestaanszekerheid
In het eerste kwartaal van 2026 wordt de Verordening Maatschappelijke Participatie vastgesteld en daarmee is het Bornse armoedebeleid compleet geactualiseerd. Ook gaan we de uitkomsten van het onderzoek bestaanszekerheid gebruiken om het bereik en gebruik van de sociale voorzieningen te vergroten.

Ook willen we extra job- en werkcoachcapaciteit gaan inzetten om statushouders sneller werknemersvaardigheden bij te brengen, zodat zij eerder in staat zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien. Door deze extra capaciteit in te zetten is de kans op duurzame doorstroming van statushouders naar werk groter. Ook wordt zo bijgedragen aan de maatschappelijke participatie, zodat een statushouder beter en sneller kan integreren in de Bornse gemeenschap.

Energiearmoede
In november 2024 is door het Rijk een beschikking afgegeven waarin staat dat de termijn om de SPUK-middelen voor de aanpak van energiearmoede in te zetten is verlengd naar 31 december 2027. Tevens is een derde beschikking afgegeven door het Rijk waardoor extra middelen beschikbaar zijn gekomen om de maatregelen zoals benoemd in het geactualiseerde 'Plan van aanpak energiearmoede' te kunnen voortzetten. Hierbij worden ook mogelijkheden onderzocht om het bereik van de maatregelen te vergroten.

Schuldhulpverlening
In 2026 gaan we door met het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) en willen we het aantal jongeren dat kan deelnemen aan JPF uitbreiden naar tien jongeren. Hiervoor is opnieuw het Menzis Leefkrachtbudget aangevraagd en toegekend.

1.3.3 Wat mag het kosten?

Ombuigingsmaatregelen programma Inclusieve samenleving:

Budget onderwijsondersteuning (ombuigingsmaatregel A.34)
Het betreft hier de functie van VVE/ Logopedie screening. Het betreft hier geen wettelijke verplichting van de gemeente en wordt ingekocht via de GGD. Deze post wordt geschrapt zodra de mogelijkheid via natuurlijk personeelsverloop bij de GGD zich voordoet. Het om te buigen bedrag is nu nog PM geraamd.

Formatie uitvoeringsorganisatie Hengelo, Haaksbergen en Borne onderzoeken (ombuigingsmaatregel A.35)
Onderzocht wordt of de uitvoering op het gebied van participatiewetgeving door Hengelo efficiënter door inzet van minder formatie kan, hetgeen kostenverlagend kan werken. Dit onderzoek moet uitwijzen of hier mogelijkheden voor zijn en in welke omvang. Om die reden is in deze begroting deze maatregel op PM gezet.

Taakstelling sport
In deze begroting is de taakstelling sport verwerkt.

PR3 Inclusieve samenleving	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning	8.145	8.663	8.611	8.611	8.611	8.611
Algemene voorzieningen	2.017	2.196	2.155	2.217	2.217	2.217
Gezondheid	1.600	1.451	1.505	1.381	1.381	1.381
Inburgering en vluchtelingen	6.059	5.726	5.714	511	511	511
Jeugd	10.412	11.216	10.958	10.731	10.407	10.341
Onderwijs	2.787	2.846	3.276	3.251	3.444	3.421
Cultuur	892	956	840	837	798	798
Sport	4.624	5.075	3.951	4.832	4.824	4.586
Werk en inkomen	12.495	13.332	12.988	12.962	13.057	13.113
Totaal lasten	**49.031**	**51.462**	**49.999**	**45.333**	**45.251**	**44.980**
Baten:						
Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning	358	227	227	227	227	227
Algemene voorzieningen	70	23	23	23	23	23
Gezondheid	263	216	147	24	24	24
Inburgering en vluchtelingen	8.211	5.703	5.703	500	500	500
Jeugd	299	131	88	88	88	88
Onderwijs	363	366	447	447	447	447
Cultuur	25	10	10	10	10	10
Sport	1.440	1.387	1.398	1.413	1.461	1.460
Werk en inkomen	6.163	6.613	6.612	6.737	6.937	7.096
Totaal baten	**17.192**	**14.676**	**14.655**	**9.468**	**9.716**	**9.874**
Saldo	**-31.839 N**	**-36.786 N**	**-35.344 N**	**-35.865 N**	**-35.534 N**	**-35.106 N**

1.4 Bestuur en samenleving

Inleiding
Binnen dit programma komen onderwerpen als bestuur, communicatie, veiligheid en dienstverlening aan bod. Ook beleidsthema's als veiligheid en openbare orde, VTH (Vergunningverlening, toezicht en handhaving), APV en bijzondere wetten en de organisatie (HR) vallen binnen dit programma.

1.4.1 Wat willen we bereiken?

Ons doel is om een betrouwbare, transparante overheid te zijn, waarbij we de inwoners, ondernemers en organisaties centraal stellen. We zijn toegankelijk in taal én houding met oog voor de individu of doelgroep. We communiceren vanuit de maatschappelijke opgave en zetten participatie in waar mogelijk. We streven naar heldere, transparante en navolgbare besluitvorming, die ook goed uitlegbaar is richting de samenleving. Informatievoorziening en datagedragen werken gaan hierin een belangrijke rol vervullen. De gemeenteraadsverkiezingen zijn een belangrijk onderwerp in 2026 én een mooi moment om het belang van de democratie te onderstrepen.

We herijken onze dienstverlening, passend bij het Huis van Borne, op basis van inwonersparticipatie en mét oog voor de huidige tijdsgeest. Digitaal waar mogelijk, maar ook fysiek beschikbaar als nodig. Een proces dat niet van vandaag op morgen is uitgerold, maar wel één waarin we samen op weg gaan en proberen de input van de inwoners zoveel als mogelijk mee te nemen. Met als doel? Dienstverlening die aansluit bij de behoefte van de Bornse samenleving.

We streven ook naar een Bornse samenleving waarin iedereen zich veilig voelt en het prettig leven is, maar waar ook voor iedereen een plekje is. Samenleven vraagt verdraagzaamheid naar elkaar, naar de omgeving. We zetten in op preventieve maatregelen om overlast te verkleinen, bewustwording te creëren op onderwerpen als ondermijning, weerbaarheid en meldingsbereidheid. Ook handhaving blijft een belangrijke taak om het veiligheidsgevoel te versterken. Ook daar zetten we in 2026 extra op in.

1.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Bestuur

In ons bestuurlijk besluitvormingsproces werken we met een bestuurlijke planning met goed zicht op de raads- en collegeplanning. De focus ligt op helderheid in het proces voor een ieder die erbij betrokken is en er een bijdrage aan levert. De besluitvorming verloopt daardoor volgens planning, met de gewenste ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid op het juiste moment. Met als doel? Goede besluitvorming door betere kwaliteit van de college- en raadsvoorstellen, maar ook heldere verwachtingen, aan de voorkant. Het effect is een betrouwbare, transparante overheid. Daarnaast gaan we binnen onze organisatie opleiden om verdere stappen te zetten in de kwaliteit van onze bestuurlijke voorstellen.

Op 18 maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit vergt de nodige inzet van de deelnemende partijen, de griffie en de ambtelijke organisatie in de komende periode. Dan gaat het niet alleen om een goede voorbereiding van de verkiezingen zelf, maar ook om de afronding en de start van de nieuwe bestuursperiode. Een vroege start van de werkzaamheden is van belang zodat het werk tijdig en zorgvuldig kan worden georganiseerd. Er zijn drie fasen te onderscheiden: de voorbereiding van de verkiezingen, de verkiezingsdag op 18 maart en de afhandeling van de verkiezingen en de start van de nieuwe bestuursperiode. Hiervoor is uiteenlopende voorbereiding en inzet nodig onder andere vanuit bestuursadvies en communicatie. Te denken valt aan ondersteuning bij coalitieonderhandelingen en het opstellen van raads- en/of collegeakkoord.

De ambtelijke organisatie biedt graag ondersteuning aan om het gemeentebestuur te faciliteren bij de werkzaamheden na de verkiezingen, zoals bijvoorbeeld is genoemd in de vorige alinea.

Bij de vaststelling van de kadernota 2026-2029 heeft de gemeenteraad het amendement ‘motiemarkt en uitvoeringsbudget’ (amendement A 3) aangenomen. Tijdens een motiemarkt krijgen inwoners en organisaties de mogelijkheid om initiatieven of ideeën te presenteren aan de gemeenteraad. Gemeenteraadsleden kunnen deze initiatieven of ideeën vervolgens vertalen in een motie, die ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. De gemeenteraad heeft besloten een structureel bedrag van € 30.000 te reserveren voor de uitvoering van moties die naar aanleiding van de motiemarkt zijn aangenomen. De eerste motiemarkt wordt door de griffie georganiseerd in 2026.

Participatie en communicatie

Toegankelijk, verbindend, open en betrouwbaar. Een gemeente die inwoners, ondernemers en organisaties centraal stelt en communiceert vanuit de maatschappelijke opgave. Dat wil de gemeente Borne zijn en daar willen we met communicatie en participatie aan bijdragen. Het op niveau houden van onze huidige capaciteit draagt hieraan bij (bouwsteen A15). Met de communicatievisie en bijbehorende opdracht voor toegankelijke communicatie in de hand gaan we ons verder richten op communicatie die doelgroepgericht en relevant is.

We willen dit onder andere gaan doen door in te zetten op Direct Duidelijk van de Gebruiker Centraal, tools en trainingen (bouwsteen A16). Direct Duidelijk is een methode om in overheidscommunicatie onze inwoners, ondernemers en organisaties centraal te zetten. Dit betekent mensgerichte en begrijpelijke communicatie, op papier en digitaal en in woord en beeld. Onze intentie hiervoor hebben we in juli 2025 afgegeven door het tekenen van de Direct Duidelijk Deal.

De communicatie gaat steeds beter aansluiten bij wat er leeft binnen de gemeente. Hiervoor gaan we verschillende dingen doen.

We gaan de haalbaarheid en mogelijkheden van een nieuwslab onderzoeken. In een nieuwslab wordt relevante informatie van bijvoorbeeld social media, kranten, nieuwssites, maar ook meldingen en mails van inwoners samen gebracht om zo beter te kunnen luisteren naar wat er speelt in de samenleving, via omgevingsscans inzicht te creëren in wat er online gebeurt en hier passend op te reageren via diverse kanalen. Op die manier kunnen we relevanter en doelgroepgerichter communiceren.
Om inwoners goed en snel te kunnen voorzien van nieuws starten we met een digitale nieuwsbrief, beschikbaar voor iedereen die zich hierop abonneert. Deze biedt onderwerpen uit de nieuwssectie van gemeente Borne en onderwerpen waarvan we vanuit de omgevingsscans zien dat deze leven.

Ook participatie is van belang om een verbindende, toegankelijke en betrouwbare overheid te zijn. De komende jaren gaat hier steeds meer op worden ingezet. Door input van inwoners en andere belanghebbenden mee te nemen in beleidsprocessen wordt geborgd dat ook ervaringskennis meeweegt in de richting die gemeente Borne opgaat. Om het participatieproces hiervoor goed te borgen, worden trainingen verzorgd. Deze trainingen zijn voor alle afdelingen van de organisatie, de gemeenteraad en het bestuur en lopen door tot in 2026. Met deze trainingen zorgen we ervoor dat de kennis van participatieprocessen breder beschikbaar is in de organisatie. Door deze kennis te verbreden en te verdiepen kan participatie met inwoners van gemeente Borne meer en beter worden ingezet. De samenwerking met dorps- en wijkraden wordt verder versterkt. Zij vervullen een belangrijke rol in de participatie binnen wijken en dorpen.

In de eerste helft van 2026 wordt de participatieverordening voorgelegd aan de gemeenteraad.

Dienstverlening en digitalisering

Dienstverlening
In het voorjaar van 2026 verhuist de ambtelijke organisatie naar het Huis van Borne. Deze verhuizing markeert een belangrijke stap in het verbeteren van onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een strategisch dienstverleningskader, waarin de behoeften en verwachtingen van inwoners en bedrijven centraal staan. Dit kader sluit aan bij het dienstverleningsconcept dat past bij het Huis van Borne en wordt in het vierde kwartaal van 2026 opgeleverd. Belangrijke uitgangspunten zijn toegankelijkheid, eenduidigheid en aansluiting bij de beleving van inwoners. De komende jaren gebruiken we input van inwoners, ondernemers en medewerkers om onze dienstverlening verder te verbeteren. Het doel is om in 2030 te beschikken over een volledig uitgewerkt en breed gedragen dienstverleningsconcept van hoge kwaliteit.

Digitalisering
Ook in 2026 wordt gewerkt aan het verbeteren en digitaliseren van de dienstverlening. Het digitale loket wordt verder uitgebreid en gebruiksvriendelijker gemaakt, zodat inwoners en ondernemers steeds meer zaken eenvoudig online kunnen regelen. Digitalisering van de dienstverlening blijft een continu proces.

Veiligheid, openbare orde en weerbaarheid

De wereld verandert in hoog tempo. Technologische innovaties, maatschappelijke dynamiek, geopolitieke spanningen en de urgentie van duurzaam handelen stellen nieuwe eisen aan het lokaal bestuur. Deze ontwikkelingen raken direct aan de kern van onze verantwoordelijkheid: het waarborgen van de openbare orde, veiligheid en crisisbeheersing.

Het waarborgen van een veilige samenleving is een kerntaak van de gemeente. Dit vraagt om bestuurlijk leiderschap, flexibiliteit, samenwerking in netwerken en een sterke maatschappelijke antenne. De professionalisering van het vakgebied, de snelheid van maatschappelijke veranderingen en het versterken van een weerbare samenleving en eigen organisatie (bouwsteen A.21) zijn randvoorwaarden voor effectief beleid. Veiligheid is geen neventaak meer. Het is een vakgebied dat vraagt om structurele aandacht, integrale benadering en gedeelde verantwoordelijkheid.

Doelstelling
Het waarborgen van een veilige leefomgeving voor alle inwoners, ondernemers en bezoekers van onze gemeente. We streven naar een samenleving waarin mensen zich veilig voelen, criminaliteit wordt teruggedrongen en overlast effectief wordt aangepakt. Daarbij hanteren we als richtlijn dat gemiddeld 90% van de inwoners zich veilig moet kunnen voelen in Borne. (in 2024 was dit 88% en in 2022 91%).

We streven naar een verbetering van de veiligheidsgevoelens met 3% naar 91%, door preventieve acties in risicogebieden en intensivering van de ketenaanpak (onder andere zichtbaarheid en inzet boa's).
We sluiten aan bij de landelijke en regionale aanpak als het gaat om vergroting van de weerbaarheid.

Speerpunten 2026

1. Integrale aanpak van ondermijning
   Het versterken van de weerbaarheid van de samenleving tegen ondermijnende criminaliteit door gerichte interventies, actuele beleidsontwikkeling en samenwerking met interne en externe partners. Ondermijning tast de integriteit van de samenleving aan en manifesteert zich vaak op het snijvlak van de boven- en onderwereld. De gemeente speelt een centrale rol in het herkennen, voorkomen en bestrijden van ondermijnende activiteiten. We richten ons daarbij op specifieke risicogroepen en -sectoren, en investeren in kennis, beleid en handhaving.
2. Kwetsbare personen/jeugd
   Het beschermen en ondersteunen van kwetsbare inwoners, met speciale aandacht voor jongeren in risicosituaties. We zetten in op preventie, vroegsignalering en samenwerking tussen zorg, onderwijs en veiligheidspartners.
3. Leefbaarheid in de wijk
   Het verbeteren van de leefbaarheid in wijken door het terugdringen van overlast, het versterken van sociale cohesie en het verbeteren van de fysieke omgeving. Een leefbare wijk draagt direct bij aan het veiligheidsgevoel van inwoners.
4. Crisisbeheersing en weerbaarheid
   Het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid en de gemeentelijke paraatheid om adequaat te kunnen reageren op crises, rampen en verstoringen. We streven naar een samenleving waarin inwoners zelfredzaam zijn, basisvoorzieningen beschikbaar blijven en de continuïteit van het maatschappelijk functioneren, waaronder bedrijfscontinuïteit van de gemeente, gewaarborgd is. Hiervoor werken we ook nadrukkelijk samen in veiligheidsregio-verband.

Verwachte resultaten:

1. 5% toename van het veiligheidsgevoel onder inwoners (tweejaarlijkse monitor);
2. Uitvoering van ten minste zes integrale controles op ondermijning;
3. Minimaal drie risicobranches onderzocht op vergunningplicht;
4. 80% van de medewerkers in relevante functies getraind in signalering en opvolging;
5. Minimaal twee informatiebijeenkomsten voor de relevante doelgroepen in ondermijning;
6. Toename van meldingen van ondermijning via interne en externe kanalen met 25%;
7. Drie buurtbabbels in de wijken;In 2026 worden minimaal vijf preventieprojecten uitgevoerd gericht op groepen jongeren / individuen, met een focus op het voorkomen van jeugdoverlast en crimineel gedrag (te denken valt aan inzet van jongerencoaches of Halt);
8. Meer bewoners bereiken met informatie over zelfredzaamheid;
9. Structurele samenwerking met minimaal vijf maatschappelijke organisaties gericht op veerkracht en herstel;
10. Eén lokale en één regionale crisisoefening.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Wat willen wij bereiken?
De gemeente Borne streeft naar een optimale dienstverlening voor de Bornse samenleving. Dit streven is ook van toepassing op het vergunningverleningsproces. Om dit te bewerkstelligen staan de volgende pijlers centraal:

Rechtszekerheid en rechtsgelijkheid
Aanvragers moeten weten waar ze aan toe zijn. Het vergunningverleningsproces moet rechtmatig, transparant en voorspelbaar zijn. Gelijke gevallen moeten gelijk behandeld worden.

Transparantie
Procedures en criteria voor vergunningverlening zijn duidelijk en openbaar. Daarnaast is de communicatie over termijnen, vereisten en beslissingen is helder.

Tijdigheid
Er gelden wettelijke termijnen voor het behandelen van een aanvraag. Binnen deze termijnen moet een beslissing worden genomen.

Participatie en communicatie
De gemeente Borne streeft ernaar om omwonenden, belanghebbenden en andere partijen (waar nodig) proactief te betrekken bij het vergunningenproces, dit draag bij aan draagvlak.

Hoe gaan wij dit wij bereiken?
Binnen gemeente Borne willen we dienstverlenend zijn naar onze inwoners. Dit geldt ook voor het vergunningverleningsproces. Hierbij hebben we onszelf de volgende doelen gesteld die jaarlijks worden gemonitord.

1. We willen een benadering hanteren voor onze inwoners, waarbij een goede dienstverlening en een snelle en zorgvuldige afhandeling van vergunningaanvragen centraal staat.

   Indicatoren: 95% van de vergunningaanvragen dient binnen de wettelijke termijn te worden afgehandeld.
2. Vergunningverlening moet toegankelijk en laagdrempelig zijn. Zo werken we met verschillende nieuwe oplossingen om inwoners voorafgaand aan een daadwerkelijke vergunningaanvraag al goed te informeren. Dit draagt bij aan het laagdrempelige karakter en het noaberschap dat gemeente Borne wil uitstralen en zorgt er daarnaast voor dat een aanvraag soepeler door het proces loopt.

Indicatoren: 50% van de complexe vergunningaanvragen Bouw en RO worden voor aanvraag behandeld in een vooroverleg of intaketafel.

Organisatie

Organisatieontwikkeling
Sinds 1 mei 2024 staat de huidige organisatiestructuur. Deze is tot stand gekomen naar aanleiding van de analyse van de organisatie, die in 2023 is uitgevoerd. Uit die analyse zijn diverse aandachtspunten en aanbevelingen voortgekomen, die onder andere betrekking hebben op de professionalisering van de organisatie. In 2025 zijn we hiermee gestart en dit zal in 2026 zijn vervolg krijgen. Zo is er een leergang voor leidinggevenden gestart, die ook nog doorloopt in 2026. Daarnaast is er een leergang voor de organisatie ontwikkeld, waarin onder meer aandacht is voor schriftelijke en mondelinge communicatievaardigheden en strategisch adviseren.

Verhuizing naar Huis van Borne
Na de bouwkundige oplevering van het pand vinden aansluitend in het pand diverse afrondende werkzaamheden plaats, waaronder het aansluiten van elektrapunten, het plaatsen van los meubilair, het gereedmaken van de werkplekken, de schoonmaak van het pand en de installatie van audiovisuele middelen. De daadwerkelijke verhuizing naar het Huis van Borne is voorzien voor medio april 2026. Ook de sociale partners nemen dan hun intrek in het pand. In de komende maanden wordt, in afstemming met de verschillende teams binnen de organisatie, de gedetailleerde verhuisplanning opgesteld.

Hybride werken
In 2025 is een start gemaakt met een uitgebreide variant van hybride werken in ons huidige gemeentehuis, alvast vooruitlopend op de verhuizing naar het Huis van Borne (zie ook dienstverlening en digitalisering). Eind 2026, zes maanden na onze intrek in het Huis van Borne, evalueren we en indien stellen we werkwijzen bij.

Datagedragen werken (bouwsteen A.13)
De gemeente Borne streeft ernaar om haar beleid zoveel mogelijk te baseren op feiten, cijfers en concrete doelen, zoals vastgesteld in de notitie werkwijze Sturen en verantwoorden. Het ontwikkelen van een visie op datagedragen werken, gebaseerd op deze notitie en inclusief het gebruik van Artificial Intelligence, staat gepland voor het vierde kwartaal 2026. Op basis hiervan wordt organisatiebreed, afhankelijk van de beschikbaarheid van capaciteit en middelen, in een meerjarig traject datagedragen werken ingevoerd.

Met de invoering van datagedragen werken wil de gemeente haar controlerende rol versterken, verantwoording afleggen aan inwoners en het vertrouwen in de lokale overheid vergroten, hoewel er op dit moment nog weinig ervaring is met deze aanpak in Borne.

Servicemanagement op een kwalitatief aanvaardbaar niveau (bouwsteen A.20)
Hier wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

1.4.3 Wat mag het kosten?

Ombuigingsmaatregelen programma Bestuur en samenleving:

Schrappen Piek en ziek (ombuigingsmaatregel A.36)
In de begroting wordt dit budget structureel met de helft verminderd. Hierbij is de voorwaarde dat de interne informatievoorziening de organisatie in staat stelt om flexibel en tijdig bij te sturen bij tijdelijke capaciteitsvraagstukken. Indien extra inzet nodig is voor ziektevervanging of piekdrukte, wordt dat deels opgevangen binnen het bestaande salarisbudget. Ook kan geprioriteerd worden in werkzaamheden. Structureel is € 300.000 als ombuiging op dit budget verwerkt in de begroting vanaf 2027. In 2026 is € 150.000 als ombuiging in de begroting opgenomen.

Kostendekkend maken diverse leges (ombuigingsmaatregel A.37)
Gebleken is dat een aantal leges en heffingen momenteel niet kostendekkend zijn. Omdat het profijtbeginsel ook hier van toepassing is wordt toegewerkt naar kostendekkendheid. Het betreft hier een diversiteit aan leges die qua aard en omvang verschillen. Daarom wordt fasegewijs, in twee jaar, toegewerkt naar kostendekkendheid. Besluitvorming vindt plaats bij de vaststelling van de verordening leges en tarieven in 2025 en 2026. Daarom is deze ombuigingsmaatregel nu nog als PM verwerkt.

PR4 Bestuur en samenleving	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
Organisatie	9.947	11.460	10.890	10.719	10.715	10.570
Bestuur	2.097	1.762	1.703	1.676	1.676	1.676
Participatie en communicatie	39	99	139	139	109	109
Dienstverlening en digitalisering	1.440	1.550	1.565	1.565	1.439	1.438
Veiligheid en openbare orde	2.496	2.603	2.750	2.670	2.670	2.670
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	63	58	44	44	44	44
Totaal lasten	**16.081**	**17.532**	**17.091**	**16.813**	**16.653**	**16.507**
Baten:						
Organisatie	233	21	21	21	21	21
Bestuur	153	152	0	0	0	0
Participatie en communicatie	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening en digitalisering	684	536	586	586	586	536
Veiligheid en openbare orde	0	0	0	0	0	0
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	28	0	4	4	4	4
Totaal baten	**1.098**	**708**	**610**	**610**	**610**	**560**
Saldo	**-14.984 N**	**-16.824 N**	**-16.480 N**	**-16.203 N**	**-16.043 N**	**-15.947 N**

1.5 Financieel gezond

Inleiding
Dit programma gaat vooral over de gemeentefinanciën. Tevens zijn in dit programma ook gemeentelijk vastgoed en grondzaken ondergebracht.

1.5.1 Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is een structureel financieel gezonde gemeente. Met een gezonde financiële positie kunnen we onze inwoners een leefbare samenleving bieden voor de komende raadsperiode en daarna. Daarnaast willen we zorgen voor meer transparantie in de gemeentelijke financiën en de grondexploitaties.

Vastgoed
In 2025 stelde de gemeente de nota Vastgoedbeleid vast. De gemeente gaat de komende jaren aan de slag met het actualiseren van huurcontracten zodat commerciële huurprijzen dan wel kostprijs dekkende huurtarieven worden doorberekend aan onze huurders. Voor veel huurders nemen daardoor de huurprijzen de komende jaren toe, maar evenredig met deze huurprijzen stijgen ook de exploitatiebijdragen: voor de huurders is deze wijziging budgetneutraal. De gemeente verkrijgt meer transparantie door deze geldstromen te scheiden.

We gaan verder met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. We zijn goed op weg in de landelijke verduurzamingsdoelstelling. We actualiseren de duurzame routekaart, zodat voor we weer een actueel inzicht verkrijgen in de stappen die we nog moeten zetten om in 2050 te voldoen aan het klimaatakkoord.

In 2026 leveren we de gebouwen sportcentrum Borne en basisschool Letteborg op en verhuizen we naar het Huis van Borne. In 2026 starten we met de uitbreiding van De Veste door de realisatie van een containerberging, de bouw van kleedkamers en een krachthonk. Voorwaarde is daarbij dat de gemeentelijke kosten voor zowel de kleedkamers als het krachthonk grotendeels kunnen worden verhaald in een kostprijs dekkende huur bij de huurder van sporthal De Veste.

Grondzaken
Bij Grondzaken zorgen we voor een strategische en maatschappelijke grondportefeuille die aansluit op de ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven. Ons doel is om een maatschappelijk en financieel optimaal grondbedrijf te realiseren.

In 2026 gaan we woonrijp maken rondom appartementencomplexen De Veste en eind 2026 sluiten we de grondexploitatie Bornsche Maten fase 2c De Veste positief af. We gaan verder met de laatste afrondende werkzaamheden in Eschwonen De Maten I, het woonrijp maken staat gepland voor 2027 en eind 2027 sluiten we deze grondexploitatie positief af. De meeste woningen worden in 2026 en 2027 gebouwd in de Bornsche Maten fase 3b en De Horsten 3d. De verwachting is om 89 kavels uit te geven in 2026 en 96 kavels in 2027.

Om woningbouw te continueren is ontwikkelgebied fase 4 De Marken geopend aan de oostelijke buitenrand van de wijk Bornsche Maten. Hier worden ongeveer 367 woningen gerealiseerd in de periode 2028-2032.

1.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Financiën

In 2026 worden de volgende zaken concreet opgepakt:

1. Het besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) is in april 2025 veranderd. Op basis van de ervaringen uit het verleden volgen er nog wijzigingen tussen vaststelling van deze programmabegroting en de vaststelling van de jaarstukken 2025 eind tweede kwartaal 2026. Dit betekent dat we voor de raadsbehandeling van de Jaarstukken 2025 op basis van deze wijzigingen de financiële verordening art. 212 aanpassen. Deze is met terugwerkende kracht geldig voor heel 2025.

2. Een nieuwe raadsperiode is een geschikt moment om een aantal financiële beleidsuitgangspunten, met name over onze stelpostsystematiek, te herijken. Het herschrijven van de financiële uitgangspunten wordt verwerkt in de Kadernota 2027 en/of de Begroting 2027 na het aantreden van het nieuwe college. Dit is gereed in het derde kwartaal van 2026. Ook is een nieuwe raadsperiode geschikt om de programma-indeling te bezien.
3. Om risico's bij de jaarrekening of binnen operationele processen te verkleinen willen we de administratieve organisatie en de interne beheersing op een structureel hoger niveau krijgen (bouwsteen A.14). Dit betekent dat er in het derde kwartaal van 2026 koppelingen zijn gelegd tussen het financiële systeem, het register van de Kamer van Koophandel en de bankapplicatie. Deze koppelingen verlagen de beschreven risico's.
4. Recent is onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van onze leges (zie ook de paragraaf lokale heffingen en bouwsteen A.37). Hieruit blijkt dat een groot aantal leges en heffingen niet kostendekkend zijn. In 2026 gaan wij bezig met het verder onderzoeken naar het verhogen van de kostendekkendheid van onze leges. Dit onderzoek is in het derde kwartaal van 2026 afgerond. Zodat de tarieven in de tarievenverordeningen over 2027 en bij de programmabegroting 2027 herijkt zijn.

Vastgoed

Kostprijs dekkende verhuur van vastgoed (bouwsteen A.25)
In de nota Vastgoedbeleid ligt al enkele jaren vast dat we naar kostprijsdekkende huurovereenkomsten willen voor maatschappelijke partijen. De nieuwe huurovereenkomsten zijn veelal kostprijs dekkend. We hebben nog veel lopende overeenkomsten die geen kostprijs dekkend huurtarief hebben. Hierdoor ontstaat ongelijkheid. Vanaf 2026 maken we ook de bestaande huurovereenkomsten kostprijs dekkend. We trekken daar drie jaar voor uit. Bijkomend voordeel is dat daarmee de kosten, de huuropbrengsten en de subsidies uit elkaar worden getrokken en dat we afspraken (die in sommige gevallen erg verouderd zijn) kunnen actualiseren. Voor de huurders is deze wijziging budgetneutraal; de exploitatiebijdrage neemt evenredig toe.

We zetten hier externe juridische ondersteuning op in om sneller te kunnen acteren zodat we sneller in control komen en de ongelijkheid in kortere tijd terugbrengen.

Uitbreiding beheerslasten door nieuwe gemeentelijke panden (bouwsteen A.22)
In 2019 is het Spanjaardgemaal in eigendom en in 2024 in beheer van de gemeente gekomen. In 2024 startten wij met de bouw van basisschool Letteborg met de verbouw van het Kulturhus. In 2025 startte de bouw van Sportcentrum Borne en maakten wij afspraken over het beheer en onderhoud van De Horsten. Voor de nieuwe gebouwen stellen we (M)JOP's op en nemen we middelen mee in onze onderhoudsreserve.

MJOP's en de reserve
Veel grote panden worden op dit moment verbouwd of nieuw ontwikkeld. De bestaande MJOP's van deze panden sluiten onvoldoende aan op de huidige situatie. Om die reden nemen we in de begroting enkel de jaren 2026 en 2027 van de bestaande MJOP's mee voor het bepalen van de omvang van de reserve onderhoud vastgoed. Bij de kadernota 2028 bestaat inzicht in de benodigde omvang van de reserve op basis van nieuwe en geactualiseerde MJOP's. Vanaf dat moment wordt de reserve weer op peil gebracht.

Verduurzaming vastgoedportefeuille
De gemeente Borne streeft naar toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed. Deze doelstelling zorgt ervoor dat bij nieuwbouw maximaal ingezet wordt op duurzame en energiezuinige realisatie. Daarnaast gaat de gemeente stap voor stap verder met de verduurzaming van haar bestaande vastgoed. Het sportcentrum de Wensinkhof wordt momenteel verduurzaamd met Dumava. Doel is om de verduurzamingsmaatregelen in 2026 te realiseren.

Het komende jaar worden het Huis van Borne en sportcentrum Borne opgeleverd. Ook actualiseert de gemeente haar duurzame routekaart. Daarmee zet de gemeente Borne opnieuw grote stappen in de verduurzaming van haar vastgoedportefeuille conform het klimaatakkoord 2030.

Ontwikkelingen Huis van Borne (bestaand vastgoed Kulturhus)
Zoals al gemeld bij de aanvullende kredietaanvraag voor het Huis van Borne en in de halfjaarsrapportage hebben we middelen opgenomen in deze begroting ten behoeve van het noodzakelijke herstel en renovatie van het bestaande pand van het Huis van Borne.

In de gevel van het tussenhuis is sprake van scheurvorming rondom kozijnen. Daarnaast trekt de gevel op maaiveldniveau vocht op. De scheurvorming moet in verband met veiligheid verholpen worden en het herstellen van de drainage moet nieuw optrekken van vocht voorkomen.

Voorgesteld wordt om de kosten hiervoor (€ 209.000) vanuit de reserve beleidsontwikkeling over te hevelen naar de reserve onderhoud vastgoed om deze in te kunnen zetten voor bovengenoemde werkzaamheden.

Uitbreiding de Veste (bouwsteen B.8, op basis van aangenomen amendement A13)
Er worden extra kleedkamers gerealiseerd (al dan niet met douchemogelijkheid) om op die manier de sportverenigingen beter gebruik te kunnen laten maken van het derde speelveld. Daarnaast voegen we een krachthonk aan de accommodatie toe. Voorwaarde is wel dat de gemeentelijke kosten voor zowel de kleedkamers als het krachthonk kunnen worden verhaald in een kostprijs dekkende huur bij de huurder van sporthal De Veste.

Daarnaast realiseren we bij De Veste een aparte containerberging.

Grondzaken

Gemeente Borne is dé woongemeente van Twente. Door onder andere de centrale ligging, goede infrastructuur en goede voorzieningen, is de verwachting dat de gemeente Borne de aankomende jaren blijft groeien in inwonersaantal.

Ontwikkelingen grondexploitaties Bornsche Maten
Voor fase 3a Eschwonen - De Maten I plannen we om in 2026 de laatste werkzaamheden uit te voeren. Tegen die tijd zullen alle percelen verkocht zijn en zullen de laatste woningen gebouwd worden. Het enige wat dan nog resteert, is het woonrijp maken van de woonomgeving.

In het deel Bornsche Maten fase 3b - Eschwonen - De Maten II verwachten we in 2026 ongeveer 55 woningen te realiseren en in 2027 de laatste zeventien van het deelgebied. In 2028 plannen we de afrondende werkzaamheden.

De Horsten 3d is de achtste buurt van de Bornsche maten, de planning is om in 2027 de eerste bouwrijpe kavels op te kunnen leveren. In totaal gaat het dan om 68 kavels voor zowel de sociale sector als vrije sector. Tot en met 2030 komen daar nog eens 212 kavels bij, tachtig sociaal en 132 in de vrije sector wat het totaal brengt op 280 woningen. Het bouwrijp maken van deze fase is gestart in 2025.

Park Oud Borne, fase 3c is het laatst te openen complex in de derde fase voor de Bornsche Maten. Om aan de woonbehoefte te voldoen is gekozen voor vrijstaande woningen om zo meer doorstroming op de woningmarkt te krijgen. Nieuwbouw van vrijstaande woningen veroorzaakt de meeste doorstroom op de woningmarkt per woning, in vergelijking met andere woningtypen, volgens onderzoek van het CBS (dashboard Verhuisketens in Nederland van het CBS op 31-10-2024). Het te realiseren programma bestaat uit ongeveer dertig vrijstaande woningen. In 2025 wordt gestart met het maken van een stedenbouwkundig plan voor dit gebied.

Ontwikkelgebied fase 4 De Marken is aan de oostelijke buitenrand van de wijk Bornsche Maten gesitueerd, rondom plangebied De Horsten 3d en loopt over in het zuidoostelijke deel van Eschwonen-De Maten 3b. Daarom is het van belang om voor een passend woningprofiel voor dit gebied te kiezen dat goed binnen deze overgang van bebouwde omgeving naar het buitengebied past. Dit ontwikkelgebied is goed voor circa zeventien hectare aan grond, waarvan 7,7 hectare uitgeefbaar gebied. Het te realiseren programma bestaat uit ongeveer 367 woningen. In 2025 wordt gestart met het maken van een stedenbouwkundig plan voor dit gebied.

Overige grondexploitaties
Olde Engberink was bedoeld om vergelijkbaar aanbod te bieden voor wijkers van de ontwikkelingslocaties De Bornsche Maten en De Veldkamp. Van de mogelijkheid om deze kavels af te nemen werd door de wijkers echter de afgelopen jaren geen gebruik van gemaakt. Daarom komen sinds enkele jaren ook gegadigden die geen wijker zijn voor de kavels in aanmerking. Het plan is om de plangebied sneller te ontwikkelen en alle resterende kavels in 2026 aan te bieden. De locatie wordt samen met de gemeente Hengelo ontwikkeld, de verdeling hierin is 50% en 50%.

Voor de uitbreiding Hertme is het bestemmingsplan vastgesteld, echter is daartegen beroep ingesteld waardoor het project vertraging oploopt. Wij hopen op een positieve uitkomst en verwachten in 2026 te kunnen gaan starten met het bouwrijp maken.

Bevorderen verwervingskansen strategische verwerving gronden/vastgoed (bouwsteen A.24)
Daar waar mogelijkheden zich voordoen om tot grondtransacties over te gaan, moet de gemeente Borne soms snel kunnen schakelen. De gemeente heeft meer handelingsruimte op het gebied van grond- en/of vastgoedtransacties door middel van een strategisch verwervingskrediet. Het biedt voordelen wanneer snel handelen nodig is en de kans om grond en/of vastgoed te verwerven zich maar kort voordoet. Deze bouwsteen is op basis van aangenomen amendement en het raadsvoorstel.

Actieve aanpak onrechtmatig grondgebruik (snippergroen)
In lijn met goed van beheer van gronden, streeft gemeente Borne naar rechtmatig grondgebruik. In de kadernota 2026-2029 zijn financiële middelen opgenomen om actief uitvoering te geven aan het geldende snippergroenbeleid (bouwsteen A.23). Gedurende 2026 wordt verder gewerkt aan het inventariseren, en planmatig structureren van alle snippergroen gronden. Deze bouwsteen is gericht op een eerlijk en transparant grondgebruik en een gelijke behandeling van inwoners.

Actie aanpak onrechtmatig grondgebruik (opstellen volkstuinenbeleid)
Met het oog op goed beheer van gronden wordt er in 2026 volkstuinenbeleid (bouwsteen A.6) opgesteld. Dit nieuwe volkstuinen-beleid dient bij te dragen aan duurzaam en rechtmatig gebruik en beheer van volkstuinen op gemeentegrond. Het geeft duidelijkheid over rechten en plichten en biedt daarmee rechtszekerheid en gelijkheid.

1.5.3 Wat mag het kosten?

Ombuigingsmaatregelen Financieel gezond:

Verlagen stelpost structurele reserve beleidsontwikkeling (ombuigingsmaatregel A.38)
In deze begroting is de dubbeling op de stelpost voor structurele beleidsontwikkeling geschrapt. Dit levert een structurele besparing op van € 65.000 met ingang van 2026.

Ruimte BTW - compensatiefonds 100% inzetten (ombuigingsmaatregel A.39)
Op basis van het gemiddelde van de onderuitputting van de afgelopen jaren is een bedrag ad. € 340.00 structureel als ombuigingsmaatregel in de ze begroting verwerkt. Voortaan zal met ingang van de komende kadernota het gemiddelde van de afgelopen vier jaar in de begroting als ombuiging worden verwerkt.

100% ramen jeugdmiddelen van het Rijk (ombuigingsmaatregel A.40)
Het is toegestaan om de middelen die de gemeente krijgt van het Rijk voor de Hervormingsagenda Jeugd vanaf 2026 volledig op te nemen in de begroting. In deze begroting is dit verwerkt, hetgeen een structureel voordeel oplevert van € 300.000 vanaf 2026.

Aframen stelpost autonome ontwikkelingen (rente) (ombuigingsmaatregel A.41)
De stelpost voor autonome ontwikkelingen is in deze begroting met € 500.000 structureel verlaagd vanaf 2026. De achterliggende gedachte is dat het niet realistisch is dat de rente gaat stijgen tot 4%.

Nog meer realistisch ramen (minder behoedzaam) (ombuigingsmaatregel A.42)
Op de posten waar sprake is van structurele onderuitputting, is deze onderuitputting verwerkt in de begroting. Dit levert vanaf 2027 € 90.000 op, en in 2026 eenmalig € 118.000. Deze ombuigingsmaatregel is gebaseerd op een begrotingsanalyse.

Genereren (gederfde) huurinkomsten (ombuigingsmaatregel A.43)
In afstemming met schoolbesturen wordt in 2026 een beleidsregel opgesteld met als doel dat onderverhuur door onderwijsinstellingen van onderwijsruimten aan derden de gemeente geld kan opleveren. Omdat de omvang niet bekend is, is deze maatregel op PM gezet. De toekomstige huurbijdragen worden gestort in een nog te vormen reserve voor renovatie en vernieuwing van onderwijsgebouwen.

PR5 Financieel gezond	Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Lasten:						
Financiën	11.607	5.134	4.891	3.834	4.933	6.106
Vastgoed	1.982	2.027	2.038	2.205	1.948	1.917
Grondzaken	8.054	17.201	7.075	14.550	8.049	4.437
Totaal lasten	**21.643**	**24.362**	**14.003**	**20.589**	**14.931**	**12.460**
Baten:						
Financiën	65.532	70.224	66.345	65.040	64.706	65.856
Vastgoed	803	796	759	759	759	759
Grondzaken	9.313	15.035	7.075	14.550	8.049	4.437
Totaal baten	**75.648**	**86.054**	**74.178**	**80.349**	**73.513**	**71.052**
Saldo	**54.005 V**	**61.692 V**	**60.175 V**	**59.760 V**	**58.583 V**	**58.592 V**

2. Paragrafen

2.1 Lokale heffingen

De gemeentelijke heffingen zijn na de doeluitkeringen en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds de belangrijkste bron van inkomsten. In de paragraaf Lokale heffingen wordt verslag gedaan van:

1. De geraamde inkomsten;
2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. De berekeningswijze van de gemeentelijke tarieven en welke beleidsuitgangspunten hieraan ten grondslag liggen;
4. De ontwikkeling van de lokale lastendruk;
5. Het kwijtscheldingsbeleid;

2.1.1 Inkomsten

De lokale heffingen zijn met 16,5 mln. goed voor ongeveer 18% van de gemeentelijke inkomsten van de gemeente Borne. In onderstaand overzicht zijn de inkomsten uit de lokale heffingen weergegeven voor 2024 tot en met 2026.

Type belasting	Soort belasting	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Bestemmingsbelastingen	Afvalstoffenheffing	-2.420	-2.082	-2.952
	Rioolheffing	-2.214	-2.528	-2.308
Totaal Bestemmingsbelastingen		**-4.634**	**-4.610**	**-5.260**
Algemene belastingen	OZB	-8.477	-8.860	-9.369
	Reclamebelasting	-224	-224	-224
	Toeristenbelasting	0	-59	-59
Totaal Algemene belastingen		**-8.701**	**-9.143**	**-9.652**
Leges en rechten	Leges omgevingsvergunning	-1.518	-444	-1.442
	Leges burgerzaken	-289	-365	-409
	Leges overig	-25	-41	-54
	Marktgelden	-35	-47	-46
	Begraafplaatsrechten	-160	-129	-177
Totaal Leges en rechten		**-2.027**	**-1.026**	**-2.127**
Eindtotaal		**-15.362**	**-14.779**	**-17.039**

2.1.2 Beleid

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

1. De diverse belastingverordeningen en –regelingen;
2. Het raadsprogramma 2022-2026;
3. Landelijke wet- en regelgeving.

Kwijtscheldingsbeleid
De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

6. Voor ozb, riool- en afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk. Hierdoor betalen minima minder of geen woonlasten;
7. Voor de afvalstoffenheffing kan kwijtschelding worden verleend voor het vaste bedrag en voor een gedeelte van het variabele deel (ledigingen);
8. Voor rioolheffing wordt alleen kwijtschelding verleend voor een grondslag < 500m3;
9. Bij normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
10. Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
11. Uitgangspunt voor normkosten van bestaan voor AOW'ers is 100% van de netto AOW-norm;
12. Vrijstellingsmogelijkheid medisch afval.

2.1.3 Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken in 2008 heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing. Ons uitgangspunt hierbij is een 100% kostendekkend tarief. Dit betekent dat er een storting in de voorziening reiniging plaats vindt indien er meer ontvangsten binnen zijn gekomen dan er uitgaven zijn gedaan. Indien het andersom is wordt er een bedrag uit de voorziening onttrokken.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen (in ons geval: watertakenplan). In dit plan wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel.

Rioolheffing	**Begroot 2026**
Lasten taakvelden	1.727
Inkomsten taakvelden (excl. heffingen)	-50
Netto lasten taakveld	**1.677**
Toe te rekenen lasten:	
Overhead	256
BTW	202
Kwijtschelding	65
Straatreiniging	108
Totale lasten	**2.308**
Opbrengst heffingen	-2.308
Totale baten	**-2.308**
Dekkingspercentage	**100,0%**

2.1.4 Afvalstoffenheffing

Voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval brengt de gemeente een afvalstoffenheffing in rekening. De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen worden betaald uit de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing	Begroot 2026
Lasten taakvelden	2.557
Inkomsten taakvelden (excl. heffingen)	-177
Netto lasten taakveld	**2.380**
Toe te rekenen lasten:	
Overhead	134
BCF-BTW	471
Kwijtschelding	65
Totale lasten	**3.051**
Opbrengst heffingen	-2.952
Totale baten	**-2.952**
Dekkingspercentage	**97%**

2.1.5 Onroerendezaakbelasting

Inwoners betalen onroerendezaakbelasting (ozb) als zij op 1 januari van een belastingjaar eigenaar zijn van een woning of gebruiker en/of eigenaar van een niet-woning. De ozb is gebaseerd op de WOZ-waarde op 1 januari van het voorgaande jaar.

De gemeente bepaalt de ozb-aanslag op basis van de getaxeerde waarde van de onroerende zaak (de WOZ-waarde). Deze waarderingsgrondslag wordt jaarlijks middels hertaxatie vastgesteld, dit gebeurt volgens de regels in de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). Het beleid tot nu toe is altijd geweest dat de ozb-opbrengst niet beïnvloed wordt door de hertaxaties van het onroerend goed. Met andere woorden: als de totale waarde van het onroerend goed daalt, als gevolg van lagere taxatiewaarden, zullen de ozb-tarieven extra stijgen zodat de totale opbrengst gelijk blijft (het omgekeerde geldt uiteraard ook). Net als in voorgaande jaren is ook voor 2026 dit beleidsuitgangspunt gehanteerd. In de begroting is rekening gehouden met een indexering van de ozb-opbrengsten met 4,9% in 2026. In onderstaande tabel wordt het tariefvoorstel 2026 afgezet tegen het tarief 2025.

OZB	Percentage 2025	Percentage 2026
Gebruikersbelasting	0,3307%	0,3496%
Eigenarenbelasting woning	0,1362%	0,1299%
Eigenarenbelasting niet -woning	0,4383%	0,4686%
Totaal		

2.1.6 Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen, kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering van ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

2.1.7 Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet kunnen gemeenten toeristenbelasting heffen. Vanaf 2025 is in Borne de belasting ingevoerd. Toeristenbelasting is verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente staat ingeschreven. Degene die overnacht, betaalt de belasting aan de ondernemer die de overnachting verzorgt. De ondernemer (belastingplichtige) die de overnachting mogelijk maakt, betaalt de belasting. Deze belastingplichtigen houden een nachtregister bij en dienen dat in bij het GBTwente voor belastingoplegging.

2.1.8 Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt, betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

1. titel 1, algemene dienstverlening;
2. titel 2, dienstverlening vallend onder de Omgevingswet;
3. titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel bezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn, gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Voor een aantal tarieven binnen hoofdstuk 1 geldt dat deze door het Rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

Leges en rechten	Begroot 2026
Lasten taakvelden	3.242
Inkomsten taakvelden (excl. heffingen)	-29
Netto lasten taakveld	**3.213**
Toe te rekenen lasten:	
Overhead	2.657
BCF-BTW	156
Totale lasten	**6.026**
Opbrengst heffingen	-1.904
Totale baten	**-1.904**
Dekkingspercentage	**32%**

2.1.9 Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

Marktgelden	Begroot 2026
Lasten taakvelden	96
Inkomsten taakvelden (excl. heffingen)	0
Netto lasten taakveld	**96**
Toe te rekenen lasten:	
Overhead	0
BCF-BTW	20
Totale lasten	**116**
Opbrengst heffingen	-46
Totale baten	**-46**
Dekkingspercentage	**40%**

2.1.10 Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten	Begroot 2026
Lasten taakvelden	417
Inkomsten taakvelden (excl. heffingen)	0
Netto lasten taakveld	**417**
Toe te rekenen lasten:	
Overhead	99
BCF-BTW	59
Totale lasten	**575**
Opbrengst heffingen	-177
Totale baten	**-177**
Dekkingspercentage	**31%**

2.1.11 Woonlastenontwikkeling

De woonlastenontwikkeling wat betreft de meerpersoonshuishoudens van de gemeente is conform eigen berekeningen als volgt:

Woonlasten	2025	2026	Mutatie €	Mutatie %
Rioolheffing	228,84	209,52	-19,32	-8,44
Afvalstoffenheffing	241,26	273,61	32,35	13,41
OZB	543,91	570,4	26,49	4,87
Totaal	**1.014,01**	**1.053,53**	**39,52**	**3,9**

Hieronder is de woonlastenontwikkeling zoals gepubliceerd wordt door COELO (Centrum voor Onderzoek van de economie van Lagere Overheden) te zien van de gemeente met de gemeenten in Twente en vergeleken met de provincie en Nederland.

bruto woonlasten	Eenpersoons		Meerpersoons		stijging in % tov 2024	
eigenaar-gebruiker woning	2024	2025	2024	2025	1-pers	meerpers
Almelo	996	1.022	1.041	1.069	2,61%	2,69%
Borne	1.021	1.034	1.050	1.070	1,27%	1,90%
Dinkelland	929	942	957	972	1,40%	1,57%
Enschede	986	1.033	1.013	1.061	4,77%	4,74%
Haaksbergen	1.095	1.125	1.091	1.125	2,74%	3,12%
Hellendoorn	989	1.006	989	1.006	1,72%	1,72%
Hengelo	935	960	972	996	2,67%	2,47%
Hof van Twente	1.024	1.067	1.055	1.096	4,20%	3,89%
Losser	1.083	1.052	1.114	1.084	-2,86%	-2,69%
Oldenzaal	908	975	945	1.009	7,38%	6,77%
Rijssen-Holten	645	705	675	749	9,30%	10,96%
Tubbergen	929	969	954	992	4,31%	3,98%
Twenterand	936	951	977	990	1,60%	1,33%
Wierden	940	1.010	968	1.037	7,45%	7,13%
Overijssel	903	945	934	979	4,65%	4,82%
Nederland	911	964	994	1.052	5,82%	5,84%

2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen is het nodig om het weerstandsvermogen in kaart te brengen en dit af te zetten tegen het risicobeeld. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken om onverwachte financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De financiële kengetallen geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken. De uitgangspunten bij deze paragraaf zijn te vinden in de Nota risicomanagementbeleid en de Nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen.

2.2.1 Risicobeeld

Door inzicht te hebben in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico’s nu en de risico’s gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Een risico is te definiëren als een onzekere gebeurtenis of omstandigheid met één of meerdere mogelijke oorzaken en met negatieve gevolgen op het behalen van de doelstellingen van onze gemeente.

Periodiek worden de risico's van gemeente Borne beoordeeld. In deze cyclus worden stappen als risico-identificatie, risicoanalyse, het ontwerpen en het implementeren van beheersmaatregelen doorlopen. Twee keer per jaar wordt in de risicomanagementrapportage het risicobeeld gedeeld met het managementteam. Het risicobeeld wordt gedeeld met het college als één van de onderwerpen in de besprekingen van de jaarstukken en meerjarenbegroting.

Het actuele beeld van de maximale geldgevolgen (impact) van de risico's is:

Lijn en projecten:	€ 21,0 miljoen
Grondexploitaties:	€ 5,8 miljoen
Totaal:	€ 26,8 miljoen

Per risico is in kaart gebracht welke kans er bestaat dat het risico zich daadwerkelijk voordoet. Hierbij wordt rekening gehouden met de reeds getroffen beheersmaatregelen. Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald met een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaatsvinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%. Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 6,4 miljoen. Recente ontwikkeling in de weerstandscapaciteit komt voort uit de onlangs geopende grondexploitaties. Hiermee stijgt het aantal beschikbare bouwkavels waardoor het risico van een mogelijke bouwclaim afneemt. Daar staat een hoger risico voor planschade tegen over. Ook houden we weerstandsvermogen aan voor de onvoorspelbaarheid van gesloten plaatsingen in de zorg. Een ander risico betreft de stabiliteit van het kabinet en kabinetsbeleid en de effecten daarvan op taken en middelen richting gemeenten.

2.2.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

1. Onbenutte belastingcapaciteit**:** in de gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de ozb norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil. Voor rioolrechten en afvalstoffenheffing geldt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn.
2. Begrotingsoverschot komende jaren: door de onzekere ontwikkelingen in het Gemeentefonds verwachten we geen significant begrotingsoverschot.

Incidentele weerstandscapaciteit Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op hetzelfde niveau.

Algemene reserve De algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Door de gemeenteraad zijn afspraken gemaakt over het doel en het gebruik van deze reserve.

Algemene reserve grondexploitatie Op grond van het voorzichtigheidsbeginsel worden voorziene verliezen in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Vanwege dit uitgangspunt wordt de stand van de reserve gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Reserve beleidsontwikkeling De reserve beleidsontwikkeling kan, verminderd met verplichtingen die zijn gebaseerd op door de raad genomen besluiten, worden meegenomen als weerstandscapaciteit.

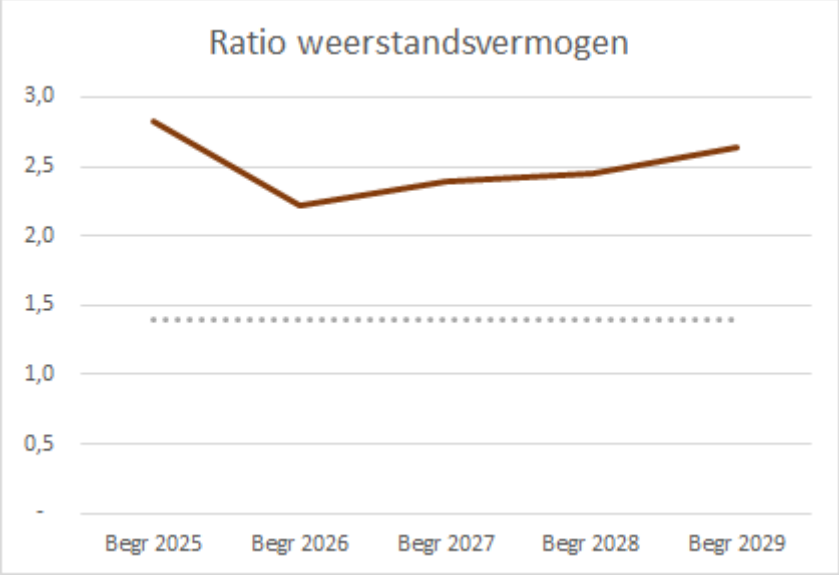
De benodigde weerstandscapaciteit en beschikbaar weerstandsvermogen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Hierin is ook het verloop van de weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen in de afgelopen jaren weergegeven.

Weerstandsvermogen	Begroting 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Algemene reserve	6.900	7.034	7.034	7.034	7.034
Reserve grondexploitatie	2.200	1.943	1.943	1.943	1.943
Reserve beleidsontwikkeling	6.940	4.191	5.206	6.319	6.735
Stille reserves					
Rekeningsaldo voor bestemming		1.015	1.113	416	1.248
Totaal weerstandsvermogen	**16.040**	**14.183**	**15.296**	**15.712**	**16.960**
Bestemmingsreserves	22.577	22.943	21.616	21.046	20.882
Totaal reserves	**38.617**	**37.126**	**36.912**	**36.758**	**37.842**
Totaal weerstandsvermogen	**16.040**	**14.183**	**15.296**	**15.712**	**16.960**
Benodigde weerstandscapaciteit	5.689	6.412	6.412	6.412	6.412
Ben. Weerstandscap x norm (1,4)	7.964	8.977	8.977	8.977	8.977
Ratio	**2,8**	**2,2**	**2,4**	**2,5**	**2,6**
Norm	**1,4**	**1,4**	**1,4**	**1,4**	**1,4**

De benodigde weerstandscapaciteit naar aanleiding van kwantificering van de risico's (kans x impact) bedraagt € 6,4 miljoen. In de nota Reserves en voorzieningen is uiteengezet dat verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit minimaal 1,4 dient te zijn. Dat betekent dat voor elke € 1 aan risico's € 1,40 aan reserve wordt aangehouden. Deze norm betekent een benodigde weerstandscapaciteit van € 8,9 miljoen.

2.2.3 Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is wordt de relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst is de ratio weerstandsvermogen.

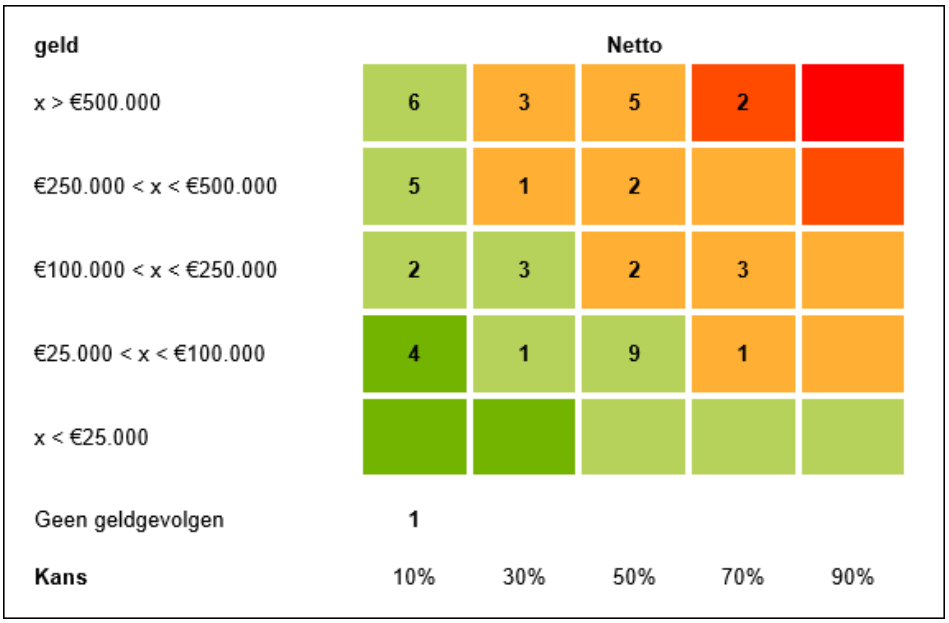

De ratio weerstandsvermogen is de komende jaren 2,2 of hoger en scoort daarmee "uitstekend". De ratio is ruimschoots hoger dan de daarvoor geldende norm van 1,4.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 - 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	Voldoende
D	0.8 - 1.0	Matig
E	0.6 - 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

2.2.4 Risicokaart

Risico’s waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn, kunnen geplaatst worden in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico’s naar kans en impact (gevolg). De cijfers in de onderstaande risicokaart corresponderen met de aantallen risico’s die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Onderstaande tabel toont het netto resultaat; dat wil zeggen het resultaat van kans maal impact na het nemen van beheersmaatregelen.

Twee risico's scoren oranje (70% kans op een impact van meer dan € 500K). Dit betreft de ondertunnelingen (impact € 2.500K, situatie voorafgaand aan het aantreffen van glauconiet in de bodem) en het prijseffect van geopolitieke ontwikkelingen/importheffingen (impact € 740K).

2.2.5 Kengetallen

Netto schuldquote
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast (saldo van schulden minus vlottende activa) ten opzichte van de baten. Het geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente Borne rentelasten en de aflossing kan betalen. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van gemeente Borne is lager dan de maximum norm. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is gelijk aan de netto schuldquote; er zijn geen leningen verstrekt.

Solvabiliteit
Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente haar bezittingen heeft gefinancierd met eigen middelen. Een solvabiliteit van lager dan 20% wordt als kwetsbaar beschouwd. Het solvabiliteitspercentage schommelt meerjarig rond de 25% en voldoet daarmee aan de norm.

Grondexploitatie
Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondexploitatie is ten opzichte van de baten. De boekwaarde van de grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor de grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren betreft. Naar mate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 35% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Het percentage bedraagt in 2026 16%. Na een stijging in de jaren 2027 en 2028 daalt het percentage naar 15% in 2029. Het kengetal blijft in alle jaarschijven ruim binnen de norm.

Structurele exploitatieruimte
Bij dit kengetal wordt het saldo van structurele baten en structurele lasten (inclusief reservemutaties) afgezet tegen de totale baten. Dit geeft inzicht in hoeverre de structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De begroting laat een licht risico zien in 2026. In de jaren erna is dit percentage neutraal tot licht positief.

Gemeentelijke belastingcapaciteit
Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De begrote belastingcapaciteit ligt op 102% en kan daarmee als neutraal worden geduid.

Duiding kengetallen	Laag risico	Neutraal risico	Hoog risico
1a. Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	>130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%		< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	>105%

Kengetallen	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
1a. Netto schuldquote	92%	99%	101%	87%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	92%	99%	101%	87%
2. Solvabiliteitsratio	25%	23%	24%	27%
3. Grondexploitatie	16%	22%	24%	15%
4. Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	0%	1%
5. Belastingcapaciteit	102%	102%	102%	102%

2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen moet volgens het Besluit begroting en verantwoording ten minste de volgende kapitaalgoederen bevatten: wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een groot deel van de gemeentelijke begroting gemoeid. Kapitaalgoederen zijn nodig om de programmadoelen van de gemeente te realiseren en zijn het 'gezicht' van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een instrument voor de gemeenteraad om jaarlijks de kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. Zij kan algemene kaders stellen over welke kapitaalgoederen de gemeente moet hebben en hoe zij met haar kapitaalgoederen omgaat, invloed uitoefenen op afzonderlijke investeringsbeslissingen en de kwaliteit van de aanwezige kapitaalgoederen bewaken en zo nodig bijsturen.

In de openbare ruimte hebben we te maken met verschillende kapitaalgoederen. In deze paragraaf gaan we in op de belangrijkste kapitaalgoederen. Dit zijn wegen en openbare verlichting, riolering, water, groen en gebouwen.

In 2025 is het IBOR aangenomen door de gemeenteraad. Dit IBOR omvat beleidsmatige uitgangspunten voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Die plan maakt toekomstige financiële en beleidsmatige keuzes transparant, voorspelbaar en beter bestuurbaar en hangt nauw samen met de vastgestelde Contourennota. Ook zijn afschrijvingstermijnen voor wegen, riool, spelen en groen aangepast. In 2026 wordt het beheerplan openbare ruimte opgesteld met daarin onder andere per beheerdomein de omvang van het areaal, de kwaliteit, uitgangspunten en meerjarenplanning voor het onderhoud.

Ook is in het IBOR de vernieuwingsopgave in beeld gebracht. Dit omvat de vernieuwing van negen zogenoemde oudste wijken. De dotatie tot en met 2029 wordt aangepast in € 300.000 (bouwsteen A.26). Om de reserve op peil te houden, moet de kostendekking vanaf 2030 jaarlijks met € 150.000 groeien. Vanaf 2033 wordt deze jaarlijkse groei bijgesteld naar € 100.000, zodat vanaf 2038 een structurele dekking van € 1,35 miljoen per jaar is bereikt.

Basisregistratie Ondergrond (bouwsteen A.27)
De Wet Basisregistratie Ondergrond (BRO), welke sinds 1 januari 2018 van kracht is, regelt de inrichting en opbouw van een basisregistratie ondergrond (BRO). In deze registratie worden gegevens vastgelegd over:

1. De geologische en bodemkundige opbouw van de ondergrond op basis van verkenningen;
2. Ondergrondse constructies;
3. Gebruiksrechten;
4. Authentieke modellen die gerelateerd zijn aan de ondergrond.

Met een coördinator BRO wordt invulling gegeven aan onze taak als bronhouder om gegevens aan de BRO te leveren en het in goede banen leiden van de invoering en uitvoering van de Wet BRO binnen onze organisatie.

GIS (bouwsteen B.13 op basis van een aangenomen amendement A8)
Een geografisch informatiesysteem (GIS) is een systeem waarmee de gemeente (ruimtelijke) gegevens of informatie over geografische objecten, zogeheten geo-informatie, kan opslaan, beheren, aanpassen, analyseren en weergeven. Dit gebeurt bijvoorbeeld via kaarten en andere informatie over verschillende gebieden. Met de aanschaf van een GIS-systeem en de aanstelling van een GIS-medewerker, kan GIS op verschillende manieren worden ingezet bij ruimtelijke ordening, verkeers- en milieuanalyses, maar ook andere gemeentelijke taken, zoals sociale zaken, economie en welzijn. Dit geldt voor het vastleggen van gegevens tot het analyseren en modelleren van die gegevens.

2.3.1 Wegen

Beleidskader
Op basis van het IBOR wordt er in 2026 een beheerplan wegen opgesteld. In dit plan is de omvang van het areaal in beeld gebracht, is er een kwaliteitstoets gedaan en zijn uitgangspunten uit het IBOR vertaald naar uitgangspunten voor het beheerdomein wegen. Ook wordt er, op basis van de inspectie die in het najaar van 2025 wordt uitgevoerd, een MJOP opgesteld. Het dagelijks verzorgend onderhoud uit deze MJOP wordt ondergebracht in de DVO (dienstverleningsovereenkomst) met Twente Milieu. Groot onderhoud, levensduur verlengend onderhoud en vervanging wordt via het raambestek weggezet en uitgevoerd.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties
In 2026 zijn de onderhoudswerkzaamheden te verdelen in (het wegwerken van) achterstallig onderhoud, levensduurverlengend onderhoud en technisch onderhoud. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van de laatste inspectie.

De uitvoering van het dagelijks verzorgend onderhoud gebeurt via Twente Milieu. Twente Milieu voert hiervoor jaarlijks twee speciale inspectierondes uit en ook bevindingen vanuit de schouw (beeldkwaliteit) worden opgepakt. Vanuit de gemeentelijke begroting worden de beschikbare budgetten gebruikt voor regulier groot onderhoud aan wegen. Daarnaast is er een voorziening voor achterstallig onderhoud en is er een krediet voor levensduurverlengend onderhoud en/of vervanging van areaal.

Trends en ontwikkelingen
De laatste jaren zijn er diverse parkeerplaatsen in Borne vergroend. Dit gaat hittestress tegen en zorgt voor een betere waterinfiltratie. Ook heeft het een positieve bijdrage aan het verbeteren van de biodiversiteit, mits bij de opbouw van de constructie rekening is gehouden met dit doel. In het nog op te stellen beheerplan wordt er speciale aandacht besteed aan het beheer van groene parkeervakken. Ook zien wij door het upgraden van wegen van 50 naar 30 km dat andere inrichtingskeuzes gemaakt worden. Hierover zijn in het IBOR beleidsmatige uitgangspunten geformuleerd. Wat dit betekent voor het straatprofiel en materiaalkeuzes wordt onder andere vastgelegd in de nog op te stellen Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR).

2.3.2 Riolering

Beleidskader
Het vigerende gemeentelijk watertakenplan 2022-2026 is bij de riool- en wateropgaven leidend. Het plan omschrijft in hoofdzaak de taken en verantwoordelijkheden voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. Naast het beleidskader van de zorgplichten op afvalwater, hemelwater en grondwater worden de opgaven voor de beheeractiviteiten, verduurzaming, samenwerking en de klimaat uitvoerig toegelicht in het plan.

In 2026 wordt het vigerende watertakenplan herzien. En via de methode van de Omgevingswet opgesteld als een Programma Riool. Met de herziening wordt overwogen om de verordening op de rioolheffing aan te passen naar een waterzorgrioolheffing. Met de klimaatontwikkeling en de zorgplichten zijn de huidige wateropgaven behoorlijk uitgebreid, dat vraagt om een verandering in de benaming (en wellicht op de maatstaven) van de huidige rioolheffing.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties
Een degelijk riool- en waterbeheersysteem (actueel databeheer en buitenactiviteiten) is essentieel om grip te houden op de veiligheid en gezondheid en om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden.

In het programma van de wateropgaven speelt klimaat een steeds belangrijkere rol. De integratie met het klimaat krijgt in de planvorming van het watertakenplan steeds meer vorm. Dat leidt er toe dat groen en blauw steeds meer met elkaar moeten afstemmen en samenwerken om de klimaatveranderingen op een doelmatige wijze op te pakken.

De jaarlijkse beheeractiviteiten (onder andere inspectie, reiniging en onderhoud op rioleringsobjecten en gemalen) liggen overeenkomstig de dienstverleningsovereenkomst bij Twente milieu. Komend jaar worden de DVO's, mede in kader van IBOR, herzien en geactualiseerd.

Trends en ontwikkelingen
Met de verandering van het klimaat staat het waterbeheer voor vele uitdagingen. Het vinden van een goede balans tussen langdurige perioden van droogte en vernatting is al een opgave. De laatste tijd wordt veel aandacht besteed aan de drinkwaterproblematiek in regio Twente. Met Twents waternet wordt ondersteuning geboden aan campagnes van Vitens om in droge perioden zuiniger om te gaan met het gebruik van drinkwater.

Met de vaststelling van het IBOR wordt uitvoering gegeven aan de herinrichting van de oudere wijken. Omdat de prioritering van de wijkindeling qua aanpak bekend is, kan nu doelgericht een programma worden opgesteld voor de rioolvervanging en reparaties. In 2025 en 2026 wordt nadrukkelijk ingezet op de planning van de geplande onderhoudswerkzaamheden van de riolering. Dat kan betekenen dat in een aantal gevallen rioolvervanging (voorlopig) wordt uitgesteld. Wel met inachtneming dat er geen overbodige risico's worden genomen op het gebied van veiligheid en gezondheid. Daarnaast wordt het reguliere programma op rioolvervanging niet uit het oog verloren.

Veegkosten wegen voor 100% toerekenen aan riool (ombuigingsmaatregel A.44)
De jaarlijkse veegkosten worden voor 100% toegerekend aan de beheersactiviteiten van riolering. Het is wettelijk toegestaan om 100% toe te kennen aan de riolering (mits goed beargumenteerd). Met de ombuiging komt meer financiële ruimte vrij in de algemene middelen. Met de integrale aanpak van het IBOR heeft dat weinig tot geen invloed op de stijging van de rioolheffing. Het is de verwachting dat de rioolheffing met de gewijzigde afschrijvingstermijn naar zestig jaar gaat dalen. Door het regelmatig vegen van de openbare ruimte worden verstoringen in de kolken en de riolering voorkomen. In kwetsbare gebieden met wateroverlast staat over het algemeen een extra veegbeurt gepland.

2.3.3 Water

Beleidskader
Het IBOR, gemeentelijk watertakenplan Borne en de klimaatatlas zijn bij planvorming richtinggevend. Toekomstige (landelijke) waterbeheer ontwikkelingen worden in het samenwerkingsverband van Twents waternet opgepakt. In Twents waternet hebben de Twentse gemeenten, waterschap Vechtstromen, provincie Overijssel en Vitens zitting.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties
Veel activiteiten gebeuren in samenwerking met het waterschap Vechtstromen. Borne is een waterrijk gebied, waarbij vele primaire wateren op de leggerkaart van waterschap Vechtstromen staan. Gewerkt wordt aan een functiebepaling en beheer- en onderhoudsprogramma voor sloten, greppels en overige waterlopen. Uitgangspunt is dat de wateren hun functie kunnen uitoefenen, de wateren veilig zijn en de kosten beheersbaar zijn.

Daarnaast worden de bermen en sloten in kaart gebracht en opgenomen in het beheersysteem GBI, met een onderliggend paspoort.

Trends en ontwikkelingen
Waterschap Vechtstromen heeft vanuit de watervisie een uitgangsnotitie opgesteld hoe om te gaan met water en bodem bij nieuwe ontwikkelingen. De notitie is onderbouwd met een geschiktheidskaart. Deze geeft een indicatie van de geschiktheid voor bebouwing, met een hoge, gemiddelde of lage inspanning. Daarbij is rekening gehouden met de verwachte effecten van klimaatverandering. Vechtstromen wil de gemeenten hiermee een handvat bieden om lokaal een beeld te krijgen van de (on)mogelijkheden voor stedelijke ontwikkeling. Om ontwikkelingen per inspanning mogelijk te maken zijn door het waterschap passende maatregelen geformuleerd.

Daarnaast heeft waterschap Vechtstromen advisering toename oppervlak vastgesteld. Effect is dat bij uitbreiding van verhard oppervlak, de waterafvoer, het regionale watersysteem verslechterd. Om verslechtering te voorkomen, moet de toename van verhard oppervlak worden gecompenseerd met maatregelen die neerslag opvangen, bijvoorbeeld door regenwater tijdelijk te bergen in openbaar groen, wadi’s of infiltratievoorzieningen.

2.3.4 Openbaar groen

Beleidskader
Bij de vaststelling van het IBOR zijn ook groene uitgangspunten vastgelegd. Samengevat zetten we in op het versterken, behouden en uitbreiden van groen. Een belangrijke ambitie daarbij is dat we inzetten op diversiteit en een sterk boomkroonvolume. Daartoe wordt ook de bomenverordening, dat onderdeel wordt van het omgevingsplan in 2026, aangepast. Op basis van het IBOR wordt het beheerplan openbare ruimte opgesteld. Onderdeel daarvan zijn de beheerdomeinen groen en bomen. Hierin wordt het areaal omschreven, is de kwaliteit daarvan getoetst en staan uitgangspunten geformuleerd. Ook wordt er een meerjarenonderhoudsplanning opgesteld. Deze planning bevat het groot onderhoud, levensduurverlengend onderhoud en vervanging van areaal. Dagelijks verzorgend onderhoud is onderdeel van de DVO met Twente Milieu.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties
Gemeente Borne zet stevig in op een toekomstbestendig beheer en inrichting van het openbaar groen, zoals te lezen valt in het IBOR. Beeldgericht en planmatig beheer staat daarbij centraal. Door het hanteren van uniforme kwaliteitsniveaus en inzet van schouwrondes wordt het groenbeheer steeds objectiever en beter stuurbaar. In het nog op te stellen beheerplan gaat specifieke aandacht uit naar natuurlijk en ecologisch beheer, waarbij we de basiskwaliteit natuur willen toepassen. Bij de inrichting en omvorming van openbare ruimte nemen we concrete maatregelen zoals het aanplanten van klimaatadaptief groen en biodivers sortiment. Het openbaar groen wordt daarmee ook strategisch ingezet als verbindende factor waardoor het bijdraagt aan gezondheid, ontmoeting, wateropvang, verkoeling én identiteit van de wijken.

Trends en ontwikkelingen
Steeds meer gemeenten, waaronder Borne, zetten in op toekomstgericht groenbeheer waarin biodiversiteit, klimaatbestendigheid en ecologische waarde centraal staan. Bomen worden strategisch aangeplant om hittestress te beperken, met soorten die beter tegen droogte kunnen. Via de 10-20-30-regel wordt ingezet op een veerkrachtig en divers bomenbestand. Groen krijgt een multifunctionele rol: het biedt verkoeling, vangt water op en vergroot de biodiversiteit. Beheer gebeurt steeds vaker ecologisch, met bloemenweides, sinusmaaien en ruimte voor natuurlijke processen. De Basiskwaliteit Natuur vormt daarbij een uitgangspunt: groen moet ook functioneel zijn als leefgebied voor planten en dieren. Bij herinrichtingen en het terugbrengen van wegen van 50 naar 30 km/u ontstaat bovendien meer ruimte voor groen. Zo groeit het openbaar groen uit tot een krachtig instrument voor een gezonde, leefbare en klimaatbestendige leefomgeving.

2.3.5 Gebouwen

Beleidskader
In 2025 actualiseerde de raad de kaders voor gemeentelijk vastgoedbeleid. De gemeente beheert alle gemeentelijke vastgoedobjecten die in eigen gebruik, voor verhuur of tijdelijk voor strategische doeleinden in eigendom zijn.

Om de diverse objecten de waarde te laten behouden en de veiligheid te garanderen, is planmatig onderhoud noodzakelijk. Het meerjarenonderhoudsplan actualiseert de gemeente periodiek conform de NEN 2767. Het onderhoud voert de gemeente uit op basis van de in 2025 geactualiseerde meerjarenonderhoudsplannen MJOP's.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties
Voor alle gebouwen wordt in principe uitgegaan van het plegen van sober, duurzaam en vooral doelmatig onderhoud. De onderhoudsconditie van het vastgoed is gemiddeld redelijk (conditie 3 conform NEN 2767).

Naast het plegen van planmatig onderhoud is er een omvangrijke duurzaamheidsopgave voor het gemeentelijke vastgoed die forse investeringen met zich meebrengt. De lopende nieuwbouw projecten (sportcentrum Borne en Huis van Borne) zorgen voor een impuls van de energietransitie van het gemeentelijk vastgoed.

Trends en ontwikkelingen
De overheid wil energiebesparing een impuls geven. Zo geldt voor alle bedrijven en instellingen dat maatregelen met een terugverdientijd korter dan vijf jaar genomen moeten worden. Deze terugverdientijd gaat in 2027 waarschijnlijk naar zeven jaar. De zogenaamde energiebesparingsplicht.

Voor kantoorgebouwen geldt daarnaast dat zij dienen te beschikken over een energielabel C of hoger. De Omgevingsdienst Twente houdt hier namens de gemeente toezicht op.

Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. Bovendien is uit de sectortafel Gebouwde omgeving de ambitie voor gemeenten vastgelegd om in 2050 een energie neutrale vastgoedportefeuille te bezitten.

Iedere gemeente moet in het kader van het Klimaatakkoord een portefeuilleroutekaart opstellen voor de verduurzaming van het eigen maatschappelijk vastgoed. Deze portefeuilleroutekaart actualiseren we in 2026. De nieuwbouwprojecten zorgen voor een grote stap in energiebesparing en CO2-reductie.

2.4 Financiering

In deze paragraaf staan de verwachtingen en het beleid over financieringsrisico's. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

2.4.1 Kaders

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) sluit aan bij de ontwikkelingen op de financiële markten en de financieringsbehoefte van decentrale overheden. In deze wet worden de kaders aangegeven waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.
Op grond van deze wet zijn gemeenten verplicht een treasurystatuut vast te stellen en in de begroting en de jaarrekening een paragraaf Financiering op te nemen.

2.4.2 Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelast van gemeenten. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd vanaf één jaar). Dit kan door het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20% voor de gemeenten) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal.

Renterisiconorm	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Begrotingstotaal	96.101	97.019	91.206	88.020
Renterisiconorm in procenten	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	**19.220**	**19.404**	**18.241**	**17.604**
Renteherzieningen op leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	8.268	8.268	11.268	10.920
Renterisico	**8.268**	**8.268**	**11.268**	**10.920**
Ruimte (+) / overschrijding (-) renterisiconorm	**10.952**	**11.136**	**6.973**	**6.684**

2.4.3 Kasgeldlimiet

Voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan korte financiering (rente typische looptijd tot één jaar) is de kasgeldlimiet opgenomen.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (voor gemeenten 8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per kwartaal getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet mag drie kwartalen worden overschreden, na overschrijding van het derde kwartaal dient een plan met maatregelen opgesteld te worden en te worden voorgelegd aan de toezichthouder.

Kasgeldlimiet	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Begrotingstotaal	96.101	97.019	91.206	88.020
Kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	**8.169**	**8.247**	**7.753**	**7.482**

2.4.4 Financiering en rente

Borne hanteert het principe van totaalfinanciering. Periodiek wordt gekeken naar de planning van alle liquide uitgaven en inkomsten. Aan de hand daarvan wordt bepaald wanneer en hoeveel lang geld er aangetrokken dient te worden, met inachtneming van de renterisiconorm en kasgeldlimiet.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de verplichtingen die het BBV meegeeft. Dat wil zeggen dat de som van de aangegane langlopende geldleningen en aflossingen voor de komende jaren in tabel 1 zijn weergegeven. In tabel 2, het renteschema wordt weergegeven wat de rentelast in 2026 is en hoe rente wordt toegerekend aan de grondexploitaties en taakvelden.

Een prognose over het volume van onze langlopende leningen blijkt uit de meerjarenbalans, hoofdstuk 2.1 van de financiële begroting. Hier wordt ook de relatie gelegd tussen langlopende leningen, eigen vermogen en de activazijde van de balans.

1. Financieringsoverzicht per 1-1 boekjaar	2026	2027	2028	2029
Saldo langlopende geldleningen	44.344	36.076	27.808	16.540
Aflossingen langlopende geldleningen	8.268	8.268	11.268	10.920

2. Renteschema	Begroting 2026
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.665
De externe rentebaten (idem)	77
Saldo rentelasten en rentebaten	**1.588**
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	251
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo	**251**
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**1.337**
Rente over eigen vermogen	17
Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.354**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 2,0%)	**1.638**
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**-284**

Conform het BBV wordt er geen afzonderlijk omslagrentepercentage meer gehanteerd voor de grondexploitaties, maar de toe te rekenen rente wordt wel afzonderlijk gepresenteerd. De boekwaarde van de activa (incl. grondexploitaties) die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2026 bedraagt € 94,4 miljoen. Bij een renteomslagpercentage van 2% kan de totale rentelast worden doorbelast, waardoor er een positief renteresultaat wordt verwacht van € 284.000.

Bij eventuele nieuwe beleidswensen die leiden tot een investering en een begrotingswijziging wordt voorzichtigheidshalve gerekend met een rentepercentage van 3%.

2.5 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf Bedrijfsvoering beschrijven we hoe de gemeente haar organisatie en ondersteunende processen inricht om de doelen uit de programmabegroting te kunnen bereiken. Het gaat hierbij om zaken als onze medewerkers, de manier waarop we met informatie en digitalisering omgaan, hoe we geld en middelen beheren, hoe we inkopen doen en hoe we onze gebouwen en voorzieningen gebruiken.

We leggen uit welke ontwikkelingen van invloed zijn op de bedrijfsvoering, welke keuzes we maken en hoe we zorgen dat de organisatie goed kan meebewegen met veranderingen.

Met deze paragraaf geven we de raad inzicht in hoe we onze organisatie op orde houden, zodat we de ambities van de gemeente efficiënt, zorgvuldig en toekomstgericht kunnen uitvoeren.

2.5.1 Algemeen

Bedrijfscontinuïteitsmanagement
De ambtelijke organisatie heeft geen bedrijfscontinuïteitsmanagement. Dat kan de bedrijfsvoering en dienstverlening (langere tijd) onmogelijk maken. Met een tijdelijk projectleider en/of deskundige bedrijfscontinuïteitsmanagement (bouwsteen A.28) gaan we in de komende jaren op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau komen. Bedrijfscontinuïteitsmanagement versterkt de maatschappelijke weerbaarheid en de gemeentelijke paraatheid om adequaat te kunnen reageren op crises, rampen en verstoringen. Hiervoor werken we ook nadrukkelijk samen in veiligheidsregio-verband.

Doeltreffendheid/doelmatigheid
In de artikel 213a van de Gemeentewet is bepaald dat het college periodiek onderzoek verricht naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. In de verordening Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur (art 213a Gemeentewet) van gemeente Borne is nader geduid hoe het onderzoek wordt verricht; minimaal één onderzoek per jaar naar de doelmatigheid dan wel doeltreffendheid van (een onderdeel van) een organisatie-eenheid van de gemeente of de uitvoering van een taak door de gemeente. In de periode september 2025 tot en met februari 2026 wordt een onderzoek uitgevoerd naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het verstrekken van arrangementssubsidies tot een bedrag van € 25.000 per subsidiënt. De uitkomsten van dit onderzoek en een eventueel plan voor verbeteringen wordt in het tweede kwartaal 2026 met de gemeenteraad gedeeld. Later in 2026 wordt een onderzoek uitgevoerd naar het gevoerde beleid rondom leerplicht en voortijdige schoolverlating.

Servicemanagement op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau
We gaan in 2026 starten met samenwerking (1) met gemeente Hengelo op het gebied van automatiseringsmanagement en (2) met medebewoners van het Huis van Borne op het gebied van facilitair management. Daarvoor is een informatiesysteem, een zogenaamd servicemanagementsysteem, een voorwaarde. Dat informatiesysteem gaat aangeschaft en geïmplementeerd worden. De implementatie bestaat in deze fase uit een minimale implementatie (bouwsteen A.20).

2.5.2 Personeelsmanagement

Een toekomstbestendige organisatie begint bij goed personeelsmanagement. In de komende jaren staat de organisatie voor grote uitdagingen op het gebied van arbeidsmarktontwikkeling, krapte op de arbeidsmarkt, vergrijzing en veranderende verwachtingen van medewerkers. Om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden, is het noodzakelijk om personeelsmanagement structureel te versterken en te professionaliseren. Dat versterken verloopt langs zeven verschillende invalshoeken voor organisatieontwikkeling.

In de begrotingsperiode 2026–2029 richten wij ons op het realiseren van een personeelsbeleid dat gericht is op kwaliteit, continuïteit en duurzame inzetbaarheid. Dit betekent concreet:

1. Versterken van strategische personeelsplanning, zodat tijdig kan worden geanticipeerd op toekomstige personeelsbehoeften.
2. Investeren in opleiding en ontwikkeling, met aandacht voor zowel vakinhoudelijke groei als leiderschap en persoonlijke ontwikkeling.
3. Bevorderen van duurzame inzetbaarheid, door het stimuleren van vitaliteit, werkplezier en loopbaanontwikkeling.
4. Aantrekkelijk werkgeverschap, met moderne arbeidsvoorwaarden, aandacht voor diversiteit en inclusie, en een veilige en stimulerende werkomgeving.
5. Verbeteren van HR-processen, door digitalisering, standaardisering en het versterken van de rol van HR als strategisch partner.

Ons doel is een organisatie waar medewerkers met plezier en toewijding werken, waar talent wordt herkend en benut, en waar ruimte is voor ontwikkeling en vernieuwing. Alleen zo kunnen we ook in de toekomst goed inspelen op maatschappelijke opgaven en verwachtingen van inwoners, bedrijven en samenwerkingspartners.

2.5.3 Juridische ondersteuning

De kwaliteit en toegankelijkheid van juridische ondersteuning binnen onze organisatie staan hoog op de agenda. In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de druk op juridische capaciteit toeneemt, mede door de groeiende complexiteit van regelgeving, maatschappelijke opgaven en de behoefte aan zorgvuldig bestuurlijk handelen. Tegelijkertijd wordt van de juridische functie verwacht dat zij wendbaar is, risico's tijdig signaleert en oplossingsgericht meedenkt met beleidsmakers en uitvoerders.

In de begrotingsperiode 2026–2029 zetten we in op het verder structureel versterken van de juridische ondersteuning, met name in termen van kwaliteit . Dat versterken verloopt langs zeven verschillende invalshoeken voor organisatieontwikkeling. Dit betekent onder meer:

1. Investeren in vakinhoudelijke ontwikkeling van juridisch personeel, met gerichte opleidingen en kennisdeling.
2. Optimaliseren van juridische processen, waaronder het actualiseren van werkprocessen, standaarden en templates.
3. Tijdig betrekken van juristen bij beleidsontwikkeling en projectvoorbereiding, om juridische risico's vroegtijdig te onderkennen en beheersen.
4. Versterken van samenwerking tussen juridische afdelingen en andere onderdelen van de organisatie, met een duidelijke rolverdeling en heldere verwachtingen.
5. Monitoring van de werklast en prestaties, zodat tijdig kan worden bijgestuurd waar nodig.

Doel is een juridisch functionerende organisatie die slagvaardig, betrouwbaar en dienstverlenend is, en zo bijdraagt aan rechtmatige, uitvoerbare en maatschappelijk gedragen besluiten. Door verder te investeren in een robuust juridisch fundament, versterken we het vertrouwen in de overheid en beperken we juridische risico's en kosten op de lange termijn.

2.5.4 Informatievoorziening

Informatievoorziening algemeen
Om de informatievoorziening verder te versterken, wordt de formatie uitgebreid met een informatiearchitect en een Information Security Officer (ISO) (bouwsteen A.19). De informatiearchitect speelt een belangrijke rol in het op orde brengen van de informatiehuishouding. Door vooral ook de samenhang tussen processen, systemen en gegevens te versterken ontstaat een stevig fundament voor een toekomstbestendige informatievoorziening. Met de inzet van de ISO wordt daarnaast een volgende stap gezet in het versterken van de digitale weerbaarheid. Voldoen aan de toenemende eisen op het gebied van informatiebeveiliging vraagt om een structurele en langdurige inspanning.

Informatie- en archiefbeheer
Een betrouwbare en transparante overheid kan niet zonder een goed functionerend informatiebeheer en een goed geordend archief. De komende jaren wordt gericht ingezet op het verbeteren en optimaliseren van het beheer, de (digitale) beschikbaarheid en de duurzaamheid van onze informatie en archiefbescheiden. Daarbij ligt de nadruk op zowel het digitale als het fysieke archief, dat vindbaar, toegankelijk, volledig, betrouwbaar en veilig moet worden bewaard gedurende de gehele levenscyclus van documenten en gegevens.

Door te investeren in professioneel informatiebeheer wordt de efficiency, verantwoording en transparantie van onze organisatie verbeterd. Deze inspanningen zijn onmisbaar voor een moderne overheid die grip wil houden op haar informatie en die haar archief als bron van inzicht, geheugen en publieke verantwoording serieus neemt.

Informatisering en automatisering
De komende jaren wordt verder gewerkt aan een toekomstbestendige informatiehuishouding die bijdraagt aan publieke waarden zoals privacy, transparantie en toegankelijkheid. Er wordt gestuurd via project- en portfoliomanagement op initiatieven die bijdragen aan strategische doelen en maatschappelijke opgaven, met als doel meer samenhang, prioritering en grip op uitvoering. Ook is blijvend aandacht voor het verbeteren van de digitale dienstverlening, het versterken van informatieveiligheid en het slimmer inzetten van data.

Daarnaast krijgt het ontwikkeltraject om de informatiehuishouding op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau te brengen een concreet vervolg. In 2025 zijn hiervoor belangrijke stappen gezet, waaronder de voorbereiding op samenwerking met de gemeente Hengelo op het gebied van automatiseringsmanagement. Deze samenwerking gaat in 2026 van start. (bouwsteen A.18)

Het belang van informatiemanagement blijft onverminderd groot. Het is een essentiële randvoorwaarde voor betrouwbare dienstverlening, informatiebeveiliging en transparante besluitvorming. Vanuit de gemeenteraad is aandacht gevraagd voor een verkenning naar mogelijke samenwerkingsvormen op dit terrein. Een dergelijke verkenning vraagt capaciteit. Die capaciteit is in 2026 in ieder geval nodig voor een goede opstart van de samenwerking met gemeente Hengelo op het gebied van automatiseringsmanagement en het project Huis van Borne. Een eventuele verkenning op het gebied van informatiemanagement betrekken we bij de kadernota 2027-2030.

Ook het belang van digitale autonomie, open source software en data-soevereiniteit blijft bij ons onder de aandacht. We liften in ieder geval mee op landelijke en Europese ontwikkelingen. Gemeente Borne is verder nog via regionale en landelijke samenwerkingsverbanden actief betrokken bij initiatieven op deze thema's. Volledige vervanging van bestaande technologie is op korte termijn niet haalbaar. Bij aanbestedingen wordt steeds nadrukkelijk rekening gehouden met uitgangspunten als leveranciersonafhankelijkheid, veilige data-opslag en het bevorderen van digitale autonomie.

Beveiligingsmanagement
Informatieveiligheid is essentieel voor een goed functionerende organisatie en voor het vertrouwen van inwoners, ondernemers en partners. Het veilig verwerken van gegevens, beschermen van persoonsgegevens en waarborgen van continuïteit blijven de komende jaren belangrijke aandachtspunten.

Voor de periode 2026–2029 ligt de focus op verdere verbetering en borging van informatieveiligheid. Informatieveiligheid wordt gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van bestuur, management en medewerkers.

In 2026-2029 wordt ingezet op een gefaseerde invoering van de nieuwe BIO-richtlijnen, de NIS2-richtlijnen en nieuwe cyberwetgeving. Daarnaast wordt onder andere de digitale weerbaarheid versterkt via de automatiseringssamenwerking met gemeente Hengelo, door het verhogen van bewustwording van medewerkers in veilig digitaal handelen en door technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.

Privacymanagement
We willen de regels uit de AVG (Algemene Verordening Personeelsgegevens) en de Wpg (Wet politiegegevens) naleven. In 2026 werken verder aan ons doel om op volwassenheidsniveau 3 te komen. Daarbij is een succesvolle werving van een Privacy Officer voorwaardelijk.

2.5.5 Inkoop- en contractmanagement

In 2026 wordt de inkoopfunctie binnen de gemeente Borne verder geprofessionaliseerd. De jaarlijkse inkoopanalyse wordt uitgebreid met meer sturing op uitgangspunten van het gemeentelijk inkoopbeleid, zoals het bevorderen van lokaal ondernemerschap en meer circulariteit toepassen in aanbestedingen. In 2026 neemt gemeente Borne op basis van het regionale inkoopconvenant deel aan de regionale aanbesteding van uitzenddiensten en payroll.

Alle overeenkomsten met een looptijd van minimaal een half jaar worden geregistreerd in de contractregistratie. Dit contractbeheer is van belang vanuit controle- en verantwoordingsoogpunt en vormt de basis voor de jaarlijkse inkoopkalender. In 2026 zal ook meer aandacht worden besteed aan het contractmanagementproces. Dit proces vindt plaats gedurende de looptijd van het contract, waarbij de contractafspraken worden gemonitord en vastgelegd door de contracteigenaar.

2.5.6 Financieel management

Een solide financieel management is een essentiële randvoorwaarde voor goed bestuur en betrouwbare dienstverlening. De komende jaren zetten wij gericht in op het versterken van het financieel beheer, met als doel om dit structureel op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau te brengen én te houden. Dat versterken verloopt langs zeven verschillende invalshoeken voor organisatieontwikkeling.

De belangrijkste speerpunten in deze begrotingsperiode zijn:

1. Beheersing en voorspelbaarheid: We verbeteren de financiële sturings- en verantwoordingsinformatie, zodat beleidskeuzes tijdig en onderbouwd kunnen worden gemaakt.
2. Versterking administratieve organisatie en interne controle (AO/IC): Door het doorontwikkelen van processen en het versterken van de controlfunctie vergroten we de betrouwbaarheid van financiële gegevens en voorkomen we fouten en risico’s.
3. Opleiding en professionalisering: We investeren in de kennis en vaardigheden op het gebied van financieel management, met specifieke aandacht voor de samenwerking tussen vakafdelingen en de financiële functie.
4. Digitalisering en datagedragen werken: Door gebruik te maken van moderne financiële systemen en dashboards verbeteren we het inzicht in budgetrealisatie en financiële risico’s.

Deze inzet draagt bij aan het vertrouwen in onze financiële huishouding. Daarmee leggen we een stevige basis voor toekomstbestendig financieel beleid en transparante verantwoording.

2.5.7 Integrale verbeteragenda

Met behulp van de verbeteragenda wordt de planning, voortgang en verantwoording in kaart gebracht van verbeterpunten in de interne procesvoering en procesbeheersing. Verbeterpunten komen onder andere tot stand vanuit de aanbevelingen die de accountant doet in de managementletter naar aanleiding van de interim controle. Ook aanbevelingen vanuit eigen interne controles worden opgenomen in de verbeteragenda.

Op dit moment zijn er tachtig openstaande verbetermogelijkheden. Recent opgenomen verbetermogelijkheden betreffen: een richtlijn voor het afboeken van dubieuze debiteuren, actualiseren van het kassaprotocol en het versiebeheer van applicaties. De prioritering van de verbeteracties komt terug in de jaarplannen van de verschillende afdelingen/teams.

2.5.8 Procesmanagement

Effectief procesmanagement is van cruciaal belang om als organisatie wendbaar, doelgericht en betrouwbaar te functioneren. In de periode 2026-2029 zetten wij in op het versterken en professionaliseren van procesmanagement, met als doel om processen beter te beheersen, te optimaliseren en te laten aansluiten bij de strategische doelstellingen van de organisatie.

Onze ambities voor deze periode zijn:

1. Inzicht en eigenaarschap: We brengen de belangrijkste primaire en ondersteunende processen in kaart, maken verantwoordelijkheden expliciet en zorgen voor heldere procesafspraken.
2. Standaardisatie en vereenvoudiging: Waar mogelijk worden processen geharmoniseerd en gestroomlijnd om efficiëntie te verhogen en foutgevoeligheid te verminderen.
3. Resultaatgericht sturen: Door het ontwikkelen van procesindicatoren en monitoringmechanismen kunnen we beter sturen op prestaties, doorlooptijden en kwaliteit.
4. Digitale ondersteuning: We investeren in digitale hulpmiddelen voor procesmodellering, monitoring en workflowbeheer om grip te krijgen op onze processen en deze continu te kunnen verbeteren.
5. Cultuur en competenties: Procesgericht werken vraagt om een organisatiebrede cultuurverandering. We ondersteunen dit met training, begeleiding en kennisdeling, zodat medewerkers en teams procesmatig denken en werken.

Met deze aanpak professionaliseren we onze werkwijze, versterken we de samenhang tussen afdelingen en vergroten we de toegevoegde waarde van onze dienstverlening aan inwoners, bedrijven en partners. Zo brengen we procesmanagement structureel op het niveau dat past bij een moderne, lerende en transparante organisatie.

2.5.9 Interne communicatie

Binnen de organisatie worden verschillende middelen gebruikt om elkaar te betrekken bij actualiteiten en te informeren over belangrijke zaken. Een van de meest gebruikte hiervan is het intranet Beezzz. We versterken op deze wijze de onderlinge betrokkenheid bij projecten en bij elkaar. Dit is een verantwoordelijkheid van iedereen. Een onderwerp dat veel aandacht krijgt is de verhuizing naar het Huis van Borne.

Enkele keren per jaar worden lunchspiraties gehouden om de organisatie op een interactieve manier te informeren en inspireren over onderwerpen die voor de hele organisatie van belang zijn. Dit zijn onderwerpen als bijvoorbeeld het gebruik van social media, werken vanuit de maatschappelijke opgave of ondermijning.

2.5.10 Begrotingsrechtmatigheid

Het college van b en w legt in de jaarrekening verantwoording af over het rechtmatig handelen van de gemeente. Eén van de criteria daarbij is het begrotingscriterium. Daarbij wordt er gekeken of er lasten en investeringen zijn geweest die niet zijn begroot. De andere criteria betreffen het voorwaardencriterium (houden aan wet- en regelgeving) en misbruik/oneigenlijk gebruik.

In 2025 heeft een wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) plaatsgevonden waarbij de verantwoordingsgrens is gewijzigd van 3% naar 2%. Dat betekent dat het totaal van fouten en onzekerheden niet groter mag zijn dan 2% van het totaal van de lasten exclusief toevoegingen aan reserves. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan € 100.000 nader toegelicht.

2.6 Verbonden partijen

Verbonden partijen voeren een substantieel deel van de gemeentelijke taken uit. Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de te behalen resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

2.6.1 Nota samenwerking

De Nota samenwerking, vastgesteld in 2017, dient als houvast voor de samenwerking met partners zoals verbonden partijen en andere samenwerkingen en voor de gemeenteraad als hulpmiddel om sturing te houden op wat op afstand gebeurt. In de nota staat beschreven hoe gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie kunnen sturen op het behalen van beleidsdoelen en maatschappelijke effecten met de verbonden partijen en andere samenwerkingspartners.

Alle verbonden partijen zijn gevolgd in hun bedrijfsvoering, besluitvorming en ontwikkelingen. Er kan door collegeleden invloed uitgeoefend worden in de algemene en dagelijkse besturen van de verbonden partijen of in de vergadering van aandeelhouders of leden.

2.6.2 Overzicht verbonden partijen

Overeenkomstig het BBV zijn wij verplicht om in het overzicht van verbonden partijen ook stichtingen, verenigingen en overige verbonden partijen op te nemen. Bij de programmabegroting 2027 worden deze verbonden partijen aangevuld in de overzichten.

Naam verbonden partij	Juridische vorm	Vertegen-woordiging/ aandeelhouderschap	Verplichte samenw.
1. Gemeenschappelijke regelingen			
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Recreatieschap Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
SamenTwente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Stadsbank Oost Nederland	Openbaar Lichaam	College	NEE
Twente Board	Openbaar Lichaam	College	NEE
Veiligheidsregio Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
Omgevingsdienst Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
2. Vennootschappen en coöperaties			
COGAS	N.V.	College	NEE
Enexis	B.V.	College	NEE
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	College	NEE
Twence Holding	B.V.	College	NEE
Twente Milieu	N.V.	College	NEE
Vitens	N.V.	College	NEE
Wadinko	N.V.	College	NEE

Gemeenschappelijke regelingen

Onderstaand zijn alle verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en deelnemingen.

Overzicht gemeenschappelijke regelingen 2026						
Naam vennootschap/coöperatie	(in €) Bijdrage 2026 Borne	(in mln €) EV per 01/01	(in mln €) EV per 31/12	(in mln €) VV per 01/01	(in mln €) VV per 31/12	(in mln €) resultaat 2024
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	0	1,575	1,646	0,005	0,012	0,972
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	689.328	1,652	2,886	7,783	10,259	1,233
Recreatieschap Twente	165.000	0,797	1,566	4,073	4,569	0,152
SamenTwente	1.805.443	4,105	5,119	21,449	21,811	1,398
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	49.432	4,921	6,790	5,271	6,451	0,997
Stadsbank Oost Nederland	201.750	1,370	2,236	13.583	12.099	0,657
Veiligheidsregio Twente	1.912.954	2,504	3,389	72,141	77,867	2,763
Omgevingsdienst Twente	562.000	2,036	3,070	4,576	3,861	1,893

1. **Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)**
   Het OLCT is het orgaan dat namens elf Twentse gemeenten optreedt als (enig) aandeelhouder van Crematoria Twente BV. Door het publieke karakter van de aandeelhouder neemt Crematoria Twente een neutrale en onafhankelijke positie in binnen de uitvaartbranche. Door aanstaande investeringen door de BV bestaat de mogelijkheid dat het dividend in de toekomst lager zal worden.

2. **Euregio**
   Euregio is geen verbonden partij volgens de Wet Gemeenschappelijke regelingen, maar een openbaar lichaam. Euregio werkt momenteel aan het strategieproces Euregio 2030, waarbij visies en strategische doelen voor de komende jaren worden vastgesteld om de organisatie te sturen en de focus op inhoudelijke thema's te bepalen.

3. **Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)**
   GBTwente voert lokale heffingen uit, zoals het waarderen van vastgoed en het innen van belastingen. Het concept strategisch meerjarenplan 'Met mekaar en voor mekaar' richt zich op het persoonlijker en begrijpelijker maken van belastingen voor zowel gemeenten als inwoners. GBTwente wil investeren in het bouwen van bruggen met inwoners en opdrachtgevers, bijvoorbeeld door meer uitleg te geven over dienstverlening en inwoners te laten participeren. De organisatie zal ook kennis delen met gemeenten en streeft naar betere communicatie met burgers tegen 2026.

4. **Recreatieschap Twente**
   Het bestuur heeft in 2023 de Visie Perspectief VTE TWente 2030 van Twente Marketing vastgesteld. Hierin wordt de regio gepositioneerd als aantrekkelijke en bewuste bestemming voor bewoners, bezoekers en (jonge) talenten. Hiermee is de verbinding gemaakt met de strategische opgaven uit de Agenda van Twente en de samenwerking met de Twenteboard organisatie. In 2026 zet het Recreatieschap haar inspanningen voort om de Routenetwerken verder te verbeteren en uit te breiden, zodat nog meer mensen kunnen genieten van al het moois dat Twente te bieden heeft.

5. **SamenTwente**
   SamenTwente is de overkoepelende organisatie voor GGD Twente, Veilig Thuis Twente (VTT) en Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente (OZJT) en voor de coalities: Twentse Koers, Samen14 en Kennispunt Twente. Samen met de veertien gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

   In Twente neemt het aantal kwetsbare mensen toe, met meer mentale problemen bij jeugdigen en stijgende meldingen bij Veilig Thuis Twente en het Meldpunt Zorgwekkend en Woningvervuiling. De opgaven en zorgen zijn groot voor SamenTwente en haar deelnemers. Het is duidelijk dat de financiële uitdagingen voor gemeenten enorm zijn. In een context van stijgende prijzen, meer vraag naar zorg en complexe maatschappelijke vraagstukken, moeten er keuzes gemaakt worden die ingewikkeld zijn. SamenTwente onderzoekt momenteel de taakuitvoering, ambities en benodigde middelen in opdracht van het algemeen bestuur.

6. **Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)**
   De SWB, het samenwerkingsverband van Hengelo, Borne en Hof van Twente, voert de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening uit en begeleidt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk. Om verliezen te beperken zijn prijsstijgingen doorgevoerd, kosten bespaard en processen geoptimaliseerd. Er is een strategisch plan voor 2023-2027 geschreven en er wordt nagedacht over duurzaamheid. De organisatie heeft geprofessionaliseerd, met zichtbare resultaten in 2026, zoals verbeterde externe profilering en gemoderniseerd wervingsbeleid.

7. **Stadsbank Oost Nederland (SON)**
   De begroting 2026 kent een stijging van de lasten ten opzichte van de vorige begroting, met name als gevolg van de autonome loonontwikkeling. Hierbij worden de richtlijnen van de deelnemende gemeenten gevolgd. SON kijkt continu naar het efficiënt en effectief inzetten van onze dienstverlening en het optimaliseren van achterliggende processen om onze klant zo goed mogelijk van dienst te zijn.

8. **Veiligheidsregio Twente (VRT)**
   De VRT staat voor nieuwe uitdagingen door de snelle veranderingen in technologie en samenleving, wat resulteert in complexere en grootschaligere crises zoals hybride aanvallen en langdurige maatschappelijke ontwrichting. Het is belangrijk dat de samenleving weerbaar is en dat iedereen, inclusief de VRT, hieraan bijdraagt. De ontwerpbegroting sluit volledig aan bij de kadernota 2026 en resulteert in een verlaging van de gemeentelijke bijdragen met € 0,2 miljoen, ondanks loon- en prijsontwikkelingen. Deze daling is voornamelijk te danken aan de implementatie van de Twentse zienswijze, die vorig jaar is aangenomen bij de begroting 2025.

9. **Omgevingsdienst Twente (ODT)**
   De ODT is opgericht om zorg te dragen voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving in Twente. Dit wordt, onder meer op basis van het Twentse VTH-beleid, vertaald in een uitvoeringsprogramma (UVP). Er is de afgelopen jaren gebouwd aan een robuuste omgevingsdienst met veel kennis en kunde in huis.

Vennootschappen en coöperaties

Overzicht vennootschappen en coöperaties 2026 (per 1 januari 2026)							
Naam vennootschap/coöperatie	Financieel belang	Aandeel Borne op totaal	(in mln €) EV per 01/01	(in mln €) EV per 31/12	(in mln €) VV per 01/01	(in mln €) VV per 31/12	(in mln €) Resultaat 2024
COGAS	190,5	7,50%	145,5	150,3	112,4	114,9	10,0
ENEXIS	32,5	0,02%	5.320,0	5.441,1	3.445,0	3.551,0	254,0
Bank Nederlandse Gemeenten	268,0	0,19%	4.721,0	4.889,0	110.819,0	109.885,0	294,0
Twence Holding	27,9	2,79%	169,3	171,1	9,9	9,9	21,4
Twente Milieu	40,5	5,36%	12,1	13,5	15,3	19,5	0,24
Vitens	25,5	0,44%	677,7	713,6	1.559,7	1.684,8	72,9
Wadinko	5,5	2,30%	82,9	85,0	8,7	10,2	3,6

1. **COGAS**
   Cogas voorziet onder meer in de behoefte aan openbare nutsvoorzieningen in de gemeenten die in de vennootschap deelnemen en in haar concessie-en machtigingsgebieden. Oorspronkelijk doel van de Cogas N.V. was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen belangrijke doelen geworden.

2. **ENEXIS**
   Enexis is een belangrijke speler in de energietransitie en moet hard werken om het netwerk uit te breiden en stroom van nieuwe lokale energieopwekkers naar eindgebruikers te transporteren. Er is een grote investeringsopgave en het vinden van personeel is een uitdaging. Essent heeft het Rijk gevraagd om financiering te overwegen. Enexis verwacht geen directe deelname van het Rijk voor 2030. Ons financieel risico is beperkt tot het afwaarderen van de aandelen. Dit risico is verwaarloosbaar.

3. **Bank Nederlandse Gemeenten**
   De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Met de strategie 'Ons kompas naar impact' ligt de focus ligt op maatschappelijke impact, meer dan op winst. Kernwaarden: duurzaam, betrouwbaar en professioneel. BNG Bank is één van de weinige banken met een tripleA-rating, wat staat voor financieel zeer solide. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale Bank.

4. **Twence Holding**
   Twence is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar van de Twentse gemeenten. De focus ligt niet meer op het basisproces van verbranding, maar op de productie van grondstoffen en energie uit dit proces. Afvalverbranding staat ter discussie vanwege de forse uitstoot aan CO2 en andere broeikasgassen zoals stikstof. Afvalverbrandingsinstallaties zullen er echter nog jaren moeten zijn, omdat we ondanks afvalscheiding nog veel restafval produceren.

5. **Twente Milieu**
   Twente Milieu is onze afvalinzameldienst en verzorgt ook het onderhoud van groen en grijs voor onze gemeente. Twente Milieu werkt volgens het kostprijs-plus systeem. Ze rekent in de doorbelasting aan gemeenten met de kostprijs +2%. Aandeelhouders hebben een stevig standpunt ingenomen over het dividendbeleid. Twente Milieu wilde een deel van het vermogen inzetten voor duurzaamheidsinvesteringen. De wens om duurzamer te werken blijft, zowel voor de huisvesting als

voor het wagenpark.

6. **Vitens**
   Er is volop ingezet op het versneld uitvoeren van projecten om de drinkwaterreserves aan te vullen. Dit is hard nodig om in de toekomst de leveringszekerheid veilig te stellen. In deze projecten wordt er tegelijk gewerkt aan de voorbereidingen van de nieuwbouw of uitbreiding van een productielocatie alsook aan het verkrijgen van vergunningen. Grote zorg is wel het tekort aan bouwmaterialen en (technisch geschoolde) mensen, zowel binnen Vitens als bij haar partners.

7. **Wadinko**
   De vennootschap heeft tot doel het deelnemen in ondernemingen en vennootschappen, met name die welke ten doel hebben het stimuleren van en het deelnemen in ontwikkelingen en projecten op het gebied van milieu, techniek en innovatie, ook het daartoe deelnemen in andere ondernemingen en vennootschappen. Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. Door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing zijn de risico's voor de aandeelhouders beperkt. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten.

Overige verbonden partijen

Naast Euregio, waarvan hierboven een korte omschrijving is gegeven, neemt Borne deel in tal van andere verbonden partijen die nog niet eerder in de paragraaf verbonden partijen zijn opgenomen. In deze begroting is nu alleen een overzicht opgenomen van deze overige verbonden partijen. Bij de komende programmabegroting wordt, overeenkomstig het BBV, de doelstellingen, de te behalen resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne bijgevoegd.

Naam verbonden partij	Juridische vorm	Vertegen-woordiging/ aandeelhouderschap	Verplichte samenw.
3. Overige verbonden partijen			
Euregio	Openbaar Lichaam	Raad	NEE
Centrumregeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang Regio Enschede	Overig	College	NEE
Groene Metropool Twente	Overig	College	NEE
IT Platform Twente	Overig	College	NEE
ROZ Hengelo	Overig	College	NEE
Samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	Overig	College	NEE
Sociale Recherche Twente	Overig	College	NEE
Twentse Kracht	Overig	College	NEE
De Veldkamp	Overig	College	NEE
Bestuurlijk Werkbedrijf Twente	Overig	College	NEE
Districtelijk Veiligheidsoverleg en Platform IVZ	Overig	College	NEE
Leader Zuidwest Twente	Overig	College	NEE
Portefeuillehoudersoverleg Milieu, Duurzaamheid en Afval	Overig	College	NEE
Provinciaal programma landelijk Gebied (PPLG)	Overig	College	NEE
Twents Waternet	Overig	College	NEE
Twentse Koers	Overig	College	NEE
Twentse Regietafel Asielinstroom	Overig	College	NEE
VNG	Overig	College	NEE

2.7 Grondbeleid

Inleiding
Gemeente Borne wil sturing geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkelingen. Om dit te realiseren voorziet de herziene Nota grondbeleid over een effectief instrumentarium om zowel ruimtelijke ontwikkelingen te regisseren als faciliteren. Het herziene grondbeleid is hierdoor een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken.

Ondanks dat de gemeente Borne over een effectief instrumentarium beschikt om ontwikkelingen over te laten aan de markt, kunnen er situaties ontstaan waarin de gemeente Borne zelf investeert in maatschappelijk gewenste, (soms) financieel onrendabele ontwikkelingen. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en bijpassend instrument het beste passen bij de te realiseren doelen van het ruimtelijk beleid.

2.7.1 Visie en uitvoering

Doelstellingen
Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te kunnen realiseren. Vanuit de beleidsvelden volkshuisvesting, economie en werkgelegenheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer worden de zogenaamde w-vragen (wat? waar? wanneer?) ingevuld en vastgelegd in de Structuurvisie. In juni 2015 heeft de gemeenteraad de Structuurvisie Borne 2030 vastgesteld.

Relaties met overig beleid: bovenlokaal beleid
Provinciale doelstellingen van het grondbeleid vertonen slechts een gedeeltelijke overlap met het gemeentelijk grondbeleid. Provinciaal beleid is gericht op de aanleg van nieuwe natuur, wegen, recreatie- en bedrijventerreinen.

Eind 2022 hebben de provincie Overijssel en de gemeenten in Twente de Woondeal Twente ondertekend. Hierin is opgenomen dat Twente tot 2030 minimaal 14.100 woningen toevoegt aan de planvoorraad om een bijdrage te leveren aan de landelijke woningbouwopgave. Daarbij is het voor gemeenten mogelijk voor lokale en bovenlokale behoefte te bouwen. Belangrijk uitgangspunt is dat alle gemeenten streven naar 30% sociale huur, 40% betaalbare koop en midden huur en 30% vrije sector.

In de in 2023 vastgestelde Woonvisie 2022+ van de gemeente Borne is het woonbeleid van de gemeente verder vertaald. Met deze woonvisie kijken we naar de toekomst van het wonen in Borne en bieden we een basis voor de afwegingen die we in de komende jaren maken. Zo zorgen we er voor dat Borne ook de komende tien jaar voldoende passende woningen kan blijven bieden voor haar inwoners en dat Borne een belangrijke woonfunctie blijft vervullen voor de regio Twente. Voor Borne geldt dat er een uitbreidingsbehoefte is aan verschillende typen woningen, vooral voor starters en senioren.

Tijdelijk beheer
Aangekocht onroerend goed in het kader van de grondexploitaties kan mogelijk worden verhuurd of verpacht tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Hierbij wordt zoveel mogelijk met marktconforme prijzen gerekend. Indien verhuren of verpachten niet tot de mogelijkheden behoort, wordt het onroerend goed onderhouden tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Opbrengsten komen ten gunste van het betreffende project, kosten ten laste ervan. De opbrengsten en uitgaven worden verantwoord in de betreffende grondexploitaties.

Huur en pacht
De gemeente kan in voorkomende gevallen besluiten te kiezen om gronden in pacht, huur of bruikleen uit te geven. Dit zijn passende constructies als de gemeente bijvoorbeeld relatief snel weer over de grond wil kunnen beschikken of als ze de grond tijdelijk in gebruik geeft vooruitlopend op een definitieve ontwikkeling van deze gronden. Pacht is een persoonlijk recht waarbij de gemeente grond in gebruik geeft aan een agrarisch ondernemer, volgens de regels van het pachtrecht en het Pachtprijzenbesluit. Voor het gebruik van gronden

voor verschillende functies kan er een huurovereenkomst met de gemeente worden gesloten, met een maximale looptijd van 5 jaar.

2.7.2 Boekwaarde grondexploitaties

Overzicht te verwachten planresultaten
In de onderstaande tabel worden de boekwaardes van de grondexploitaties weergegeven. Hierbij betekent boekwaarde het saldo van de gerealiseerde kosten en opbrengsten, bij een negatieve boekwaarde zijn er dus meer opbrengsten dan kosten geweest.

In het tweede kwartaal van 2025 zijn de grondexploitaties Bornsche Maten fase 3c en Bornsche Maten fase 4 vastgesteld, hiermee wordt de verdere planontwikkeling van deze fases van Bornsche Maten opgestart. De grondexploitatie Kollergang is in het tweede kwartaal van 2025 afgesloten met de stand per 31-12-2024.

Boekwaarde grondexploitaties per 31-12-2024	Boekwaarde	Boekwaarde Borns aandeel
B.M. fase 2c De Veste	-1.592	-1.592
B.M. fase 3a Esch-Maten I	-5.109	-5.109
B.M. fase 3b Esch-Maten II	1.313	1.313
B.M. fase 3c Park Oud Borne	-	-
B.M. fase 3d De Horsten	4.414	4.414
B.M. fase 4 De Marken	-	-
Olde Engberink	4.439	2.220
Uitbreiding Hertme II	-124	-124
Subtotaal woningbouw	**3.341**	**1.122**
Totaal grondexploitaties		

2.7.3 Winstnemingen en verliesvoorzieningen

De boekwaarden per 31 december 2024 liggen ten grondslag aan het begrote resultaat per 1 januari 2025 op NCW. Deze zijn verwerkt in de herzieningen van de grondexploitaties per 1 januari 2025. Deze zijn opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2025. De MPG 2025 is vastgesteld door de gemeenteraad, voorafgaand aan de jaarstukken 2024. Uitgebreide toelichting op de grondexploitaties is te vinden in de MPG 2025.

Wanneer een grondexploitatie een tekort vertoont, moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Deze voorziening moet worden getroffen zodra het tekort bekend is. Conform wet- en regelgeving wordt per 31-12 winst genomen op basis van de Percentage of Completion (POC) methode. Deze winstneming wordt, net als de verliesvoorziening, niet verrekend in de boekwaarde van het betreffende complex en is in de jaarrekening terug te vinden in de exploitatie en op de balans. De (tussentijdse) winstnemingen zijn incidentele baten voor de gemeente en zijn afhankelijk van de voortgang van de projecten, daarom worden deze niet begroot voor de toekomst.

Vanaf de opening van Bornsche Maten fase 3c (Park Oud Borne) kent Borne twee grondexploitaties met een verliesvoorziening, namelijk deze en bedrijventerrein Veldkamp. Gemeente Borne treft een verliesvoorziening voor haar aandeel in het tekort van De Veldkamp. Bedrijventerrein Westermaat De Veldkamp is bijna afgerond. Uitgangspunt is dat deze eind 2025 wordt afgesloten met de stand per 31-12-2025.

Bij eerdere jaarrekeningen zijn winstafslagen genomen voor Eschwonen de Maten I en II.

Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de verwachte eindjaren, de verwachte resultaten, de reeds genomen winst, verliesvoorzieningen en winstafslagen per project.

Verwacht planresultaat project	Looptijd t/m eind	Contante waarde per 1-1-2025*	Eindwaarde*	Winstneming per 1-1-2025	Verliesvoorziening per 1-1-2025	Winstafslag 31-12-2024
B.M. fase 2c De Veste	2026	635	660	545	-	-
B.M. fase 3a Esch-Maten I	2027	5.747	6.099	5.462	-	187
B.M. fase 3b Esch-Maten II	2028	1.006	1.089	484	-	563
B.M. fase 3c Park Oud Borne	2030	-2.166	-2.439	-	-2.166	-
B.M. fase 3d De Horsten	2030	941	1.060	-	-	-
B.M. fase 4 De Marken	2033	1.074	1.284	-	-	-
Olde Engberink*	2030	1.783	2.008	221	-	-
Uitbreiding Hertme II	2028	563	610	81	-	-
Subtotaal woningbouw		**9.584**	**-**	**6.793**	**-2.166**	**750**
Totaal grondexploitaties						

Warme gronden
Gemeenten kunnen gronden verwerven met het oog op gebiedsontwikkeling, waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld. Dergelijke gronden worden in de regel geduid als ‘warme gronden’. Deze gronden moeten worden verantwoord onder materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 sub a BBV) tegen de verkrijgingsprijs. Over grond als materiële vaste activa kan worden gesteld, dat deze grond een vaste functie heeft, en niet in een transformatieproces zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. De warme gronden die Borne in eigendom heeft zijn delen van Bornsche Maten die in het verleden uit de actieve grondexploitatie zijn gehaald. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de waarde van deze gronden. Ten opzichte van de vorige paragraaf grondbeleid zijn de warme gronden van de Bornsche Maten fase 3c (Park Oud Borne) en Bornsche Maten fase 4 ingebracht in een grondexploitatie.

Gronden	Boekwaarde
Bornsche Maten Fase 1C (Rondweg)	837
Totaal	**837**

2.7.4 Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie is onderdeel van het weerstandsvermogen en wordt ingezet om risico’s uit de grondexploitaties op te vangen. Het uitgangspunt is om de impact van de risico’s te minimaliseren. Het nemen van winst, het instellen van verliesvoorzieningen beïnvloeden het exploitatieresultaat in het boekjaar.

Conform de nota reserves en voorzieningen maakt de algemene reserve grondexploitatie onderdeel uit van het weerstandsvermogen. Deze reserve wordt alleen ingezet om risico’s uit de grexen op te vangen. Het uitgangspunt hierbij is, de risico’s volgend uit de risico-inventarisatie maal de in de nota reserves en voorzieningen vastgelegde weerstandsratio van 1,4. Dit leidt ertoe dat er in de algemene reserve grondexploitatie € 1.943.000 zit. Meer duiding over risico's wordt gegeven in de paragraaf weerstandsvermogen.

2.8 Openbaarheid

In het kader van de optimalisatie van het proces rondom bestuurlijke besluitvorming zullen wij zoveel mogelijk verbeteringen doorvoeren die aansluiten bij de Wet open overheid (Woo). Deze Woo-verbeteringen richten zich op het vergroten van de transparantie, het verbeteren van de toegankelijkheid van informatie en het stroomlijnen van het openbaar maken van documenten. Door deze aanpassingen maken we het voor iedereen eenvoudiger om bestuursinformatie te vinden en te benutten, wat bijdraagt aan een open en verantwoord bestuur.

De gemeente Borne voldoet op dit moment aan de Wet open overheid. De zeven categorieën van informatie die horen bij de eerste tranche van de wet zijn openbaar. Alhoewel nog niet verplicht hebben we de jaarverslagen klachtenbehandeling 2023 en 2024 en de geanonimiseerde klachtenoverzichten 2023 en 2024 al op onze website openbaar gemaakt. De informatiecategorieën zullen de komende tijd worden uitgebreid. Met de kennis van nu zal waarschijnlijk de tweede tranche nog voor 2026 worden ingevoerd. Onderdeel hiervan is de openbaarmaking van de agenda's, vergaderstukken en besluiten van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. Deze verplichting grijpen we aan om ook de kwaliteit van de besluitvorming te verhogen door nieuwe sjablonen voor college- en raadsvoorstellen op te stellen en schrijfcursussen voor (beleids)medewerkers te organiseren.

B. Financiële begroting

1 Overzicht van baten en lasten per programma

Onderstaand overzicht geeft de begroting 2026-2029 weer inclusief de actualisatie van bestaand beleid. Het overzicht is onderverdeeld naar de baten en lasten per programma. Conform BBV zijn ter vergelijking ook de cijfers van de jaarrekening 2024 en de actuele begroting 2025 opgenomen. In deel A Beleidsbegroting is bij elk programma een nadere specificatie opgenomen van de baten en lasten en de verschillende thema's. De algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien, vennootschapsbelasting en de reservemutaties maken in de programmaverantwoording deel uit van programma Financieel gezond. Overhead maakt voor het grootste gedeelte onderdeel uit van het programma Bestuur en samenleving.

Meerjarenbegroting	Programma	Jaarrek. 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Baten	Wonen en leven	4.529	3.457	4.000	3.940	3.940	3.940
	Duurzame toekomst	3.785	4.604	3.673	3.765	3.842	3.842
	Inclusieve samenleving	17.192	14.676	14.655	9.468	9.716	9.874
	Bestuur en samenleving	864	687	589	589	589	539
	Financieel gezond	10.164	16.332	7.891	15.624	9.189	5.577
Totaal baten		**36.535**	**39.756**	**30.808**	**33.386**	**27.277**	**23.772**
Lasten	Wonen en leven	10.000	9.624	10.004	9.365	9.454	9.156
	Duurzame toekomst	5.221	6.519	5.004	4.918	4.917	4.917
	Inclusieve samenleving	49.031	51.462	49.999	45.333	45.251	44.980
	Bestuur en samenleving	6.095	5.973	6.007	5.956	5.830	5.830
	Financieel gezond	9.716	20.006	11.394	19.857	14.225	11.670
Totaal lasten		**80.064**	**93.585**	**82.408**	**85.429**	**79.677**	**76.552**
Saldo baten en lasten programma's		**-43.529**	**-53.829**	**-51.600**	**-52.043**	**-52.401**	**-52.780**
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitkering	46.794	49.902	51.186	52.583	52.870	54.376
	Lokale heffingen	8.325	8.770	9.202	9.272	9.342	9.392
	Dividend	1.283	1.369	801	711	711	711
	Saldo financieringsfunctie	74	53	285	846	865	774
	Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		**56.476**	**60.093**	**61.473**	**63.411**	**63.788**	**65.252**
	Overhead	10.327	11.779	11.350	11.567	11.526	11.374
	Vennootschapsbelasting	652	-248	0	0	0	0
	Onvoorzien	0	15	15	15	15	15
Saldo baten en lasten		**1.968 V**	**-5.281**	**-1.491**	**-214**	**-154**	**1.084**
Reserve mutaties	Toevoeging aan reserves	9.802	3.645	2.076	317	317	317
	Beschikking over reserves	8.110	8.926	4.582	1.644	886	481
Totaal Reserve mutaties		**1.693**	**-5.281**	**-2.506**	**-1.327**	**-570**	**-165**
Resultaat		**275 V**	**0 -**	**1.015 V**	**1.113 V**	**416 V**	**1.248 V**

2 Uiteenzetting van de financiële positie

In dit hoofdstuk wordt de financiële positie van gemeente Borne toegelicht. Allereerst wordt op basis van het meerjarige begrotingssaldo de geprognosticeerde meerjarenbalans weergegeven. Deze meerjarenbalans geeft inzicht in het verloop van onze bezittingen en hoe we deze hebben gefinancierd. Daarna wordt ingegaan op het EMU-saldo. Dit wordt door het Rijk gebruikt als informatiebron in het kader van Europese afspraken. Bij de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen wordt kort aangegeven welke voorzieningen arbeidskosten gerelateerd zijn.

In het investeringsoverzicht worden naast de boekwaardes en afschrijvingslasten van onze activa ook de investeringen die we de komende jaren gaan doen weergegeven en de bijbehorende afschrijvingslast en vanaf welk jaar deze ingaat. Daarna wordt inzicht gegeven in onze reserve- en voorzieningenpositie. Van onze reservepositie moeten expliciet aangeven welke mutaties structureel zijn. Tot slot moeten we inzicht geven in onze incidentele baten en lasten, omdat we voor alle incidentele lasten hebben gespaard in reserves is dit per saldo budgetneutraal.

2.1 Prognose meerjarenbalans

Prognose meerjarenbalans	Jaarrek. 2024	P-Begroting 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	137	200	200	150	100	50
Materiële vaste activa	79.469	87.313	114.073	117.803	112.922	108.251
Financiële vaste activa	8.024	7.200	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vaste activa	**87.631**	**94.713**	**122.273**	**125.953**	**121.022**	**116.301**
Vlottende activa						
Voorraden	29.420	21.282	14.502	20.817	21.404	13.226
Uitzettingen < 1 jr.	2.861	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Liquide middelen	15	20	20	20	20	20
Overlopende activa	12.163	6.500	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende activa	**44.459**	**30.802**	**25.522**	**31.837**	**32.424**	**24.246**
Totaal activa	**132.090**	**125.515**	**147.795**	**157.790**	**153.446**	**140.547**
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	43.945	37.661	37.126	36.912	36.758	37.842
Voorzieningen	5.713	5.214	6.106	6.106	6.106	6.106
Langlopende schulden	57.517	57.140	79.063	89.272	85.082	71.099
Totaal vaste passiva	**107.174**	**100.015**	**122.295**	**132.290**	**127.946**	**115.047**
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jr.	9.929	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Overlopende passiva	14.987	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Totaal vlottende passiva	**24.916**	**25.500**	**25.500**	**25.500**	**25.500**	**25.500**
Totaal passiva	**132.090**	**125.515**	**147.795**	**157.790**	**153.446**	**140.547**

Activa
De boekwaarde van de materiële vaste activa stijgt in 2026 en 2027 sterk doordat investeringen zoals onder meer het Sportcentrum Borne gereed en Huis van Borne gereed zijn. Daarna loopt de boekwaarde door afschrijvingen weer geleidelijk af.

Passiva
Het eigen vermogen blijft stabiel doordat de begroting meerjarig sluitend is. De langlopende schulden stijgen wel sterk om de investeringen op korte termijn te kunnen betalen.

2.2 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van de gemeente Borne over de jaren 2023 t/m 2028 weergegeven. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken.

EMU SALDO			Jaarrekening 2024	Begroting (act.) 2025	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
1	+	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.968	-5.281	-1.491	-214	-154	1.084
2	+	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.488	3.723	3.696	4.718	4.932	4.721
3	+	Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.175	502	-	-	-	-
4	-	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	-	-	-	-	-
5	+	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-	-
6	+	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
7	-	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan)	-	-	-	-	-	-
8	+	Baten bouwgrondexploitatie Baten voorzover transacties niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
9	-	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-	-
10	-	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-	-
11a		Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
11b	-	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal			**6.631**	**-1.056**	**2.205**	**4.504**	**4.778**	**5.805**

2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen voorzieningen worden gevormd. Voor de pensioenverplichtingen aan (oud) wethouders is wel een voorziening (voorziening Appa) gevormd, omdat het jaarlijkse volume kan fluctueren. Daarnaast is er een voorziening gevormd voor wachtgeld van wethouders, overtollige verlofsaldi en voor het verlofsparen van het personeel.

2.4 Investerings- en financieringsoverzicht

In onderstaand overzicht wordt van de materiële vaste activa het verloop weergegeven van de afschrijvingslast en de boekwaarde voor de komende vier jaren. De afschrijvingslast neemt in 2027 en 2028 toe doordat meerdere investeringen in 2026 en 2027 worden afgerond (zie ook de tabel Investeringsoverzicht). Vanaf 2028 daalt de boekwaarde weer.

Afschrijvings- en boekwaardeoverzicht materiële vaste activa	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Investering met een economisch nut	2.551	3.514	3.629	3.431
Investering met een economisch nut, dekking door heffing	353	367	384	382
Investeringen met een maatschappelijk nut vóór 2017	82	80	79	79
Investeringen met een maatschappelijk nut vanaf 2017	660	707	789	778
Totale afschrijvingslast	**3.646**	**4.668**	**4.881**	**4.670**
Investering met een economisch nut	84.933	86.099	82.470	79.038
Investering met een economisch nut, dekking door heffing	7.370	8.004	7.620	7.238
Investeringen met een maatschappelijk nut vóór 2017	1.554	1.474	1.395	1.315
Investeringen met een maatschappelijk nut vanaf 2017	20.216	22.227	21.438	20.659
Totale boekwaarde	**114.073**	**117.803**	**112.922**	**108.251**

Te voteren kredieten
De onderstaande kredieten zijn via de kadernota 2026-2029 aangekondigd en in deze programmabegroting 2026-2029 gevoteerd. Voorgesteld wordt om deze kredieten in 2026 beschikbaar te stellen.

Kredieten toegekend via de kadernota 2026-2029	Bouwsteen	Bedrag
Aanleg parkeer-/evenemententerrein	A.5	400
Bevorderen adequate onderwijsvoorzieningen - IHP	A.8	4.000
Parkeeroplossing 't Wooldrik	A.11	1.000
Sportveld BZSV	A.12	100
Sporthal de Veste : krachthonk	B.8	300
Sporthal de Veste : uitbreiding kleedkamers	B.8	280

In onderstaand overzicht worden de toekomstige investeringen weergegeven en investeringen die vanuit 2025 al zeker een doorloop hebben in 2026. De hoogte van het krediet wordt weergegeven in het laatste jaar van uitvoering volgens planning. De kapitaallast begint het daaropvolgende jaar te lopen.

Investeringsoverzicht	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029	Jaarlijkse afschrijflast	Afschrijvingstermijn
Investering met een economisch nut						
Sportcentrum Borne : bouw	18.744				469	(40 jaar)
Sportcentrum Borne: installaties	4.210				289	(15 jaar)
Sportcentrum Borne: inventaris	1.128				113	(10 jaar)
Huis van Borne:bouw	9.160				215	(40 jaar)
Huis van Borne:inrichting	383				23	(15 jaar)
De Oversteek hardware	405				46	(5 jaar)
ICT: audiovisuele middelen Huis van Borne	250				50	(5 jaar)*
Sportveld BZSV		100			4	(25 jaar)
Onderwijsvoorzieningen (IHP)		4.000			100	(40 jaar)
Sporthal de Veste : krachthonk		300			15	(20 jaar)
Sporthal de Veste : uitbreiding kleedkamers		280			14	(20 jaar)
Verduurzaming sporthal De Wensinkhof	214				14	(15 jaar)*
Investering met een economisch nut (heffing)						
GRP (Watertakenplan)	836				14	(60 jaar)
Investeringen met een maatschappelijk nut						
Sportcentrum Borne: terreinvoorzieningen	838				28	(30 jaar)
Bomen	220				7	(30 jaar)
Wegen	100				2	(60 jaar)
Spelen	50				3	(15 jaar)
Aanleg parkeer-/evenemententerrein	400				7	(60 jaar)
Parkeeroplossing 't Wooldrik		1.000			17	(60 jaar)
Herinrichting Prins Bernhardlaan		1.487			59	(25 jaar)**
Rioolvervanging Prins Bernhardlaan		1.000			17	(60 jaar)
Rotonde Azelosestraat/Twickelerblokweg fietspad		231			8	(30 jaar)**
Totale investering	**36.938**	**8.398**	**0**	**0**		

* Krediet heeft een langere doorlooptijd en is daarom nu alvast doorgeschoven naar 2026.

** Krediet heeft een langere doorlooptijd en is daarom nu alvast doorgeschoven naar 2027. Met de vaststelling van IBOR is de afschrijvingstermijn van o.a. wegen aangepast naar 60 jaar. De afschrijvingstermijn van deze kredieten wordt bij het vaststellen van de jaarstukken 2025 samen met eventueel reeds bestaande kredieten aangepast.

2.5 Reserves en voorzieningen

2.5.1 Reserves

Reserves	Jaarrek. 2024	Begroting (act.)2025	Mutaties 2026	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Rekeningsaldo							
Rekeningsaldo voor bestemming	275	-	1.015	1.015	1.113	416	1.248
Totaal rekeningsaldo	**275**	**-**	**1.015**	**1.015**	**1.113**	**416**	**1.248**
Algemene reserves							
Algemene reserve	5.600	6.900	134	7.034	7.034	7.034	7.034
Reserve Beleidsontwikkeling	11.524	6.940	-2.749	4.191	5.206	6.319	6.735
Alg. reserve grondexploitatie	1.700	2.200	-257	1.943	1.943	1.943	1.943
Totaal algemene reserves	**18.824**	**16.040**	**-2.872**	**13.168**	**14.183**	**15.296**	**15.712**
Bestemmingsreserves							
Gezondheidscentrum	482	420	-	420	420	420	420
Verplichtingen exploitatie	162	628	580	1.208	405	-	-
Verplichtingen kapitaallasten	6.415	6.141	-436	5.705	5.419	5.133	4.848
Budgetoverheveling	2.246	-	-	-	-	-	-
Onderhoud vastgoed	1.219	112	280	392	112	112	112
Programma Organisatie	342	282	-80	202	202	202	202
Bomenplan	169	169	-	169	169	169	169
Kapitaalgoederen	300	600	121	721	842	963	1.084
Huisvesting en bijbehorende voorzieningen	5.855	6.240	-	6.240	6.240	6.240	6.240
Onderwijs Oekraïense oorlogsvluchtelingen	76	76	-	76	76	76	76
Vloedbeltverbinding	5.857	5.857	-	5.857	5.857	5.857	5.857
Duurzaamheid	373	216	-	216	216	216	216
Bodemsaneringen	1.350	1.258	-	1.258	1.258	1.258	1.258
Leges Afvalstoffenheffing	-	578	-99	479	400	400	400
Totaal bestemmingsreserves	**24.846**	**22.577**	**366**	**22.943**	**21.616**	**21.046**	**20.882**
			-				
Totaal reserves	**43.945**	**38.616**	**-1.490**	**37.126**	**36.912**	**36.758**	**37.842**

2.5.2 Reservemutaties

Hieronder worden in de tabellen de reservemutaties in 2026 per reserve zichtbaar gemaakt. Aan het einde van de mutaties worden ook de structurele reservemutaties gepresenteerd.

Reservemutaties 2026

Hieronder is de storting in de algemene reserve zichtbaar in het kader van het weerstandsvermogen.

Algemene reserve	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Conform weerstandsvermogen	BIJ	Inc.	134
Totaal mutaties 2026			**134**

Hieronder is de onttrekking uit de algemene reserve grondexploitaties zichtbaar in het kader van het weerstandsvermogen.

Algemene reserve grondexploitatie	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Conform weerstandsvermogen	AF	Inc.	-257
Totaal mutaties 2026			**-257**

Hieronder is de storting in de reserve beleidsontwikkeling zichtbaar in het kader van het weerstandsvermogen en is het saldo van de mutaties in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitaties. Vervolgens zijn de onttrekkingen zichtbaar in het kader van de aangenomen amendementen bij de Halfjaarrapportage 2025. Tenslotte is de onttrekking zichtbaar in verband met de dekking voor het onderhoud vastgoed.

Reserve beleidsontwikkeling	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Conform weerstandsvermogen	BIJ	Inc.	123
Incidentele middelen kadernota 2026-2029	AF	Inc.	-1723
Amendement kadernota A4 lokale omroep	AF	Inc.	-79
Amendement kadernota A8 GIS (incidenteel budget)	AF	Inc.	-50
Amendement kadernota A11 werkbudget Samen Bouwen	AF	Inc.	-150
Amendement kadernota A19 onderzoek Open Sportpark	AF	Inc.	-30
Overheveling naar reserve onderhoud vastgoed	AF	Inc.	-840
Totaal mutaties 2026			**-2.749**

Hieronder is de storting en onttrekking zichtbaar in verband met de gemaakte afspraken.

Reserve gezondheidscentrum	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Contractuele toevoeging	BIJ	Str.	17
Verwachte besteding 2026	AF	Str.	-17
Totaal mutaties 2026			**0**

Hieronder zijn de mutaties in de reserve exploitatie zichtbaar die opgenomen waren in de Kadernota 2026 of meerjarenbegroting 2024-2027.

Reserve verplichtingen exploitatie	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Inc. middelen kadernota 2026-2029 jaarschijven 2027/2028	BIJ	Inc.	780
Inc. middelen amendement kadernota A4 lokale omroep 2027	BIJ	Inc.	40
Inc. middelen amendement kadernota A11 werkbudget Samen Bouwen 2027/2028	BIJ	Inc.	100
Dekking inc. middelen 2026 uit kadernota 2025	AF	Inc.	-289
Dekking inc. middelen uit MJB 2024-2027 HR werving en selectie	AF	Inc.	-25
Dekking inc. middelen uit MJB 2024-2027 Programma Sociaal Domein	AF	Inc.	-25
Totaal mutaties 2026			**581**

Hieronder is de onttrekking in de reserve verplichtingen kapitaallasten zichtbaar ter dekking van de kapitaallasten in 2026.

Reserve verplichtingen kapitaallasten	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Te dekken kapitaallasten 2026	AF	Str.	-437
Totaal mutaties 2026			**-437**

Hieronder is de storting vanuit de reserve beleidsontwikkeling zichtbaar in het kader van de kosten van het MJOP voor de jaren 2026 en 2027. De onttrekking voor het jaar 2026 in dat kader is ook gepresenteerd.

Reserve onderhoud vastgoed	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Overheveling vanuit reserve beleidsontwikkeling	BIJ	Inc.	840
Dekking planmatig onderhoud in 2026	AF	Inc.	-560
Totaal mutaties 2026			**280**

Hieronder is de jaarlijkse dotatie aan de reserve kapitaalgoederen opgenomen Daarnaast is een onttrekking voor de kapitaallasten van twee projecten gepresenteerd.

Reserve kapitaalgoederen	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Structurele dotatie	BIJ	Str.	300
Dekking kapitaallast Spanjaardwijk en voorb.krediet Wensink-Zuid fase 2-4	AF	Str.	-179
Totaal mutaties 2026			**121**

Hieronder is de onttrekking zichtbaar die opgenomen was in de Halfjaarrapportage 2025.

Reserve programma organisatie	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Dekking kosten BOA (halfjaarrapportage 2025)	AF	Inc.	-80
Totaal mutaties 2026			**-80**

Hieronder is de onttrekking van de reserve opgenomen in het kader van de kostendekkendheid van afval in 2026.

Reserve leges afvalstoffenheffing	AF/BIJ	Inc./Str.	Bedrag
Dekking tekort 2026	AF	Inc.	-99
Totaal mutaties 2026			**-99**

Structurele reservemutaties
In onderstaand overzicht staan alle structurele reservemutaties.

De onttrekkingen binnen het programma Wonen en leven en Financieel gezond hebben betrekking op kapitaallasten. De storting binnen het programma Wonen en leven komt vanuit IBOR om te sparen voor grootschalige vervangingen.

De budgetneutrale storting en onttrekking binnen het programma Inclusieve samenleving heeft te maken met een contractuele verplichting die ligt op de bestemmingsreserve gezondheidscentrum. Hierin dient jaarlijks een bedrag ter hoogte van 4% (rente) van de omvang van deze bestemmingsreserve gestort te worden. Dit bedrag wordt ook weer onttrokken en ingezet op het gebied van Volksgezondheid.

Programma	2026		2027		2028		2029	
Bedragen	**Onttrekk.**	**Stortingen**	**Onttrekk.**	**Stortingen**	**Onttrekk.**	**Stortingen**	**Onttrekk.**	**Stortingen**
P1 Wonen en Leven	179	300	179	300	179	300	179	300
P2 Duurzame toekomst								
P3 Inclusieve samenleving	17	17	17	17	17	17	17	17
P4 Bestuur en samenleving								
P5 Financieel gezond	437		286		286		286	
Totaal	**633**	**317**	**482**	**317**	**482**	**317**	**482**	**317**
Mutatie structureel	**316**		**165**		**165**		**165**	

2.5.3 Voorzieningen

Een aantal van bovenstaande bestemmingsreserves muteren in de begroting niet, bijvoorbeeld de bestemmingsreserve voor de Vloedbeltverbinding. Dit is niet omdat er niets gebeurt, maar omdat het niet zeker is in welk jaar de realisatie gaat plaatsvinden. Zodra dit concreet wordt kan de onttrekking aan de bestemmingsreserve geraamd worden, ter dekking van de uitgaven.

Voorzieningen	Jaarrek. 2024	Begroting (act.)2025	Mutaties 2026	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Verplichtingen en risico's							
Wet APPA	2.375	2.302	-	2.302	2.302	2.302	2.302
Wachtgeld wethouders	92	14	-	14	14	14	14
Onderhoud kapitaalgoederen	2.032	2.032	-	2.032	2.032	2.032	2.032
Verlofsaldo	439	439	-	439	439	439	439
IKB verlofsparen	151	151	-	151	151	151	151
Totaal verplichtingen/risico's	**5.088**	**4.938**	**-**	**4.938**	**4.938**	**4.938**	**4.938**
Middelen van derden							
Riolering	625	1.168	-	1.168	1.168	1.168	1.168
Reiniging	-	-	-	-	-	-	-
Totaal middelen van derden	**625**	**1.168**	**-**	**1.168**	**1.168**	**1.168**	**1.168**
Totaal voorzieningen	**5.713**	**6.106**	**-**	**6.106**	**6.106**	**6.106**	**6.106**

2.6 Incidentele baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de incidentele baten en lasten. Alle incidentele baten en lasten worden onttrokken uit onze reserves. Hierdoor hebben incidentele baten en lasten geen invloed op het saldo.

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	Begroting 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
Incidentele lasten				
Programma 1: Wonen en leven				
Bevorderen leefbaarheid Zenderen	100	100	100	
Omgevingsplan	265			
Voorbereidingskosten herinrichting De Haven	150			
Aanpakken onrechtmatig grondgebruik volkstuinen	30			
Aanpakken onrechtmatig grondgebruik snippergroen	170	170	105	
GIS systeem	50			
Werkbudget Samen Bouwen	50	50	50	
Programma 3: Inclusieve samenleving				
Kind en gezin	81	81		
Pilot waakvlam	178	178		
Containerberging Sporthal De Veste	25			
Lokale omroep	40	40		
Onderzoek open sportpark	30			
Programma 4: Bestuur en samenleving				
Communicatie en participatie	30	30		
Programma Sociaal Domein	25			
Werving en selectie	25			
Verbeteren AO en IB (koppeling bankapplicatie)	15			
Beleidsimpuls dienstverlening	98	98	98	
Servicemanagement automatisering implementatie	23			
Bedrijfscontinuïteitsmanagement	32	32	32	
Programma 5: Financieel gezond				
Verbeteren vastgoedmanagement	35	25	20	
Dotatie reserve onderhoud vastgoed	840			
Dotatie reserve verplichtingen exploitatie	919			
Totaal incidentele lasten	**3.211**	**804**	**405**	**-**
Incidentele baten				
Programma 5: Financieel gezond				
Onttrekking reserve verplichtingen Exploitatie	339	804	405	
Onttrekking reserve beleidsontwikkeling	2.872			
Totaal incidentele baten	**3.211**	**804**	**405**	**-**
Saldo van incidentele baten en lasten	**-**	**-**	**-**	**-**

3 Baten en lasten per taakveld

Taakveld	Begroting 2026 baten	Begroting 2026 lasten	Begroting 2026 saldo	
0.1 Bestuur	0	1.712	-1.712	
0.2 Burgerzaken	409	1.145	-736	
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	575	1.557	-982	
0.4 Overhead	64	11.359	-11.295	
0.5 Treasury	879	-191	1.070	
0.61 OZB Woningen	6.140	297	5.843	
0.62 OZB niet-woningen	3.229	41	3.187	
0.64 Belastingen overig	224	52	172	
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	51.192	7	51.186	
0.8 Overige baten en lasten	99	2.608	-2.510	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	
0.10 Mutaties reserves	4.582	2.076	2.506	
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	
0. Bestuur en Ondersteuning	**67.392**	**20.663**	**46.730**	**V**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	2.017	-2.017	
1.2 Openbare orde en veiligheid	4	792	-789	
1. Veiligheid	**4**	**2.810**	**-2.806**	**N**
2.1 Verkeer en vervoer	31	2.955	-2.924	
2.2 Parkeren	10	361	-351	
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	**41**	**3.317**	**-3.276**	**N**
3.1 Economische ontwikkeling	0	38	-38	
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	25	-25	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	46	231	-185	
3.4 Economische promotie	69	46	23	
3. Economie	**115**	**340**	**-225**	**N**
4.1 Openbaar onderwijs	20	470	-449	
4.2 Onderwijshuisvesting	258	2.222	-1.964	
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	163	953	-790	
4. Onderwijs	**442**	**3.645**	**-3.204**	**N**
5.1 Sportbeleid en activering	373	578	-205	
5.2 Sportaccommodaties	1.025	3.001	-1.975	
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	660	-660	
5.4 Musea	0	63	-63	
5.5 Cultureel erfgoed	0	91	-91	
5.6 Media	23	564	-541	
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	36	3.197	-3.161	

5. Sport, Cultuur en Recreatie	**1.457**	**8.154**	**-6.696**	**N**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.849	7.498	-1.649	
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0	
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	500	-500	
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	5	-5	
6.3 Inkomensregelingen	6.612	9.833	-3.220	
6.4 WSW en beschut werk	0	2.752	-2.752	
6.5 Arbeidsparticipatie	0	338	-338	
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	11	1.308	-1.298	
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	211	3.886	-3.676	
6.712 Begeleiding (WMO)	6	2.648	-2.642	
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	558	-558	
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	22	7.061	-7.040	
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	67	1.634	-1.567	
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	
6.791 PGB WMO	0	101	-101	
6.792 PGB Jeugd	0	85	-85	
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	48	-48	
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	111	-111	
6.821 Jeugdbescherming	0	727	-727	
6.822 Jeugdreclassering	0	91	-91	
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	806	-806	
6. Sociaal Domein	**12.776**	**39.988**	**-27.212**	**N**
7.1 Volksgezondheid	147	1.505	-1.358	
7.2 Riolering	2.358	1.560	798	
7.3 Afval	3.129	2.557	572	
7.4 Milieubeheer	430	1.661	-1.231	
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	177	405	-228	
7. Volksgezondheid en Milieu	**6.240**	**7.688**	**-1.447**	**N**
8.1 Ruimte en leefomgeving	28	466	-438	
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.075	7.075	0	
8.3 Wonen en bouwen	1.546	1.956	-410	
8. Volkshuisvesting, Leefomgeving en Stedelijke Vernieuwing	**8.649**	**9.497**	**-848**	**N**
Totaal	**97.116**	**96.101**	**1.015**	**V**

C. Bijlagen

1 Verplichte beleidsindicatoren

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Waarde	Periode
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,742	2025
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,5	2021
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	737,6	2026
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5,56%	2026
5	Overhead	% van totale lasten	11,75%	2026
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	6,0	2024
7	Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2,2	2024
8	Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	5,7	2024
9	Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	0,8	2024
10	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	0,4	2024
11	Functiemenging	%	44,0	2023
12	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	148	2023
13	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	0,0	2021
14	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	24,0	2024
15	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	1,4	2024
16	Niet-sporters	%	38,1	2024
17	Omvang huishoudelijk restafval	kg/inwoner	79,0	2023
18	Hernieuwbare elektriciteit	%	26,9	2022
19	Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	395,0	2025
20	Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	6,3	2024
21	Demografische druk	%	85,0	2025
22	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	1.034	2025
23	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	1.070	2025
24	Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	547,9	2023
25	Jongeren met een delict voor de rechter	%	1,0	2023
26	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	3,0	2023
27	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	1,0	2023
28	Netto arbeidsparticipatie	%	75,3	2024
29	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	204,8	2024
30	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	101,6	2024
31	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	12,5	2024
32	Jongeren met jeugdbescherming	%	1,0	2024
33	Jongeren met jeugdreclassering	%	0,5	2024
34	Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	800,0	2024

2 Lijst van afkortingen

APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BBO	Bundeling Bornse Ondernemers
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BBV	Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CPB	Centraal Planbureau
CO2	Koolstofdioxide
DIBO	Stichting Duurzame Initiatieven Borne
DuMaVa	Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke GezondheidsZorg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
Gwh/uur	Gigawatt per uur
HR (M)	Human Resource (Management)
IBOR	Integraal beheer Openbare Ruimte
IVP	Integraal Veiligheidsplan
IZA	Integraal Zorg Akkoord
IHP	Integraal Huisvestingsplan
I&A	Informatisering & Automatisering
ISO	Information en Security Officer
JPF	Jongeren Perspectief Fonds
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht, nu ‘gezonde jeugd, gezonde toekomst’
KDV	Kinderdagverblijf
LIOR	Leidraad Inrichting Openbare Ruimte
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
MPG	Meerjarenprognoses
MER	MilieuEffectrapportage
NEN	Nederlands Normalisatie-Instituut
NIS 2	Network and Information Security 2
OZB	Onroerend zaakbelasting
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente
PIP	Provinciaal Inpassingsplan
PM	Pro Memorie
PMD	Plastic, metaal en drankkartons
POS	Platform Ondernemende Sportaanbieders
RES	Regionale Energie Strategie
ROS	Regionale Ontwikkeling Twente
RWBT	Regionaal WarmteBedrijf Twente

SPUK	Specifieke Uitkering
STOMP	Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Mobility as a service, Privé-auto
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VTT	Veilig Thuis Twente
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Woo	Wet open overheid
Woz	Waardering onroerende zaken
Wpg	Wet Politie Gegevens
WVG	Wet Voorkeursrecht Gemeenten
WUP	Wijk UitvoeringsPlan
ZOT	Zuidoost Twente

3 Overzicht bouwstenen en ombuigingen (inclusief aangenomen amendementen)

Programma Wonen en Leven

1. Bevorderen toekomstbestendige woningvoorraad: continuering duurzaam wonen lening voor individuele woningeigenaren in structurele zin (bouwsteen A1);
2. Versterken mogelijkheden om ruimtelijke (gebieds-)ontwikkelingen/initiatieven te faciliteren: er zijn veel projecten om woningbouw in Borne te realiseren. Dit kost extra capaciteit. Deze bouwsteen voorziet in het aantrekken van extra capaciteit om die projecten te realiseren (bouwsteen A.2);
3. Bevorderen leefbaarheid Zenderen: dit gaat om een initiatief dat uit de samenleving van Zenderen komt en ten doel heeft de leefbaarheid van Zenderen te behouden en te vergroten. Met deze bouwsteen worden middelen in de begroting opgenomen voor onder andere woon – en voorzieningenonderzoek, planvoorbereiding, procesbegeleiding, communicatie en participatie (bouwsteen A.3);
4. Werkbudget versnelde woningbouw: als gevolg van een aangenomen amendement geeft deze bouwsteen de ruimte om voor de komende drie jaar om daar waar nodig, waar het gaat om projecten om woningbouw te realiseren, flexibel deskundige expertise in te kunnen zetten waarover de ambtelijke organisatie niet beschikt (bouwsteen B.2);
5. Realisatie Omgevingsplan: er moet veel gebeuren om dit wettelijke voorgeschreven sturingsinstrument op het gebied van de ruimtelijke ordening te ontwikkelen (bouwsteen A.4);
6. Herinrichting de Haven en aanleg nieuw parkeer-/evenemententerrein naast parkeergarage De Bijenkorf: in 2026 verhuist de ambtelijke organisatie naar het Huis van Borne. Er komt een parkeerterrein op het deel dat nu wordt gebruikt als bouwdepot ten behoeve van de bouw van het Huis van Borne. Dit parkeerterrein kan tevens dienen als evenemententerrein. Met deze investering wordt voorzien in de parkeerbehoefte voor het centrum van Borne. Tegelijkertijd kan de Haven opnieuw worden ingericht, waarvoor in 2026 de kaders worden vastgelegd (bouwsteen A.5);
7. Kostendekkende tarieven voor wonen en bouwen
   Met ingang van 2026 is sprake van tarieven voor bouwen en wonen die kostendekkend zijn. Vanaf 2026 dient € 300.000 aan extra inkomsten gegeneerd te worden als gevolg van deze maatregel. Hier is sprake van het toepassen van het profijtbeginsel (ombuigingsmaatregel A.29).

Programma Duurzame toekomst

1. Aanpakken onrechtmatig grondgebruik: deze bouwsteen vloeit voort vanuit de gedachte dat de gemeente staat voor de bescherming van het gemeenschappelijk belang. Formalisatie en daarmee het creëren van rechtsgelijkheid bevordert daarnaast het vertrouwen in de lokale overheid. Er wordt een kader ontwikkeld en na vaststelling daarvan worden waarna werkzaamheden verricht om uitvoering te geven aan deze kaders teneinde te komen tot rechtsgelijkheid. (bouwsteen A.6);
2. Vierwekelijks inzamelen van GFT in de wintermaanden
   Vanaf 2027 wordt vierwekelijks in de wintermaanden het GFT ingezameld, in plaats van tweewekelijks. Dit levert vanaf 2027 een structurele besparing van € 20.000 op (ombuigingsmaatregel A.31);
3. Heffen milieuleges
   Vanaf 2026 worden in Twents verband milieuleges geheven op het afgeven van milieuvergunningen. Deze dienen ook kostendekkend te zijn (toepassing profijtbeginsel). Deze post is vooralsnog PM geraamd (ombuigingsmaatregel A.32);
4. Erfpachtcanon Regionaal bedrijventerrein Twente
   Als gevolg van de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Regionaal bedrijventerrein Twente worden de inkomsten uit het erfpachtbedrijf op basis van nacalculatie met de oud deelnemers verrekend. Dit levert voor Borne vanaf 2027 een bedrag van € 92.000, dat langzaam afloopt naar nihil (in 2074) (ombuigingsmaatregel A.33).

Programma Inclusieve samenleving

1. Integrale toegang Sociale basis Sociaal Domein (Social Hus): is ingezet beleid maar is voorzien van incidentele middelen. Deze middelen worden met deze bouwsteen structureel opgenomen in de begroting (bouwsteen A.7);
2. Bevorderen adequate onderwijsvoorzieningen (IHP): wettelijke verplichting om de onderwijsvoorzieningen op adequaat niveau te brengen en te houden (bouwsteen A.8);
3. Hervormingsagenda, structureel borgen projecten: met deze bouwsteen worden er structureel middelen in de begroting opgenomen om projecten, gericht op de hulpverlening aan jeugdigen, bereikbaar én betaalbaar te houden, te kunnen continueren. Het betreft hier een wettelijke verplichting: bij het niet voldoen aan de afgesproken inspanningsverplichting, kunnen er door het rijk extra kortingen op budgetten worden doorgevoerd (bouwsteen A.9);
4. Hervormingsagenda, nieuwe projecten: ook deze projecten zijn er op gericht om hulp toegankelijk en betaalbaar te houden voor die jeugdigen en jongeren die dat nodig hebben. Preventie is een belangrijk aspect bij deze projecten. Ook hier is, net als bij de vorige bouwsteen, de inspanningsverplichting van toepassing (bouwsteen A.10);
5. Creëren van een klimaat-adaptieve en duurzame parkeeroplossing sportpark ’t Wooldrik, zijde Bornerbroeksestraat: met het opnemen van middelen in de begroting wordt de parkeerplaats bij sportpark ’t Wooldrik opnieuw ingericht tot een klimaatadaptieve en duurzame parkeeroplossing die de investering rond het sportcentrum Borne afmaakt (bouwsteen A.11);
6. Bevorderen toegankelijke sportvoorzieningen: Daar waar nu de tijdelijke blaashal ten behoeve van de binnensport is, wordt deze locatie weer ingericht ten behoeve van de buitensport (bouwsteen A.12);
7. Onderzoek Open sportpark: als gevolg van een door de gemeenteraad aangenomen amendement zijn extra middelen in de begroting opgenomen ten behoeve van een onderzoek naar de mogelijkheden van een open sportpark in Borne, met als doel het sportpark overdag toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor gebruik door inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven;
8. Bevorderen toegankelijke sportvoorzieningen (uitbreiding de Veste): op basis van het aangenomen amendement wordt de realisatie van extra kleedkamers, een krachthonk en een containerberging opgepakt, overeenkomstig de voorwaarden zoals geformuleerd in de betreffende bouwsteen (bouwsteen B.8);
9. Als gevolg van een door de gemeenteraad aangenomen amendement zijn eenmalig middelen in deze begroting opgenomen (voor de jaren 2026 en 2027) ten behoeve van een hogere bijdrage aan de lokale omroep;
10. Budget onderwijsondersteuning
    Het betreft hier de functie van VVE/ Logopedie screening. Het betreft hier geen wettelijke verplichting van de gemeente en wordt ingekocht via de GGD. Deze post wordt geschrapt zodra de mogelijkheid via natuurlijk personeelsverloop bij de GGD zich voordoet. Het om te buigen bedrag is nu nog PM geraamd (ombuigingsmaatregel A.34);
11. Formatie uitvoeringsorganisatie Hengelo, Haaksbergen en Borne onderzoeken
    Onderzocht wordt of de uitvoering op het gebied van participatiewetgeving door Hengelo efficiënter door inzet van minder formatie kan, hetgeen kostenverlagend kan werken. Dit onderzoek moet uitwijzen of hier mogelijkheden en in welke omvang. Om die reden is in deze begroting deze maatregel op PM gezet (ombuigingsmaatregel A.35).

Programma Bestuur en Samenleving

1. Data-gedragen werken: Met het beschikbaar stellen van extra middelen ten behoeve van capaciteit en applicaties kan beleid worden opgesteld en uitgevoerd om ons beleid (meer) op feiten en cijfers (data) te baseren (bouwsteen A.13);
2. Verbeteren administratieve organisatie en interne beheersing: met het opnemen van extra middelen in de begroting kan de factuurverwerking en betaling worden verbeterd door geautomatiseerde koppelingen tussen de diverse systemen van de gemeente, de Kamer van Koophandel en de gemeentelijke bankapplicatie. Hiermee worden kansen op fouten en fraude verkleind (bouwsteen A.14);
3. Borgen basiscapaciteit communicatie: hiermee wordt tijdelijke capaciteit ten behoeve van de communicatie met de buitenwereld structureel mogelijk. Gebleken is dat deze tijdelijke capaciteit structureel nodig is (bouwsteen A.15);
4. Bevorderen toegankelijkheid en leesbaarheid van communicatie-uitingen: met deze bouwsteen is het mogelijk te investeren in het gebruik van toegankelijk taalgebruik in onze communicatie én in het bevorderen van de taal- en schrijfvaardigheid en het schrijven van bestuursvoorstellen in de organisatie. (Bouwsteen A.16);
5. Beleidsimpuls Dienstverlening: deze bouwsteen voorziet in het opnemen van middelen in de begroting om expertise aan te kunnen trekken gericht op het ontwikkelen van een strategisch kader en de invoering ervan op het gebied van dienstverlening (bouwsteen A.17);
6. De informatiehuishouding op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau brengen – automatiseringsmanagementsamenwerking met gemeente Hengelo: met deze bouwsteen is het mogelijk om op het gebied van de functie Automatisering samen te werken met Hengelo (bouwsteen A.18);
7. De informatiehuishouding op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau brengen: met deze bouwsteen wordt voorzien een aantal belangrijke ontbrekende functies waar de gemeente over moet beschikken dan wel is de huidige formatie-omvang van bestaande functies te gering (bouwsteen A.19);
8. Servicemanagement op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau brengen: met deze bouwsteen wordt geïnvesteerd in systemen die primaire processen ondersteunen. Hiermee worden aantal processen geoptimaliseerd én de samenwerking met het Kulturhus, dit in het licht van de verhuizing naar het Huis van Borne (bouwsteen A.20);
9. Versterken basis op integrale veiligheid: met deze extra middelen wordt extra capaciteit mogelijk gemaakt om in te zetten op het vlak van veiligheid (bouwsteen A.21);
10. Als gevolg van een door de gemeenteraad aangenomen amendement zijn structureel middelen opgenomen voor het organiseren van zogenoemde motiemarkten;
11. Schrappen Piek en ziek
    In de begroting wordt dit budget structureel met de helft verminderd. Structureel is € 300.000 als ombuiging op dit budget verwerkt in de begroting vanaf 2027. In 2026 is € 150.000 als ombuiging in de begroting opgenomen (ombuigingsmaatregel A.36);
12. Kostendekkend maken diverse leges (ombuigingsmaatregel A.37)
    Gebleken is dat een aantal leges en heffingen momenteel niet kostendekkend zijn. Omdat het profijtbeginsel ook hier van toepassing is wordt toegewerkt naar kostendekkendheid. Het betreft hier een diversiteit aan leges die qua aard en omvang verschillen. Daarom wordt fasegewijs, in twee jaar, toegewerkt naar kostendekkendheid. Besluitvorming vindt plaats bij de vaststelling van de verordening leges en tarieven in 2025 en 2026. Daarom is deze ombuigingsmaatregel nu nog als PM verwerkt (ombuigingsmaatregel A.37);

Programma Financieel gezond

1. Bevorderen doelmatig beheer gemeentelijke panden: er komen meer (en nieuwe) panden in de gemeentelijke beheerportefeuille. Inzet is deze panden op een goede en doelmatige wijze te beheren. Dit draagt bij aan de levensduur en is een vereiste voor goede maatschappelijke voorzieningen (bouwsteen A.22);
2. Aanpakken onrechtmatig grondgebruik: inzet op capaciteit om het onrechtmatig in gebruik nemen door particulieren van gronden die eigendom zijn van de gemeenschap aan te pakken met als doel gelijke behandeling van inwoners (bouwsteen A.23);
3. Bevorderen verwervingskansen: met deze bouwsteen worden extra middelen ter beschikking gesteld om daar waar zich mogelijkheden voordoen om gronden te verwerven, zeker in het licht van de woningbouwopgave, snel te kunnen schakelen (bouwsteen A.24);
4. Verbeteren vastgoed management (kostprijs dekkende verhuur vastgoed): met deze bouwsteen wordt het mogelijke gemaakt bestaand beleid, waar het gaat om verhuur aan commerciële partijen, ook toe te passen op reeds lopende overeenkomsten. Die hebben geen kostendekkende tarieven. Met deze investering wordt voldaan aan de verplichtingen die de Wet Markt en Overheid oplegt (bouwsteen A.25);
5. Verlagen stelpost structurele reserve beleidsontwikkeling
   In deze begroting is de dubbeling op de stelpost voor structurele beleidsontwikkeling geschrapt. Dit levert een structurele besparing op van € 65.000 met ingang van 2026 (ombuigingsmaatregel A.38);
6. Ruimte BTW - compensatiefonds 100% inzetten
   Op basis van het gemiddelde van de onderuitputting van de afgelopen jaren is een bedrag ad. € 340.00 structureel als ombuigingsmaatregel in de ze begroting verwerkt. (ombuigingsmaatregel A.39);
7. 100% ramen jeugdmiddelen van het Rijk
   Het is toegestaan om de middelen die de gemeente krijgt van het Rijk voor de Hervormingsagenda Jeugd vanaf 2026 volledig op te nemen in de begroting. In deze begroting is dit verwerkt hetgeen een structureel voordeel oplevert van € 300.000 vanaf 2026 (ombuigingsmaatregel A.40);
8. Aframen stelpost autonome ontwikkelingen (rente)
   De stelpost voor autonome ontwikkelingen is in deze begroting met € 500.000 structureel verlaagd vanaf 2026 (ombuigingsmaatregel A.41);
9. Nog meer realistisch ramen (minder behoedzaam
   Op de posten waar sprake is van structurele onderuitputting, is in deze begroting deze onderuitputting verwerkt in de begroting. Dit levert vanaf 2027 € 90.000 op, en in 2026 eenmalig € 118.000 (ombuigingsmaatregel A.42);
10. Genereren (gederfde) huurinkomsten
    In afstemming met schoolbesturen wordt in 2026 een beleidsregel opgesteld met als doel dat onderverhuur door onderwijsinstellingen van onderwijsruimten aan derden de gemeente geld kan opleveren. Omdat de omvang niet bekend is, is deze maatregel op PM gezet (ombuigingsmaatregel A.43).

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Voldoen aan zorgplicht onderhoud openbare ruimte (IBOR): met deze bouwsteen worden middelen ingezet overeenkomstig de uitgangspunten van het IBOR. Hiermee wordt voorkomen dat de gemeente wordt geconfronteerd met verschuiving van kosten en daarmee tot extra kosten. Bijvangst van deze bouwsteen is een vermindering van uitgaven (bouwsteen A.26);
2. Voldoen aan wettelijke taak gericht op goed beheer ondergrond (BRO): met deze extra middelen wordt capaciteit vrijgemaakt om aan de wettelijke verplichting te voldoen (A.27);
3. Bevorderen efficiënt beheer openbare ruimte (GIS): deze bouwsteen is in deze programmabegroting opgenomen als gevolg van een door de gemeente raad aangenomen amendement. Een groot deel van gemeentelijke werkzaamheden heeft een geografische karakter. Aanschaf van een geautomatiseerd systeem met bijbehorende personele capaciteit maakt dat een inhoudelijke verbeterslag gemaakt kan worden (bouwsteen B.13);
4. Veegkosten wegen voor 100% toerekenen aan riool

   De jaarlijkse veegkosten worden voor 100% toegerekend aan de beheersactiviteiten van riolering. Het is wettelijk toegestaan om 100% toe te kennen aan de riolering (mits goed beargumenteerd). Dit was voor heen 50%. Met de ombuiging komt meer financiële ruimte vrij in de algemene middelen. (ombuigingsmaatregel A.44).

Paragraaf bedrijfsvoering

1. Bedrijfscontinuïteitsmanagement op een kwalitatief en aanvaardbaar niveau brengen: gemeente Borne loopt risico's dat de bedrijfsvoering van de gemeente Borne geheel stil komt te vallen. Bijvoorbeeld in het geval van een hack of een brand. De dienstverlening aan onze inwoners kan dan voor langere tijd (ernstige) hinder ervaren. Met deze investering wordt capaciteit mogelijk gemaakt om anticiperen om dergelijke risico's zo veel als mogelijk te minimaliseren (A.28).